

Allan Philip

EF - IP. II
Værneting - Tvangsfuldbyrdelse
af fremmede retsafgørelser

Jurist- og Økonomforbundets Forlag

EF - IP. II

© 1986 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse
eller mangfoldiggørelse af denne bog eller dele
heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov
om ophavsret.

Bogen er trykt hos Mogsø, København

Omslaget er tilrettelagt af John Back

Printed in Denmark 1986

ISBN 87-574-3772-6

Førord

Da EF-IP I blev udgivet i 1982, var der forventning om, at både lovvalgskonventionen og domskonventionen ville træde i kraft i løbet af et års tid. Det kom ikke til at slå til. Lovvalgskonventionen trådte først i kraft 1. juli 1984, og domskonventionen forventes nu at træde i kraft i begyndelsen af 1987.

Domskonventionen erstatter i forhold til de fleste EF lande retsplejelovens værnetingsbestemmelser og har også ført til en revision af disse. Den får betydning i de allerfleste af de tilfælde, hvor spørgsmål om danske domstoles internationale kompetence kommer på tale. Samtidig sikrer den gennemførelsen af ensartede værnetingsregler i hele EF området, ligesom domme afsagt i et hvilket som helst land i EF vil blive anerkendt og fuldbyrdet i et hvilket som helst andet EF land. Herfra undtages dog endnu i nogen tid Spanien og Portugal.

Konventionen får således betydning for alle, der beskæftiger sig med international erhvervsvirksomhed.

Foruden at indeholde en fremstilling af domskonventionen, indeholder bogen et kort tillæg til første del af EF-IP om den lov, hvorved lovvalgskonventionen blev gennemført som dansk ret.

København, 5. august 1986

Allan Philip.

Indholdsfortegnelse

IX.	Indledning.....	110.
	1. Forhistorie.....	110.
	2. Dobbeltkonvention.....	111.
	3. Gennemførelse i Danmark.....	112.
	4. Kilder.....	113.
X.	Anvendelsesområde.....	116.
	1. Sagligt område.....	116.
	2. Forhold til andre overenskomster.....	120.
	3. Personelt og territorielt område.....	121.
	4. Ikrafttræden.....	122.
XI.	Domicil.....	124.
	1. Fysiske personers domicil.....	125.
	2. Selskabers domicil.....	127.
	3. Trusts.....	129.
XII.	Konventionens værnetingsregler.....	130.
	1. Indledning.....	130.
	2. Anvendelsesområde.....	130.
	3. Hovedprincipper.....	133.
XIII.	Undtagelsesværneting (Specielle kompetenceregler)....	134.
	1. Indledning.....	134.
	2. Kontraktværneting.....	135.
	3. Underholdspligt.....	139.

4.	Erstatningskrav.....	141.
5.	Filialværneting. Trusts.....	143.
	a. Filialværneting.....	143.
	b. Trusts.....	144.
6.	Kumulation, adcitation, modfordringer.....	144.
	a. Kumulation.....	144.
	b. Adcitation.....	146.
	c. Modfordringer.....	147.
7.	Søsager.....	148.
	A. Sager om ansvarsbegrænsning for redere.....	148.
	B. Sager mellem skibsfører og besætningsmedlemmer	149.
	C. Generelle kompetenceregler i søretssager.....	150.
	D. Visse bjærgningssager.....	154.
XIV.	Eksklusive værneting.....	156.
	1. Fast ejendom.....	158.
	2. Selskaber.....	160.
	3. Offentlige registre.....	160.
	4. Fuldbyrdelse af retsafgørelser.....	162.
XV.	Værnetingsaftaler.....	163.
	A. Egentlige eller udtrykkelige værnetingsaftaler...	163.
	1. Indledning.....	163.
	2. Anvendelsesområde.....	163.
	3. Materielle gyldighedsbetingelser.....	164.
	4. Virkning.....	165.
	5. Domstol udenfor medlemsstat kompetent.....	166.
	6. Mindst en part bosat i medlemsstat.....	167.

7.	Internationale forhold.....	168.
8.	Begrænsning af derogatorisk virkning.....	169.
9.	Formkrav.....	170.
10.	Særregel for Luxemburg.....	177.
11.	Modregning.....	178.
12.	Trusts.....	178.
13.	Ikrafttræden.....	178.
B.	Accept af kompetence.....	178.
XVI.	De særlige værneting i forsikringsager og sager om forbrugerkontrakter.....	181.
A.	Forsikringsager.....	182.
1.	Sag imod forsikringsgiver.....	182.
2.	Direkte søgsmål.....	185.
3.	Sag imod forsikringstager.....	186.
4.	Værnetingsaftaler.....	186.
B.	Sager om forbrugerkontrakter.....	190.
1.	Anvendelsesområde.....	191.
2.	Forbrugerens sagsanlæg.....	193.
3.	Sag imod forbrugeren.....	194.
4.	Værnetingsaftaler.....	194.
5.	Forholdet til rpl. § 244.....	195.
XVII.	Forskellige processuelle regler.....	196.
1.	Prøvelse af kompetencen og udeblivelse.....	196.
2.	Litis pendens og indbyrdes sammenhængende krav...	199.
a.	Litis Pendens.....	199.
b.	Konneksitet.....	202.

3. Fogedrettens kompetence.....	205.
XVIII. Anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafafgørelser.....	207.
A. Betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse...	208.
1. Ordre public.....	210.
2. Processuelle garantier.....	210.
3. Uforenelige afgørelser.....	212.
4. Lovvalget.....	213.
5. Den fremmede domstols kompetence.....	215.
B. Anerkendelse.....	219.
C. Fuldbyrdelse.....	221.
D. Officielt bekræftede dokumenter og retsforlig....	230.
XIX. EF domstolens fortolkning af konventionen.....	232.
XX. Tillæg til EF-IP. I - lovvalget i kontraktforhold....	235.
Sagregister.....	237.

Bilag:

1. Lov om EF-domskonventionen m.v.
2. Konvention om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager.
3. Lov om gennemførelse af konvention om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, m.v.

IX. Indledning.

1. EØF traktatens art. 220 pålægger EF's medlemsstater pligt til at indlede forhandlinger om gennemførelse af forenkling af formaliteter vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser. Formålet er, som det er blevet sagt, at sikre dommenes frie bevægelighed i fællesmarkedet og ,dermed også på denne måde at fjerne hindringerne for handlen mellem medlemslandene.

Forsøg på at få gennemført en konvention af almindelig karakter om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme har været gjort før uden større held. Bestemmelser herom findes i mange bilaterale konventioner og i multilaterale konventioner om mere specielle spørgsmål. Vigtig er New York konventionen af 1958 om anerkendelse og fuldbyrdelse af fremmede voldgiftskendelser. Det mest ambitiøse forsøg på at skabe en almindelig konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme er Haagerkonventionen af 1971 med tilhørende protokol. Den er kun ratificeret af tre stater og aldrig trådt i kraft, men arbejdet med den fik en vis betydning for udarbejdelsen af EF's konvention.

På grundlag af art. 220 indgik EF's oprindelige medlemsstater den 27. september 1968 en konvention om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager. Efter EF's udvidelse i 1973 blev der indgået en konvention den 9. oktober 1978 om de nye landes tiltrædelse,

indeholdende en række ændringer i den oprindelige konvention. I forbindelse med Grækenlands indtrædelse er der igen foretaget mindre tilpasninger ved en konvention af 25. oktober 1982, og yderligere tilpasninger må forventes i forbindelse med Spaniens og Portugals indtræden.

Der føres for tiden forhandlinger med de øvrige nordiske lande om deres deltagelse i konventionen under en eller anden form.

Til konventionen er der knyttet 2 protokoller, en der på nogle få punkter modificerer konventionens indhold i relation til enkelte lande og indeholder enkelte supplerende regler, og en der tillægger EF domstolen kompetence til, efter forelæggelse af konkrete sager fra medlemslandenes domstole, at fortolke konventionen. Proceduren ligner den, der er forudsat i EØF traktatens art. 177, men kun domstole, der træffer afgørelse som appelinstans kan forelægge sager til afgørelse for EF domstolen.

For de oprindelige medlemslande har konventionen været i kraft siden den 1. februar 1973. For disse samt Danmark, Storbritannien, Irland og Grækenland træder den formentlig i kraft 1. januar 1987 med de af tiltrædelseskonventionen følgende ændringer.

2. Domskonventionen er en såkaldt dobbeltkonvention, d.v.s. den regulerer såvel medlemslandenes regler om domstolenes internationale kompetence (den direkte kompetence) som deres

regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme. Det står i modsætning til en simpel konvention som den nordiske, som alene indeholder regler om anerkendelse og fuldbyrdelse. Fordelen ved en dobbeltkonvention er, at man - da man har fælles regler om internationalt værneting - kan forenkle betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse væsentligt. Den simple konvention vil normalt gøre anerkendelse og fuldbyrdelse betinget af, at visse betingelser med hensyn til værnetingsgrundlaget (den indirekte kompetence) for en dom er opfyldt. Det behøves ikke, når det dejer sig om en dobbeltkonvention.

3. Konventionen er gennemført i Danmark dels ved bestemmelsen i rpl. § 247, dels ved lov om EF-domskonventionen m.v. nr. 325 af 4. juni 1986. Konventionslovens § 1 inkorporerer konventionen i dens helhed i dansk ret. Loven og rpl. § 247 fastslår endvidere, at konventionens værnetingsregler skal anvendes indenfor konventionens område, og giver en række supplerende regler. Det drejer sig for det første om en supplerende stedlig værnetingsregel for tilfælde, hvor danske domstole har international kompetence ifølge konventionen, uden at der ifølge retsplejelovens stedlige værnetingsregler er noget dansk værneting. I så fald anvendes sagsøgerens hjemting eller i mangel heraf Københavns byret eller Østre Landsret. For det andet drejer det sig om en række processuelle regler vedrørende sager om anerkendelse og fuldbyrdelse i henhold til konventionen.

I forbindelse med gennemførelsen af EF-domskonventionen er der sket en revision af de almindelige danske værnetingsregler i rpl.

kap. 22, hvorved der bl.a. i et vist omfang er sket en tilnærmelse mellem dem og domskonventionens regler. De almindelige regler i rpl. finder fortsat anvendelse udenfor EF-domskonventionens anvendelsesområde.

Denne bog indeholder en fremstilling af konventionens regler, som de skal anvendes i Danmark. Konventionen vil blive anvendt på tilsvarende måde i de øvrige EF lande, men i enkeltheder kan der være afvigelser på grund af nationale procesregler.

4. De udvalg, der udarbejdede den oprindelige konvention, protokollen om domstolens fortolkningsret og tiltrædelseskonventionen af 1978, afgav rapporter - kaldet henholdsvis Jenard rapporten og Schlosser rapporten - som indeholder en række fortolkningsbidrag. De findes optrykt i E.F.T. C 59 af 5. marts 1979. Udkast til den danske gennemførelseslovgivning blev udarbejdet af retsplejerådet, jfr. bet. 1052/1985.

Der refereres i bogen til domme afsagt af EF domstolen om fortolkning af konventionen, trykt i Samling af Domstolens Afgørelser (Sml.). Det må i den forbindelse erindres, at disse domme er afsagt vedrørende den oprindelige konvention af 1968, og at der på nogle punkter er sket ændringer i 1978 konventionen, der kan medføre, at dommene ikke eller kun i en vis udstrækning kan lægges til grund for forståelsen af denne.

Der henvises i øvrigt f.eks. til:

Anton, Civil Jurisdiction in Scotland, 1984.

Collins, The Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982, 1983.

Droz, Compétence judiciaire et effets des jugements dans le Marché Commun, 1972.

Elmer og Linkis i Juristen 1986.

Fletcher, Conflict of Laws and European Community Law, 1982.

Geimer-Schütze, Internationale Urteilsanerkennung I 1, 1983.

Gothot-Holleaux, La Convention de Bruxelles du 27. septembre 1968, 1985.

Hartley, Civil Jurisdiction and Judgments, 1984.

Kropholler, Europäisches Zivilprozessrecht, 1983.

Lipstein (ed.), Harmonization of Private International Law by the EEC, 1978.

Philip, Lando, Siesby, Dahl og Rasmussen, Nordisk Tidsskrift for International Ret, 1977 hæfte 2-4.

T. Svénné Schmidt i EF Karnov 2.udg. 1978.912 med Supplement 1391.

Omfattende bibliografier findes hos Geimer-Schütze samt i Common Market Law Review 1980.595 og følgende år.

EF domstolen udgiver Systematisk oversigt over afgørelser vedrørende fællesskabsretten, serie D, der i løbende indeholder afgørelser truffet af EF domstolen samt et udvalg af afgørelser truffet af medlemslandenes domstole vedrørende konventionen. En oversigt over praksis er endvidere givet af McClellan og Kremlin i C.M.L.R. 1983.529.

Jfr. i øvrigt Pålsson i Sv.J.T. 1980.497, Jacobsson i Sv.J.T. 1981.68, Stone i ICLQ 1983.477, Schultz i Iprax 1983.97, Juenger i Revue critique de droit international privé 1983.37, Kohler i ICLQ 1985.563.

X. Anvendelsesområde.

1. Ifølge domskonventionens art. 1 finder den anvendelse på borgerlige sager, herunder handelssager. Den finder ikke anvendelse på sager om skat, told eller andre administrative anliggender. Stk. 2 indeholder en opregning af visse sager, der er undtaget fra konventionen.

Konventionen vedrører domstolenes internationale kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske domme. Det er, bortset fra reglen om værnetingsaftaler i art. 17, jfr. herom ndf. XV 7, næppe af praktisk betydning nærmere at undersøge, hvad der ligger i, at den angår internationale forhold, udover at nævne at den som hovedregel - men dog med visse undtagelser - alene angår domstolenes internationale kompetence, ikke fordelingen af den stedlige kompetence i de enkelte medlemslande.

Derimod kræver afgrænsningen til borgerlige sager en nærmere præcisering. Begrebet svarer ikke til dansk rets tilsvarende begreb.

Ved borgerlige sager forstås i domskonventionen sager af privatretlig i modsætning til offentligretlig karakter. EF domstolen har fastslået, at begrebet borgerlige sager og andre begreber, der anvendes ved afgrænsningen af konventionens anvendelsesområde, ikke skal fortolkes i lyset af national ret, men

som begreber med en for konventionen selvstændig betydning. 1)
 Domsmyndighedens art er ifølge art. 1 uden betydning. Det er
 således ligegyldigt, om sagen verserer for en forvaltningsdom-
 stol, en arbejdsret 2) eller påkendes under en straffesag. Det er
 heller ikke afgørende, hvem parterne er. En sag kan således godt
 være omfattet af konventionen, selvom en offentlig myndighed er
 part. Sondringens udformning i et bestemt land er heller ikke
 afgørende. Udenfor konventionen falder herefter sager, som drejer
 sig om en offentlig myndigheds udøvelse af en offentligretlig
 beføjelse eller inddrivelse af et offentligretligt krav.
 Domstolen har fastslået dette i forbindelse med sager om et
 offentligt organs opkrævelse af afgifter for brug af dets
 tjenester og statens krav om dækning af dens udgifter til
 vragsjernelse i henhold til regler om administration af
 offentlige vandveje. 3)

Konventionen finder i henhold til art. 1 stk. 2 ikke anvendelse
 på fysiske personers retlige status, altså f.eks. spørgsmål om
 ægteskab og skilsmisse, faderskab og lign., deres rets- og
 handleevne, formueforholdet mellem ægtefæller 4) og arveretten.

1) Sml. 1976.1541 (LTU), 1977.1517 (Eurocontrol II), 1979.733
 (Gourdain) og 1980.3807 (Holland).

2) Arbejdsretlige spørgsmål er omfattet af konventionen, jfr.
 Sml.1979.3423 (Sanicentral).

3) Sml. 1976.1541 (LTU) og 1980.3807 (Holland).

4) Sml. 1979.1055 (Cavel) og 1982.1189 (C.H.W.).

Den finder heller ikke anvendelse på konkursretlige forhold ⁵⁾, voldgift eller spørgsmål vedrørende social sikring.

Det meste af person-, familie- og arveretten er således holdt udenfor. Sager om underholdspligt er dog omfattet af konventionen, jfr. også art. 5 nr. 2. Det gælder også, selvom afgørelsen er et accessorium til en skilsmisedom. ⁶⁾ Underholdspligt antages af EF domstolen også at omfatte en ydelse, der i henhold til fransk code civil art. 270 skal udligne den ulighed, der som følge af ægteskabets opløsning opstår i parternes levevilkår, altså en art periodisk "urimeligt ringe" ydelse. Jfr. i øvrigt ndf. om art. 5 nr. 2.

Hvor statusspørgsmål opstår præjudicielt kan de afgøres af en domstol, der i øvrigt er kompetent, og dommen vil være exigibel, men se dog art. 27 stk. 4. og ndf. XVII.I.

Årsagen til, at konkurs holdes udenfor konventionen, er, at det er hensigten at gennemføre en særlig konvention herom. ⁷⁾ For at en ordning skal falde ind under denne undtagelse fra konventionen, er det en forudsætning, at ordningen forestås eller kontrolleres af en offentlig myndighed. Frivillige betalingsordninger er således ikke undtaget. Det er i øvrigt ikke alle

5) Sml. 1979.733 (Gourdain).

6) Sml. 1980.731 (Cavel).

7) Se udkast hertil i EF Bulletin, Supplement 2/82.

sager, som et konkursbo er part i, der undtages fra konventionen, men alene sådanne, som drejer sig om konkursretlige spørgsmål, f.eks. afkræftelsessager og lign.

Afgrænsningen af begrebet social sikring er ikke helt klar. Begrebet omfatter i hvert fald krav fra den enkelte imod det offentlige. Spørgsmål om den enkeltes betaling af bidrag, kontingenter og lign. til det offentlige eller til halvoffentlige institutioner som sygekasser og lign. synes også at falde udenfor konventionen. På den anden side er det offentliges regreskrav, f.eks. fra ulykkesforsikringen imod den for en ulykke ansvarlige, omfattet af konventionen. Spørgsmål vedrørende social sikring er formentlig også undtaget, selvom den ydende part ikke er det offentlige, men en privat virksomhed, institution eller lign. En af årsagerne til, at emnet er undtaget fra konventionen, er netop forskellene mellem de forskellige landes retsordner med hensyn til organisationen af den sociale tryghed.

Voldgift, som er omtalt i EØF traktatens art. 220, er ikke dækket af konventionen, fordi der allerede findes tilstrækkelig konventionsdækning, især gennem New York konventionen 1958 om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, som er ratificeret af alle EF's medlemslande bortset fra Portugal.

Alle spørgsmål vedrørende voldgiftssager, herunder assistance til igangsættelse af voldgiftssagen, sager om voldgiftsrettens kompetence og om voldgiftsaftalens eller voldgiftskendelsens gyldighed falder udenfor konventionens område. Der er rejst tvivl

om, hvorvidt spørgsmålet vedrørende anerkendelse af en dom, der er afsagt under tilsidesættelse af en voldgiftsaftale, er omfattet af konventionen, hvis det gøres gældende, at voldgiftsaftalen var gyldig, og sagen derfor burde være afvist fra domstolene. 8) Spørgsmålet kan næppe besvares uden en dom fra EF domstolen.

2. Art. 57 stk. 1 bestemmer, at konventionen ikke berører nuværende eller fremtidige overenskomster på særlige områder. Det gælder f.eks. den nordiske domskonvention og regler i konventioner om sø-, luft-, landevejs- og jernbanetransport, underholdsbidrag, nukleare substanser o.l. om værneting og om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme. Her træder de pågældende regler i stedet for konventionen.

Den præcise forståelse af denne bestemmelse rejser er række problemer, der er omtalt i Schlosser rapporten p. 139 pkt. 238 ff. En del af problemerne er søgt løst i tiltrædelseskonventionens art. 25 stk. 2, optrykt ved art. 57. De øvrige spørgsmål er det overladt til domspraksis at løse.

Art. 25 (ITK) fastslår for det første, at hvor en stat er medlem af en konvention, der indeholder internationale værnetingsbestemmelser, der afviger fra domskonventionens og giver statens domstole videregående kompetence end denne, kan sådanne værnetingsregler anvendes uanset domskonventionens regler. Det

8) Jfr. Schlosser-rapporten 92 pkt. 62.

gælder også, selvom sagsøgte er bosat i et EF land, der ikke har ratificeret den pågældende særlige konvention. Skulle sagsøgte ikke give møde, finder domskonventionens art. 20 anvendelse. Herved må være tænkt på stk. 2, der pålægges retten at sikre sig, at sagsøgte har haft mulighed for at varetage sine interesser, jfr. ndf. XVII.I.

Endvidere fastslås det i art. 25 (ITK), at en dom afsagt af en domstol, der har kompetence i kraft af en særlig værnetingsregel i en anden konvention end domskonventionen, skal anerkendes og fuldbyrdes i de øvrige stater, også selvom disse ikke har ratificeret den pågældende konvention, og dens anvendelse har medført en tilsidesættelse af regler i domskonventionen, især dennes værnetingsregler.

I art. 57 stk. 2 tages der endvidere forbehold med hensyn til anvendelsen af værnetingsbestemmelser og bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse i EF's retsakter og harmoniseret national lovgivning.

3. Konventionens område med hensyn til de personer, der er omfattet af den, er forskelligt, eftersom hvilke regler i konventionen det drejer sig om og varierer særlig, eftersom det drejer sig om dens regler om værneting eller dens regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme. Dette spørgsmål vil derfor blive drøftet i forbindelse med hvert af disse to afsnit og de særlige regler herom i visse af værnetingsreglerne.

Dens geografiske område er især EF landenes europæiske områder. Den gælder dog også for visse franske og hollandske oversøiske områder. Ifølge den danske gennemførelseslov § 17 finder den ikke anvendelse for Færøerne og Grønland.

I Storbritannien finder konventionen som hovedregel også anvendelse på forholdet mellem England og Wales, Skotland og Nordirland, jfr. Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982 section 16-19.

4. Konventionen træder formentlig i kraft for Danmark den 1. januar 1987. Ikrafttrædelsesbestemmelser findes i art. 34 og 35 (ITK) og i art. 12 i tiltrædelseskonventionen for Grækenland.

Konventionen gælder for retssager, der er anlagt efter dens ikrafttrædelse.

For værnetingsreglernes vedkommende betyder det, at de skal anvendes her i landet på sager anlagt efter ikrafttrædelsestidspunktet.

For reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse betyder det, at de skal anvendes her i landet for det første på retsafgørelser afsagt efter ikrafttrædelsen i et af de andre medlemslande i sager anlagt der efter ikrafttrædelsen. For det andet skal de anvendes på retsafgørelser afsagt efter ikrafttrædelsen i et af de andre medlemslande i sager anlagt før ikrafttrædelsen, under forudsætning af at kompetencen for den fremmede domstol er

123.

støttet på regler, der er i overensstemmelse med konventionen, jfr. ndf. XVIII A 5. Derimod skal de ikke anvendes på retsafgørelser afsagt før ikrafttrædelsen.

En særlig regel findes i art. 35 (TTK) om irsk og engelsk kompetence på grundlag af en kontrakt, der skriftligt er indgået før konventionens ikrafttræden.

XI. Domicil.

Bopælen spiller en væsentlig rolle i domskonventionen, især i afsnittet om domstolenes kompetence. Som vi senere skal se, gælder de fleste af konventionens regler om domstolenes internationale kompetence kun personer bosat indenfor medlemsstaternes område. Konventionen lægger med en enkelt undtagelse alene vægt på bopælen (domicilet), ikke på nationaliteten. De særlige regler om den internationale kompetence kommer til anvendelse på alle personer, der er bosat inden for medlemsstaterne uanset deres nationalitet, men kommer på den anden side som hovedregel ikke til anvendelse på personer bosat uden for medlemsstaterne, selvom de måtte være statsborgere i en af medlemsstaterne.

Dette gør det nødvendigt at fastslå, hvad der forstås ved en persons bopæl i forskellige relationer. Der kan være tale om at afgøre, om han er bosat i den stat, for hvis domstole en sag er anlagt, i en af de andre medlemsstater eller helt uden for medlemsstaterne.

I stedet for at definere, hvad man forstår ved bopæl i konventionen, overlader konventionen bestemmelsen heraf til medlemsstaternes lovgivning og nøjes med at give nogle lovvalgsregler.

De nærmere regler findes i art. 52. om fysiske personers domicil og i art. 53 om selskabers og juridiske personers domicil.

1. Fysiske personers domicil.

Hvis spørgsmålet er, om en person er bosat i den stat, for hvis domstole sagen er indbragt, skal retten anvende lex fori ved afgørelsen heraf, for Danmarks vedkommende altså dansk rets forståelse af bopælsbegrebet. Er spørgsmålet, om han er bosat i en af de andre medlemsstater, skal den pågældende anden stats lovgivning anvendes ved afgørelsen. 1)

Hvor dansk ret skal anvendes ved afgørelsen af, om der foreligger bopæl her i landet, er det det processuelle domicil begreb, der skal lægges til grund, altså det traditionelle indlændingsbegrebet i henhold til reglerne i rpl. § 235. 2) Svénné Schmidt 3) gør gældende, at dette ikke er muligt, da det ikke har været tilladt at basere domicilbegrebet på det blotte ophold. Det blotte ophold er imidlertid kun helt undtagelsesvis ligestillet med bopæl i henhold til sædvanlig forståelse af indlændingsbegre-

- 1) Om domicilbegrebet i nogle EF lande jfr. T. Svénné Schmidt i EF Karnov 934. Storbritannien har i gennemførelsesloven vedrørende domskonventionen, Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982 section 41 indført særlige, fra de ellers i England gældende regler om domicil forskellige regler om, hvad der i England forstås ved domicil i relation til art. 52 stk. 1. Disse regler minder i de fleste henseender om det danske domicilprincip.
- 2) Jfr. Philip DIPP 156 ff. Ordet "indlænding" er udgået af rpl. ved revisionen i 1986, uden at dette tilsigtede en realitetsændring.
- 3) EF Karnov 937 note 13.

bet, nemlig hvis der ikke findes stærkere tilknytning til noget fremmed land. Der ses ikke at være anledning i konventionsteksten eller de dertil knyttede rapporter til at fravige dansk rets almindelige regler, heller ikke på dette punkt. Jenard rapporten p. 17 henviser udtrykkeligt til det processuelle bopælsbegreb i tilfælde, hvor et retssystem arbejder med flere bopælsbegreber.

Konsekvensen af lovvalgsreglen i art. 52 er, at der kan foreligge tilfælde, hvor en person anses for bosat i forum staten, samtidig med at han også i et andet medlemsland anses for bosat der. Der vil altså kunne anlægges sag imod ham i flere lande som hans hjemting, jfr.ndf. om art. 2. Det giver næppe anledning til større problemer, da konventionen indeholder en litis pendens regel i art. 21, som betyder, at kun den først anlagte sag vil kunne videreføres.

Det er også en konsekvens af reglen, at der kan forekomme tilfælde, hvor en person ikke anses for bosat i noget EF land, skønt han heller ikke har domicil i et tredjeland.⁴⁾ Det er dog næppe et problem af stor praktisk betydning.

Ifølge nogle staters lovgivning beror visse personers, især hustruers og børns domicil på andres, især mandens eller faderens domicil.⁵⁾ Dette er det eneste punkt, hvor nationaliteten er afgørende som tilknytningsmoment i konventionen. Hvis nemlig en

4) Jfr. eksemplet hos Droz 219.

5) Om afhængigt domicil jfr. Philip DIPP 154.

parts bopæl ifølge hans nationale lovgivning beror på en anden persons bopæl eller på en myndigheds hjemsted, skal dette ifølge art. 52 stk. 3 lægges til grund, og den nationale lovgivning skal da afgøre, hvor den pågældende er bosat. Dette gælder, hvadenten spørgsmålet er, om personen er bosat i den stat, hvor sagen er anlagt eller i en af de andre medlemsstater. Den persons bopæl, som den afhængige persons bopæl beror på, afgøres efter de tidligere omtalte regler.

Reglen betyder, at en udlænding, der er bosat her i landet og efter danske regler har sit eget domicil, kan blive betragtet som bosat i udlandet, fordi hans nationale lov har regler, der gør hans domicil afhængigt af en anden person, som ikke er bosat her i landet. Derimod er reglen uden betydning for danske statsborgere.

Reglen kan have betydning for gifte kvinder, børn og umyndiggjorte. ⁶⁾ I praksis er det dog kun få lande i Europa, der i dag kender afhængigt domicil for hustruer.

2. Selskabers domicil.

Hvor konventionen taler om bopæl, skal dette ifølge art. 53, når det drejer sig om selskaber og juridiske personer, forstås som deres hjemsted. Ved afgørelsen af, hvor et selskabs hjemsted er

6) Jfr. nærmere T. Svénné Schmidt i EF Karnov 957 note 140.

beliggende, skal retten anvende sine egne internationale privatretlige regler. Det gælder altså, uanset om der er tale om at afgøre, om selskabet har hjemsted i forumlandet eller i et andet land.

Heraf følger, at afgørelsen kan falde forskelligt ud i forskellige EF lande. I Danmark antages det, at et selskab har hjemsted i det land, i henhold til hvis lovgivning det er stiftet, og hvor det er registreret, hvis en registreringsprocedure er foreskrevet.⁷⁾ I nogle andre lande lægges der vægt på beliggenheden af det virkelige i modsætning til det vedtægtsmæssige hovedsæde.⁸⁾

Forskellen i kriterier for hjemstedet i forskellige EF lande vil utvivlsomt kunne give anledning til visse problemer i forbindelse med reglen i art. 16 nr. 2 om enekompetence for retterne på selskabets hjemsted i sager om opløsning af selskaber og om beslutninger truffet af selskabsorganer. Jenard rapporten p. 57

7) Jfr. Philip DIPP 357. Dette gælder, uanset at rpl. § 238 ved fordelingen af den interne, stedlige kompetence lægger vægt på hovedkontorets beliggenhed. Uanset henvisningen i § 246 til § 238 kan det næppe tænkes, at et udenlandsk selskab skulle kunne have værneting her i landet, fordi man ville anse dets hovedkontor for beliggende her.

8) I henhold til den engelske Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982 section 42 er det som hovedregel afgørende for et selskabs hjemsted i Storbritannien, om selskabet er stiftet i henhold til landets lov og har sit registrerede kontor eller anden officiel adresse der, eller den centrale ledelse og kontrol udøves der. De samme kriterier afgør et selskabs hjemsted i andre lande, dog at det ikke skal anses for at have hjemsted i et EF land, der ikke ville anse det som havende hjemsted der.

antager, at der i sådanne tilfælde er mulighed for, at den stat, der anser hjemstedet for at være beliggende i sit land i medfør af art. 28, vil kunne nægte anerkendelse af en dom afsagt i et andet land, hvis domstole har anset hjemstedet for at være beliggende der.

I andre tilfælde, hvor den omstændighed, at kriterierne for selskabers hjemsted ikke er identiske i medlemslandene, giver anledning til problemer, må de løses ved hjælp af litis pendens reglen.

3. Trusts.

En trust er et engelsk retsinstitut. En trust foreligger, når en person har placeret midler hos en anden (trustee), således at denne anden skal disponere over midlerne til fordel for en tredje person (beneficiary) eller et bestemt formål.

Ifølge art. 53 skal retten ved afgørelsen af, hvor en trust har hjemsted, anvende sine egne internationale privatretlige regler. Det kan ikke antages, at der i dag findes sådanne særlige regler i Danmark. Det vil formentlig være nærliggende at anvende lignende regler som i relation til selskaber. Ved Haagerkonferencen 1984 blev der udarbejdet en konvention om internationale privatretlige regler om trusts.

XII. Konventionens værnetingsregler.

1. Regler om domstolenes internationale kompetence findes i art. 2 til 24. Art. 2 til 4 handler om værnetingsreglernes anvendelsesområde, hjemtinget og de forbudte værneting. Art. 5 til 6 a handler om de almindelige undtagelsesværneting. Art. 7 til 15 handler om de særlige undtagelsesværneting i forsikrings- og forbrugersager. Art. 16 indeholder en regel om eksklusive værneting og art. 17 - 18 regler om aftalt værneting. Art. 19 - 20 handler om, i hvilket omfang domstolene skal påse værnetingsregler ex officio og om forkyndelse. Art. 21 til 23 handler om litis pendens og lignende spørgsmål og art. 24 om foreløbige retsmidler.

2. De fleste af konventionens værnetingsregler sonder mellem personer bosat på en medlemsstats område og personer uden sådan bopæl. Som ovf. omtalt beror det på det enkelte lands regler, om en person skal anses for bosat der, her i landet altså dansk ret. Nationaliteten er principielt uden betydning for værnetingsreglernes anvendelse. Det gælder for personer med statsborgerskab i et land, der ikke er medlem af konventionen, men som er bosat i et medlemsland. Og det gælder for statsborgere i et medlemsland, der ikke er bosat i et medlemsland.

For personer, der er bosat i et medlemsland, og selskaber med hjemsted i et medlemsland gælder, at de kun kan sagsøges i medlemslandene i overensstemmelse med konventionens regler. Værnetingsreglerne for sådanne personer skal altså i fremtiden

findes i konventionen, ikke i retsplejeloven eller andre danske love, medmindre de er baseret på en international konvention, der går forud for domskonventionen i kraft af reglen i art. 57. Sølovens § 199 gælder således ikke indenfor konventionens område.

For personer, der ikke er bosat i en medlemsstat gælder ifølge art 4., at konventionens værnetingsregler som hovedregel ikke finder anvendelse på dem. Denne regel gælder også selskaber, der ikke har hjemsted i et medlemsland, og uanset om de har en filial, agentur eller lignende virksomhed i et medlemsland. I stedet gælder hver enkelt medlemsstats almindelige værnetingsregler bortset fra konventionen, her i landet altså reglerne i rpl. kap. 22 om undtagelsesværneting og andre danske værnetingsregler. Herfra gælder der dog enkelte undtagelser, først og fremmest i kraft af art. 4.

For det første finder reglerne i art. 16 om enekompetence for visse domstole anvendelse på dem. De kan altså, i sager der er omfattet af art. 16, indenfor medlemsstaternes område uanset bopæl sagsøges og kun sagsøges ved den domstol, der har enekompetence i henhold til art. 16.

For det andet gælder den regel, at selvom en medlemsstats almindelige værnetingsregler i visse tilfælde skulle begrænse retten til at sagsøge ikke-bosatte personer således, at denne ret kun gælder for egne statsborgere, følger det af konventionen, at retten hertil udvides til at gælde for alle, der er bosat på den

pågældende medlemsstats område uanset nationalitet. Regler af denne art findes ikke her i landet på konventionens område. 1)

Endvidere følger det af art. 17 og 18 om værnetingsaftaler og stiltiende accept af kompetencen, at personer bosat udenfor medlemslandene vil kunne sagsøges i et medlemsland i overensstemmelse med disse regler.

Endelig kan der være grund til at nævne reglerne i art. 8, stk. 3 om filialer af fremmede forsikringselskaber på en medlemsstats område og i art. 13 stk. 3 om filialer af andre fremmede selskaber, jfr. ndf. XV.

Som sagt finder konventionens værnetingsregler med de nævnte undtagelser ikke anvendelse på personer, der ikke er bosat i en medlemsstat. Det samme gælder bestemmelsen i art. 20 om sagsøgtes udeblivelse. Derimod finder litis pendens reglen m.v. i art. 21 til 23 og konventionens regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme anvendelse uanset sagsøgtes bopæl. 2)

1) Den i art. 3 omtalte franske code civil art. 14 giver franske statsborgere ret til altid at sagsøge udlændinge bosat i udlandet i Frankrig. En tilsvarende ret tilkommer i kraft af konventionens art. 4 stk. 2 personer bosat i Frankrig, som ikke har fransk statsborgerskab. Derimod kan personer bosat i andre medlemsstater ikke påberåbe sig denne ret i kraft af art. 4 stk. 2. Forbudet imod diskrimination i EØFT art. 7 kan måske påberåbes i sådanne tilfælde, hvis retssagens område falder indenfor EØFT, idet der ikke stilles noget bopælskrav til franskmænd for, at de skal kunne påberåbe sig code civil art. 14.

2) Jfr. Jenard rapport 20 ad art. 4.

3. Personer, der er bosat i en medlemsstat, skal principielt sagsøges der, hvor de er bosat, jfr. art. 2. De kan ifølge art. 3 stk. 1 kun sagsøges i en anden medlemsstat, hvis det følger af konventionens regler om undtagelsesværneting. Konventionens hovedprincipper svarer således nøje til dansk ret.

I forsikringssager og sager om forbrugerkontrakter gælder art. 2 ikke. I disse sager gælder særlige værnetingsregler, der dog også omfatter regler om bopælsværneting i art. 8 og 14. Derimod gælder reglen i art. 4 om konventionens personelle anvendelsesområde også i disse sager.

Man har fundet anledning til i art. 3 stk. 2 udtrykkelig at nævne, at der er visse specificerede værneting i de enkelte medlemslande, der ikke kan anvendes på personer bosat i medlemsstaterne, nemlig de såkaldte exorbitante værneting, skønt det logisk var unødvendigt at nævne, da det allerede følger af art. 3, stk. 1. Det er værneting, der er baseret på et grundlag, som man finder ikke bør eller behøver at anvendes i lande, der har indgået konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af hinandens domme. For Danmarks vedkommende gælder det reglerne om udlændinges opholds- og godsværneting, der tidligere fandtes i rpl. § 248, stk. 2, nu § 246, stk. 2 og 3. Undtagelse fra forbudet imod exorbitante værneting kan følge af reglen i art. 57, jfr. ovf. II 2, ligesom reglen i tiltrædelsestraktaten art. 36, optrykt ved art. 54, fører til undtagelse herfra, jfr. ndf. om kompetencen i søretssager.

XIII. Undtagelsesværneting. (Specielle kompetenceregler.)

1. I lighed med hvad der gælder i dansk ret, kan en person i henhold til konventionen foruden ved sit hjemting sagsøges ved en række andre værneting. Det drejer sig om de værneting, der omtales i art. 5 og 6, samt i en overgangsperiode på tre år for Danmarks og Irlands vedkommende det særlige søretsværneting i henhold til tiltrædelseskonventionens art. 36, optrykt ved art. 54.

Disse værneting er alternative til hjemtinget i henhold til art. 2, idet det altid står sagsøger frit for at sagsøge ved sagsøgtets hjemting. Fordelen ved undtagelsesværnetingene er, at sagsøger - uden at han derved går glip af muligheden for at fuldbyrde dommen i sagsøgtets hjemland - ved at anvende et af disse værneting vil kunne sagsøge ved et værneting, der passer ham bedre end sagsøgtets hjemting, f.eks. fordi han selv er bosat der, eller fordi sagen på grund af sin nære tilknytning til dette sted skal behandles efter loven i det land, eller fordi det der er lettere at fremskaffe de nødvendige oplysninger om sagen.

I modsætning til undtagelsesværnetingene er de øvrige værneting, som konventionen forudsætter, værneting, der træder i stedet for hjemtinget i henhold til art. 2. Det gælder både reglerne om de særlige værneting for forsikringsager og sager om forbrugerkontrakter, der dog selv hjælper kompetence for sagsøgtets hjemting, og især reglerne om enekompetence i art. 16 og om

aftalt værneting i art. 17.

Det er tidligere nævnt, at konventionen som hovedregel kun regulerer retternes internationale kompetence, ikke den stedlige kompetence indenfor de enkelte medlemslande. Det gælder dog ikke for reglerne i art. 5 og 6. Disse regler fordeler også den stedlige kompetence internt i de enkelte medlemslande. Det samme gælder i øvrigt visse regler i afsnittet om forsikringssager. Den saglige kompetencefordeling i medlemslandene er ikke berørt af konventionen, heller ikke i relation til undtagelsesværnetingene.

2. Kontraktsværnetinget.

Ifølge art. 5 nr. 1 kan sager om kontraktsforhold anlægges ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes. Reglen svarer til rpl. § 242 i dens nye udformning; dog omfatter den alle pengeforpligtelser i henhold til kontrakt og ikke, som rpl. § 242 stk. 2, kun en enkelt art af disse.

Ved afgørelsen af spørgsmålet om sagen drejer sig om et kontraktsforhold, således at bestemmelsen i art. 5 nr. 1 kan finde anvendelse, skal dette begreb betragtes som et for konventionen særligt begreb og fortolkes ud fra konventionens formål. ¹⁾ Man skal altså ikke lægge vægt på, hvad der forstås

1) Sml. 1983.987 (Peters). Om der i det enkelte tilfælde er tale om et kontraktsforhold afgøres af den domstol, hvis kompetence påberåbes, Sml. 1982.825 (Effer SpA).

ved kontraktsforhold i de enkelte landes ret. Reglens formål er ifølge den citerede dom, at alle spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med opfyldelse af en kontraktsforpligtelse, bør kunne indbringes for retten på et sted. Domstolen antog i denne sag, at forholdet mellem en forening og dens medlemmer er af kontraktmæssig karakter og derfor omfattet af art. 5 nr. 1, uanset om medlemsforpligtelserne hviler på selve indmeldelsen eller på beslutninger, der senere er truffet af foreningens organer, hvilket sidste var tilfældet i sagen. Domstolens begrundelse var, at forbindelsen mellem medlemmerne i en forening er af samme nære karakter som mellem en kontrakts parter.

Reglen i art. 5 nr. 1 gælder alle de af kontrakten omhandlede forpligtelser. Det er imidlertid ikke sikkert, at de skal opfyldes på samme sted. Spørgsmålet er da, hvilken forpligtelse der er afgørende. Ifølge bestemmelsens ordlyd er det den forpligtelse, der ligger til grund for sagen. Domstolen har fortolket dette som den forpligtelse, hvis misligholdelse påberåbes eller som svarer til den ret, der påberåbes.²⁾ Det gælder også, hvis sagen drejer sig om krav, der rejses i anledning af misligholdelsen. Det er altså ikke afgørende, hvor disse krav skal opfyldes, men hvor den forpligtelse, hvis misligholdelse har givet anledning til dem, skulle være opfyldt.

Det kan tænkes, at der i en sag påberåbes flere forpligtelser, der ikke nødvendigvis alle skal opfyldes i samme land. Man kunne

2) Sml. 1976.1497 (De Bloos).

da give sagsøgeren ret til at vælge, hvilken af disse der skulle lægges til grund ved valget af værneting eller evt. lægge vægt på den for kontraktsforholdet væsentligste, karakteristiske. I en sag om en tysk virksomheds ophævelse af en arbejdskontrakt med en repræsentant, der var ansat til at arbejde i Frankrig, har domstolen valgt det sidste. ³⁾ Den henviser til lovvalgskonventionens bestemmelser om lovvalget i arbejdsaftaler ⁴⁾ og udtaler, at formålet med art. 5 nr. 1 i arbejdsaftaler er, at værnetinget skal ligge i et land, der har snæver tilknytning til tvisten. Den lægger endvidere vægt på, at samme ret bør være kompetent med hensyn til alle krav, der opstår i sagen. Den kommer til det resultat, at der, i hvert fald når det drejer sig om en arbejdskontrakt, skal lægges vægt på den forpligtelse, der er karakteristisk for kontrakten. ⁵⁾

Afgørelsen er meget konkret og dens rækkevidde uklar. Noget tyder på, at man har fortrudt afgørelsen i de Bloossagen, og at der i hvert fald i nogle typer af sager snarere vil blive lagt vægt på, hvor den væsentligste (karakteristiske) forpligtelse i kontrakten skal opfyldes end på den misligholdte forpligtelse, selvom det ikke stemmer godt med bestemmelsens ordlyd. Det kan bl.a. føre til, at det er stedet for opfyldelsen af sagsøgers og ikke af sagsøgtes forpligtelse, der bliver afgørende for værnetinget.

3) Sml. 1982.1891 (Ivenel).

4) Jfr. EF-IP I 59 ff.

5) Jfr. EF-IP I 42 ff.

Hvor opfyldelsesstedet for en forpligtelse er, beror på kontraktens indhold og på det lands lovgivning, som ifølge lovvalgsreglerne i det land, hvor sagen er anlagt, skal anvendes på den omtvistede forpligtelse, altså i almindelighed på kontrakten som helhed. 6) Det vil, når lovvalgskonventionen er trådt i kraft i alle EF lande, være dennes regler, der overalt afgør lovvalget, hvilket skulle sikre en vis ensartethed i lovvalget, uanset hvor en sag bliver anlagt. Det er imidlertid ikke ensbetydende med, at det er ligegyldigt, hvilket lands ret, der bliver anvendt. Spørgsmålet om, hvor en kontrakt skal opfyldes, er i mangel af aftale mellem parterne reguleret forskelligt i de forskellige medlemslande. Således er pengeskyld bringeskyld i Danmark og nogle andre lande, men henteskyld i andre. I de sidstnævnte er opfyldelsesværneting og sagsøgtes hjemting det samme, mens i de første kreditor kan anlægge sag mod debitor ved sit eget hjemting. Det er dette, der har ført til, at pengekrav kun i stærkt begrænset omfang er medtaget i rpl. § 242. 7)

Parterne kan for det meste aftale, hvor opfyldelsesstedet skal være, og gør det f.eks. ofte i forbindelse med transportklausuler. Indirekte aftaler de derved, hvor sag kan anlægges i henhold til art. 5 nr. 1. Der er dog ikke tale om en

6) Sml. 1976.1473 (Tessili). Om denne sag og den i note 2 citerede, jfr. Lando i NTIR 1977.80 ff., især 85 f.

7) Jfr. bet. 1052/1985 s. 50.

værnetingsaftale af den i art. 17 omhandlede art, der har til konsekvens, at ingen andre værneting kan anvendes (derogatorisk værnetingsaftale). Den er derfor heller ikke underkastet formkravene i art. 17. ⁸⁾

Reglen i art. 5 nr. 1 gælder ikke for personer bosat i Luxembourg, jfr. protokollen art. I, medmindre de selv accepterer anvendelsen af dette værneting, jfr. konventionens art. 18.

3. Underholdspligt.

Som omtalt ovf. X. 1 er sager om underholdspligt omfattet af konventionen. Det følger af art. V a i protokollen, at konventionens regler herom også omfatter de danske administrative myndigheder.

I sager om underholdspligt er ifølge art. 5 nr. 2 for det første retten på det sted, hvor den berettigede har sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted, kompetente. Det sædvanlige opholdssted er især af betydning for personer, der har et afhængigt domicil fælles med den forpligtede, idet de på denne måde får mulighed for at sagsøge der, hvor de faktisk er bosat.

8) Sml. 1980.89 (Zelger).

For det andet er der i sager vedrørende underholdspligt, der rejses i forbindelse med sager om personers retlige status, f.eks. skilsmisse eller faderskab, værneting ved den domstol, der behandler en sådan sag, og som ifølge sin egen ret er kompetent til at tage underholdsspørgsmålet under påkendelse. Det gælder dog kun under forudsætning af, at denne kompetence ikke alene støttes på den ene parts nationalitet. Om en domstol i forbindelse med en skilsmissesag også kan afgøre spørgsmål om underholdspligt, beror altså i det væsentlige på, om den kan gøre det ifølge sit eget lands lovgivning.

Denne sidstnævnte værnetingsregel får kun selvstændig betydning, hvor sagen ikke verserer ved en domstol, der allerede er kompetent i sager om underholdspligt i henhold til art. 2 eller første led i art. 5 nr. 2. Den gør det muligt at behandle sager vedrørende underholdspligt mod personer bosat i en medlemsstat ved danske domstole i forbindelse med ægteskabssager i overensstemmelse med værnetingsreglerne i rpl. § 448 c, jfr. ægteskabsopløsningsbekg. § 22, og i forbindelse med faderskabssager i overensstemmelse med rpl. § 456 b. Dog kan § 448 c nr. 3 respektive § 22 nr. 3 ikke anvendes, da værnetinget her alene er baseret på den ene ægtefælles nationalitet.

Reglen i art. 5 nr. 2 gælder både for den oprindelige afgørelse om underholdspligt og for senere sager om ændring eller ophævelse af underholdspligten.

Hvor der under sagen om underholdsbidrag tages stilling til et

spørgsmål om personers retlige status, enten direkte eller præjudicielt, kan det få konsekvenser for pligten til at anerkende og fuldbyrde afgørelsen, jfr. begrænsningen i pligten hertil i art. 27 nr. 4.

Bestemmelsen i art. 5 nr. 2 omfatter underholdspligt af enhver art baseret på et familieretligt grundlag, altså ikke kun underholdspligt overfor børn. Derimod falder krav baseret på arveret, kontrakt eller erstatningsforpligtelser udenfor. Også engangsbeløb, der har underholdskaraktter, er omfattet; derimod ikke beløb, der har deres grundlag i den ægteskabelige formueret. ⁹⁾ Myndigheders regreskrav for forskudsvis underholdsbidrag er vist nok ikke omfattet af art. 5 nr. 2. ¹⁰⁾

De foreliggende konventioner om underholdsbidrag vedrører, forsåvidt de beskæftiger sig med domstolenes kompetence, kun den indirekte kompetence i forbindelse med anerkendelse og fuldbyrdelse. De er derfor uden betydning i forbindelse med værnetingsreglerne i EF konventionen. ¹¹⁾

4. Erstatningskrav.

Ifølge art. 5 nr. 3 kan der i sager om erstatning uden for kontrakt sagsøges ved retten på det sted, hvor skadestilføjelsen

⁹⁾ Afgrænsningen kan være vanskelig, jfr. Sml. 1980.731 (Cavel).

¹⁰⁾ Jfr. Schlosser rapport 103 nr. 97 e.

¹¹⁾ Jfr. Schlosser rapport 139 nr. 238.

er foregået. Hvis der påstås erstatning (eller genopretning) som følge af en strafbar handling, kan kravet endvidere ifølge art.5 nr. 4 rejses ved den ret, hvor straffesagen er rejst (adhæsionskrav), hvis denne ret ifølge sine egne regler kan påkende kravet. Reglen i nr. 3 svarer til rpl. § 243.

Erstatningsansvar udenfor kontraktforhold er ikke et entydigt begreb. Der foreligger ikke afgørelser fra domstolen af, om begrebet skal fortolkes efter lex fori eller som et for konventionen selvstændigt begreb. Med domstolens afgørelse vedrørende fortolkningen af begrebet kontraktsforhold i erindring, jfr. ovf. note 1, må det antages, at der skal anlægges en selvstændig fortolkning ¹²⁾.

Ordlyden af art. 5 nr. 3 giver ingen løsning på, hvor der er værneting i de tilfælde, hvor den skadegørende handling udføres i et land, men skaden indtræffer i et andet land. Spørgsmålet er afgjort af EF domstolen ¹³⁾ i en sag, hvor en fransk virksomhed forurenede vandet i Rhinen ved at udlede affaldssalte i floden. Et hollandsk gartneri, som hentede vand i Rhinen til vanding, anlagde erstatningssag i Holland mod den franske virksomhed. Domstolen fastslog, at sagsøger har valget mellem at sagsøge på stedet, hvor skaden er indtrådt, og hvor den skadegørende handling er foretaget. Man henviser især til, at der efter -----

12) Således også T. Svénné Schmidt EF Karnov n.31.

13) Sml. 1976.1735 (Handelskwekerij G.J. Bier).

omstændighederne i den enkelte sag kan være rimelige begrundelser for et sagsanlæg hvert af de to steder, og at stedet, hvor den skadegørende handling er foretaget, ofte vil være identisk med hjemtinget i de sager, hvor problemet opstår.

5. Filialværneting. Trusts.

a. Art. 5 nr. 5 tillader, at en virksomhed med hjemting i et af medlemslandene sagsøges i et andet medlemsland, hvor den har en filial, et agentur eller en lignende virksomhed, dog kun med hensyn til sager vedrørende driften af den pågældende lokale virksomhed. Drejer det sig om en filial af en virksomhed med hjemsted udenfor medlemslandene, gælder art. 4, d.v.s. at værnetingsspørgsmålet afgøres af landenes egen lovgivning. Anderledes forsåvidt angår forsikringssager, jfr. art. 8 stk. 2. Reglen modsvarer rpl. 238 stk. 2 og delvis også § 237.

Hvad der forstås ved driften af en sådan virksomhed skal afgøres ved en selvstændig fortolkning af konventionen og ikke efter retten i en af medlemsstaterne. Afgørende er om virksomheden i det pågældende land har et centrum for erhvervsudøvelsen af mere permanent karakter, som kan indgå aftaler med tredjemand på virksomhedens vegne.¹⁴⁾

Består repræsentationen af en agent, som frit kan indrette sin

14) Sml. 1978.2183 (Somafer).

virksomhed og arbejdstid, kan repræsentere andre virksomheder og ikke deltager i ordrernes afvikling og opfyldelse, men kun i deres indgåelse, foreligger der ikke en filial i konventionens forstand.¹⁵⁾ En eneforhandler anses heller ikke som filial.¹⁶⁾

Kompetencen for filialværnetinget omfatter tvister om forpligtelser i eller udenfor kontraktforhold i forbindelse med administrationen af filialen, f.eks. lejemål og ansættelseskontrakter, om kontrakter filialen har påtaget sig, og om forpligtelser udenfor kontrakt, som den har pådraget sig ved sin virksomhed.

b. En trust kan sagsøges på sit hjemsted, jfr. ovf. III. 3. På dette sted kan ifølge art. 5 nr. 6 også personer bosat i en medlemsstat sagsøges i deres egenskab af stifter, trustee eller begunstiget.

6. Kumulation, ad citation, modfordringer.

Regler herom findes i art. 6.

a. Art. 6 nr. 1 indeholder en regel om passiv, subjektiv kumulation. En person, der har bopæl i et medlemsland, kan, når der er tale om at sagsøge flere personer under et, sagsøges i et

 15) Sml. 1981.819 (Blanckaert & Willems).

16) Sml. 1976.1497 (de Bloos).

andet medlemsland, hvor en af de andre sagsøgte har bopæl. Kumulation kan altså kun ske ved en sagsøgts hjemting, ikke ved nogen af undtagelsesværnetingene eller konventionens øvrige værneting.

Reglen gælder endvidere kun for personer bosat i et medlemsland. Hvis en af de personer, der ønskes sagsøgt, er bosat udenfor medlemsstaterne, beror det på forums egne regler, om der også kan anlægges sag imod den pågældende der. Kumulationsværnetinget i dansk ret, jfr. rpl. § 250, stk. 1, muliggør ikke inddragning af personer, bosat udenfor Danmark, hvis der ikke er værneting for sagen mod den pågældende her i landet af andre grunde.

Det er ikke en betingelse for kumulation efter art. 6, nr. 1, at der foreligger nødvendigt procesfællesskab. Derimod må det kræves, at der er en rimelig sammenhæng mellem kravene, f. eks. at de sagsøgte hæfter solidarisk.¹⁷⁾ Modstykket til reglen findes i art. 22, hvis indhold kan bidrage til fortolkningen af kravet om sammenhæng. Art. 22, stk. 3 definerer indbyrdes sammenhængende krav som krav, der er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig for at undgå uforenelige afgørelser. Art. 22 bestemmer, at hvor sager om sådanne krav verserer for retterne i forskellige medlemsstater, kan disse udsætte sagerne med undtagelse af den sag, der er anlagt først. Endvidere kan de samme retter på visse betingelser afvise sagerne.

17) Jfr. Jenard rapport 26.

En gyldig derogatorisk værnetingsaftale med en sagsøgt medfører, at kumulation for den pågældendes vedkommende ikke kan ske. 18) Der er ingen grund til i så henseende at behandle dette værneting anderledes end andre. Gyldigheden af værnetingsaftalen afgøres efter art. 17 eller national ret, afhængig af dens indhold.

b. Art. 6 nr. 2 handler om adcitation. 19) Den gør det muligt at adcitere personer bosat i en anden medlemsstat, alene med den begrænsning at den oprindelige sag ikke må være anlagt blot med det formål at unddrage adcitatus hans almindelige værneting. Det modsvarende værneting i rpl. § 250, stk. 2 gør det ikke muligt at adcitere personer bosat udenfor Danmark, medmindre de har værneting her af andre grunde.

Reglen gælder ikke for Vesttyskland, jfr. protokollen art. V, derimod nok for personer med bopæl der. Der gælder i stedet de særlige tyske regler om procesunderretning (litis denunciatio), som altså også anvendes på personer bosat i de øvrige medlemsstater.

18) Jfr. T. Svénné Schmidt i EF Karnov note 37.

19) Anvendelsen af ordet intervention beror på en fejl-oversættelse. Bestemmelsens betydning fremgår af beskrivelsen i Jenard rapport 27 f. Hvornår adcitation er mulig beror på lex fori, jfr. Schlosser rapport III.

Også denne regel må vige for en gyldig derogatorisk værnetingsaftale.

c. Art. 6 nr. 3 giver hjemmel til, at en sagsøgt kan rejse modfordringer imod en sagsøger, der har bopæl i et medlemsland, og få selvstændig dom for modfordringen ved den ret, hvor hovedfordringen er indbragt, selvom der ikke iøvrigt er værneting for sagsøger der ifølge konventionen. Sagsøgte kan naturligvis nøjes med at rejse modkravet til kompensation. Reglen gælder kun konnekse modfordringer, altså fordringer der udspringer af samme forhold som hovedfordringen. Reglen svarer til rpl. § 249, stk. 2 men er snævrere, for så vidt som den ikke tillader fremsættelse af modkrav, der ikke er konnekse, til kompensation.

Hvis sagsøger ikke er bosat i en medlemsstat gælder reglen ikke. I så fald må forums egne regler anvendes, altså her i landet rpl. § 249, stk. 2.

Det er nævnt, at art. 6, nr. 1 kun kan anvendes i forbindelse med en sagsøgts hjemting. Nr. 2 og 3 kan anvendes også i forbindelse med undtagelsesværnetingene i art. 5 og nr. 3 også i forbindelse med nr. 2. Det må antages, at i hvert fald nr. 2 ikke kan anvendes i relation til konventionens øvrige værnetingsregler. Derimod kan nr. 3 anvendes også i relation til reglerne om forsikrings- og forbrugersager, jfr. art. 11 stk. 2 og art. 14 stk. 3. Om dens anvendelse ved værnetingsaftaler se ndf. XV.11. Den bør også kunne anvendes i forbindelse med art. 16.

7. Søsager.

Konventionen og tillægsprotokollen regulerer enkelte særlige sørettlige kompetencespørgsmål.

A. Sager om ansvarsbegrænsning for redere.

Art. 6a bestemmer, at domstolene i en stat, der har kompetence ifølge konventionen til at afgøre sager om ansvar i forbindelse med brugen eller driften af et skib, også afgør krav om begrænsning af ansvaret.

Reglen vedrører de særlige sørettlige ordninger om det begrænsede rederansvar og om begrænsningsfonde, der tjener til fyldestgørelse efter visse regler af de krav, som er omfattet af det begrænsede rederansvar. I England må den reder, der ønsker at gøre begrænsning af sit ansvar gældende, anlægge sag for at opnå ret dertil, og der er derfor behov for et kompetencegrundlag i de tilfælde, hvor ingen af dem, der gør krav gældende imod rederen, har værneting i England eller har anlagt sag der. Det er dette formål art. 6a tilsigter at tilgodese.

Reglens betydning udenfor England er uklar. Her i landet kan begrænsningsfond ifølge sølovens §§ 240 og 271 kun oprettes, når der foretages retslige skridt imod rederen her i landet i anledning af krav, for hvilke ansvaret kan begrænses, altså ikke uden videre i forbindelse med et anerkendelsessørgsmål anlagt af

rederen. 20) Det udelukker ikke, at rederen kan anlægge sag til anerkendelse af, at han har ret til ansvarsbegrænsning, men han har kun glæde af en dom herom, hvis krav imod ham senere rejses i Danmark, og begrænsningsfond derfor kan oprettes, eller den danske dom skal anerkendes i det land, hvor krav senere rejses. Det synes af Schlosser rapporten 110 nr. 128 at fremgå, at art. 6a må forstås således, at rederen foruden ved en af kreditorernes værneting også kan anlægge sag ved sit eget hjemting eller ved et hvilket som helst andet værneting, hvor rederen selv vil kunne sagsøges, til anerkendelse af sin ret til at begrænse sit ansvar i henhold til søloven, og at det gælder, selvom han ikke har mulighed for at oprette begrænsningsfond, medmindre den pågældende kreditor rejser modkrav imod ham under sagen og ikke nøjes med at påstå frifindelse.

B. Sager mellem skibsfører og besætningsmedlemmer.

Ifølge tillægsprotokollen art. V b) gælder der særlige regler for sager vedrørende hyre eller andre forhyringsvilkår mellem skibsfører og besætningsmedlemmer på danske, græske og irske skibe.

En domstol, der ellers ifølge konventionen ville være kompetent i en sådan sag, mister denne kompetence, hvis en diplomatisk repræsentant eller konsularagent for det pågældende skibs

20) Jfr. sølovsudvalgets betænkning 924/1981 s. 39 sp. 2 ad § 240.

hjemland gør indsigelse imod kompetencen eller udøver sine særlige beføjelser i henhold til en konsularaftale. Reglen sikrer fortsat anvendelse af sømandslovens § 64.²¹⁾ Dog synes bestemmelsen i § 64 stk. 3 om værneting for sømanden i Danmark ikke at kunne anvendes på personer bosat i et andet medlemsland.

C. Generelle kompetenceregler i søretssager.

Som nævnt ovf. XII 3 kan de såkaldte exorbitante værneting som f.eks. godsværnetinget ikke anvendes i forhold til sagsøgte, der er bosat i medlemsstaterne. De fleste medlemsstater²²⁾ har imidlertid ratificeret arrestkonventionen af 1952, der bl.a. giver regler om, hvornår der kan gøres arrest i skibe, og i hvilket omfang arrest skaber grundlag for domstolskompetence. På denne måde bringes godsværnetinget til dels ind ad bagdøren, idet det som nævnt ovf. II 2 følger af domskonventionens art. 57, at kompetenceregler for særlige områder indeholdt i andre konventioner går forud for domskonventionens regler.²³⁾ Da

21) Jfr. herom Bache, Sømandsloven af 1952, 422 ff og Andreasen, Sømandsloven af 1973, 95 f.

22) Alle undtagen Danmark, Irland og Luxemburg. Jfr. i øvrigt om konventionen Philip i NTIR 1977.113 ff.

23) Ifølge arrestkonventionen art. 7 har domstolene i det land, hvor arrest er gjort, kompetence til at behandle hovedsagen, hvis det følger af dette lands regler eller i nærmere opregnede tilfælde, der svarer til art. 36 (TTK) nr. 1. Det synes tvivlsomt, om betingelserne i art. 57 stk. 1 er opfyldt for at anvende en anden konventions kompetenceregler, hvis et land anvender sig af det første alternativ, og blot anvender sine egne kompetenceregler. Der foreligger kun en konventionsbestemt kompetenceregel, hvis det er de i den alternative regel i art. 7 anførte kompetenceregler, der anvendes eller nationale regler nøje svarende til disse. Det er som sagt også disse regler, der er lagt til grund i art. 36 (TTK). Jfr. i øvrigt Philip i NTIR 1977 s. 121.

Danmark og Irland ikke har ratificeret arrestkonventionen, indeholder tiltrædelseskonventionens art. 36 en særregel for disse om kompetencen i søretssager, gældende i tre år fra tidspunktet for domskonventionens ikrafttræden for disse lande, dog længst indtil de måtte have ratificeret arrestkonventionen, og den er trådt i kraft for deres vedkommende. Art. 36 (ITK) supplerer således indenfor sit område værnetingsbestemmelserne i art. 2 til 6a, som naturligvis også kan påberåbes i søretssager.

Art. 36 (ITK) bygger i de fleste henseender på arrestkonventionen af 1952.²⁴⁾ Den tillader, at en person med bopæl i en medlemsstat sagsøges i Danmark og de to andre stater, for hvilke den gælder, på visse nærmere betingelser, nemlig:

- a. Sagen skal dreje sig om et søretligt krav.
- b. Der skal i den pågældende stat være gjort arrest i et skib (eller i visse tilfælde nedlagt forbud vedrørende dette skib) eller ydet kaution eller stillet anden sikkerhed.
- c. Der skal foreligge nærmere angivne omstændigheder.

ad a. Søretlige krav. Art. 36 (ITK) stk. 5 indeholder en opregning af, hvilke krav der er søretlige, nøje kalkeret over

²⁴⁾ Om denne jfr. Philip i NTIR 1977. 113 ff, også i Mærjus nr. 26 - 1977, og Berlingieri, Harper og Philip, Essays on Maritime Liens and Mortgages and on Arrest of Ships, Comité Maritime International 1985.

arrestkonventionens liste i art. 1. Det drejer sig om de fleste af de krav, der kan opstå i forbindelse med driften af et skib, såsom krav på erstatning i og udenfor kontrakt, andre krav støttet på transportaftaler, krav vedrørende bjærgning, groshavari, bugsering, lodsning, leverancer til skibet, bygge- og reparationsudgifter, mandskabshyre og udlæg for skibets eller ejerens regning, og endelig krav vedrørende ejendomsretten til eller panterrettigheder i et skib og tvister mellem samejere.

ad b. Sag kan kun anlægges i en stat, hvis der er gjort arrest i et skib i den pågældende stat.²⁵⁾ Med arrest sidestilles i Danmark forbud i de tilfælde, hvor det drejer sig om ejendomsretten til et skib eller tvist mellem samejere. Sag kan også anlægges, hvis der kunne være gjort arrest, men den er afværget ved kaution eller anden sikkerhedsstillelse. Det er ligegyldigt, om sikkerhed er stillet af ejeren af skibet eller en tredjemand, f.eks. et forsikringssselskab eller en P & I klub, jfr. således nu også rpl. § 246 stk. 3.

Arrest kan gøres i det skib, som det søretlige krav vedrører. Det gælder principielt uanset, om ejeren af skibet er personlig ansvarlig for kravet. Det kan f.eks. tænkes, at der i et skib er opstået søpant for et krav, som kun kan gøres gældende imod befragteren, ikke imod ejeren af skibet. Uanset formuleringen af art. 36 (TTK) stk. 2 og 4, jfr. arrestkonventionen art. 3 stk. 1

²⁵⁾ Art. 36 (TTK) stk. 1 siger ganske vist "i en af disse stater", men det kan ikke antages, at der f. eks. kan anlægges sag i Danmark på grundlag af en arrest i Irland.

og 4, må det antages, at arrest ikke kan gøres her i landet, medmindre den efter opnået dom kan føre til fuldbyrdelse af kravet i det pågældende skib, fordi der enten er et personligt krav imod ejeren eller en tinglig ret i skibet. ²⁶⁾

Hvis sagen drejer sig om ejendomsretten til eller panteretten i et skib eller om en tvist mellem samejere, kan alene det skib, som tvisten vedrører, arresteres. I andre tilfælde kan også andre skibe ejet af den samme person (søsterskibe) arresteres. Hvis kravet er imod skibets ejer, kan hans andre skibe arresteres. Hvis kravet er imod en bare-boat befragter eller en anden befragter, og skibets ejer ikke hæfter personligt, kan der ikke gøres arrest i andre skibe ejet af ejeren, men der kan derimod gøres arrest i skibe ejet af den pågældende befragter.

Skibe har kun samme ejer, hvis samtlige anparter tilhører de samme personer, omend ikke nødvendigvis i samme forhold.

ad c. Sag kan kun anlægges i den stat, hvor der er gjort arrest, hvis der foreligger nærmere angivne omstændigheder. Disse kan være en af følgende seks:

1. Sagsøgeren har bopæl i denne stat.
 2. Det søretlige krav er opstået i denne stat.
-

²⁶⁾ Jfr. nærmere Philip i NTIR 1977. 118 f.

3. Det søretlige krav er opstået på en rejse, under hvilken arrest blev gjort eller kunne være gjort.
4. Det søretlige krav hidrører fra et egentligt eller uegentligt (søloven § 222) skibssammenstød.
5. Det søretlige krav er opstået ved bjærgning.
6. Det søretlige krav er sikret ved pant i det arresterede skib.

Disse omstændigheder er de samme, som giver anledning til kompetence på grundlag af arrest i henhold til den alternative regel i arrestkonventionens art. 7. Foreligger en af disse omstændigheder ikke, er der ikke grundlag for sagsanlæg i henhold til art. 36 (TTK). Det betyder ikke, at arrest, så længe Danmark ikke har ratificeret selve arrestkonventionen, ikke kan gøres i andre tilfælde. Men i så fald kan sagen kun pådømmes i den stat, hvor arresten har fundet sted, hvis dens domstole er kompetente ifølge domskonventionens art. 2 til 6. Er de ikke det, gælder bestemmelsen i art. 24, jfr. herom ndf. XVII.3.

D. Visse bjærgningssager.

Art. 5 nr. 7 gør det muligt i sager om bjærgeløn at sagsøge en person, der er bosat i et medlemsland, i et andet medlemsland, hvor der er gjort arrest i ladning eller fragt, eller hvor der kunne være gjort arrest, men arresten er afværget ved sikkerhedsstillelse. Bestemmelsen er en parallel til reglen i art. 36 (TTK)

og arrestkonventionen af 1952, som imidlertid kun angår arrest i selve skibet. Det er en forudsætning for reglens anvendelse, at sagsøgte har rettigheder i ladning eller fragt eller havde det på bjærgningstidspunktet.

Ifølge Schlosser rapporten 109 nr. 123 gælder reglen kun, hvis der er søpant for kravet, og kun hvis kravet ikke hviler på en bjærgningsaftale. Dette fremgår ikke af konventionsteksten og kan næppe fastholdes. Det bemærkes, at der er søpant i ladningen for bjærgeløn i henhold til sølovens § 251, mens der ikke længere eksisterer mulighed for at opnå søpant i fragten i dansk ret.

XIV. Eksklusive værneting.

Art. 16 opregner en række tilfælde, hvor domstolene i et bestemt land har enekompetence, hvor sag altså, uanset de øvrige værnetingsregler, herunder også reglen i art. 2 om sagsøgtes værneting, kun kan anlægges i dette land.

Reglerne i art. 16 træder helt i stedet for konventionens øvrige værnetingsregler. De finder anvendelse, uanset hvor sagsøgte har bopæl, altså også på personer, der er bosat udenfor medlemslandene. De træder altså ikke blot i stedet for konventionens regler, men i vid udstrækning også i stedet for de nationale regler om international kompetence. Derimod påvirker de ikke de nationale regler om den stedlige kompetencefordeling.

Værnetingsreglerne i art. 16 kan ikke fraviges ved aftale, hverken før eller efter tvistens opståen, jfr. art. 17 stk. 3, 18 og 19. Det gælder også aftaler, der blot har prorogatorisk, ikke derogatorisk virkning.

Art. 18 giver en ellers ikke kompetent domstol kompetence, når sagsøger møder for den, men dette gælder ikke sager omfattet af art. 16. Tværtimod følger det af art. 19, at retten i sager omfattet af art. 16 ex officio skal erklære sig inkompetent, hvis en anden domstol er enekompetent ifølge art. 16. Dette gælder dog kun, hvis det af art. 16 omfattede spørgsmål er sagens direkte genstand, ikke hvis det kun foreligger som et præjudicielt spørgsmål i sagen. I så fald kan retten behandle og afgøre

spørgsmålet, men hvis sag verserer eller anlægges ved den enekompetente domstol om art. 16 spørgsmålet som hovedspørgsmål, vil det i mange tilfælde være rigtigst at udsætte den sag, hvori spørgsmålet skal afgøres som præjudicielt, for ikke at få modstridende afgørelser, smlgn. art. 22. ¹⁾

Enekompetencen i henhold til art. 16 angår visse sager om faste ejendomme beliggende og selskaber hjemmehørende i et medlemsland, sager om registreringer i et medlemsland og sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser i et medlemsland. Art. 16 angår således ikke tilfælde, hvor den pågældende tilknytning er til et tredjeland. Her gælder konventionens almindelige regler, hvis sagsøgte er bosat i en medlemsstat, respektive de nationale regler i de enkelte lande, hvis sagsøgte er bosat udenfor medlemsstaterne. Droz har gjort det synspunkt gældende, at de nationale regler i disse tilfælde skulle kunne anvendes også i relation til personer bosat i medlemslandene. ²⁾ Det ses ikke, at der er hjemmel i konventionen for denne opfattelse, idet konventionsteksten i art. 16 udtrykkelig er begrænset til ejendomme, selskaber, registre etc. i medlemsstaterne. Bestemmelsen fremtræder altså som en undtagelse fra konventionens øvrige regler for disse specielle tilfælde, og art. 2 åbner ikke mulighed for videregående undtagelser.

1) Jfr. T. Svénné-Schmidt i EF Karnov s. 948 note 89.

2) Droz 108 ff. Samme resultat kom jeg til i UFR 1971 B 235, men cfr. NTIR 1977.70 f. Jfr. iøvrigt T. Svénné-Schmidt i EF Karnov 945 note 74.

Begrundelsen for reglerne om enekompetence er angivet at være, at de pågældende domstole er bedst egnede til at pådømme tvister af denne art. Det er oftest *lex situs*, der skal anvendes på fast ejendom, selskabets hjemsteds lov på de pågældende selskabsforhold og registreringslandets lov på de pågældende registreringsforhold. Der kan være brug for åstedsforretninger eller syn og skøn eller udtalelser fra embedsmænd ved registrene. ³⁾

1. Fast ejendom.

Domstolene i den medlemsstat, hvor en fast ejendom er beliggende, er ifølge art. 16 nr. 1 enekompetente i sager om rettigheder over fast ejendom og i sager om leje og forpagtning af fast ejendom.

Bestemmelsen omfatter alle spørgsmål om begrænsede eller ubegrænsede tinglige rettigheder over fast ejendom, derimod ikke krav på erstatning for skade på fast ejendom. ⁴⁾ Endvidere omfatter den uanset den retlige karakteristik sager om leje og forpagtning af fast ejendom.

EF domstolen har, i en sag om en i Tyskland bosat persons leje for en tre ugers periode af en feriebolig i Italien, tilhørende en anden i Tyskland bosat person, haft lejlighed til nærmere at afgrænse denne bestemmelse og løse nogle tidligere rejste tvivlsspørgsmål. ⁵⁾ Art. 16 nr. 1 finder anvendelse også på kortvarige lejemaal til feriebrug. Den omfatter alle sager vedrørende

³⁾ Jfr. Sml. 1977.2383 (Sanders) betragtning 13 og Jenard rapport 35.

⁴⁾ Jfr. Schlosser rapport 120 nr. 163.

⁵⁾ Sag 241/83 (Rösler) dom af 15. januar 1985, endnu utrykt i Sml., se *Revue Critique* 1986.128.

parternes forpligtelser i henhold til leje- eller forpagtningsaftalen. Det gælder således sager om aftalens gyldighed og fortolkning, dens varighed, udlejerens indsættelse i besiddelsen af ejendommen, krav vedrørende reparation af skader forvoldt af lejereren, inddrivelse af lejen eller af andre afgifter, f.eks. for vand, gas og elektricitet. Derimod omfatter bestemmelsen ikke problemer , der står i mere indirekte forbindelse med lejemålet, såsom krav vedrørende ødelagt ferie og rejseudgifter.

I en anden sag har domstolen statueret, at art. 16 nr. 1 ikke omfatter krav vedrørende forpagtning af driften af en butik i et af bortforpagteren lejet butikslokale.⁶⁾ Domstolen udtalte i den forbindelse, at bestemmelsen må fortolkes snævert.

Ligger den faste ejendom udenfor medlemsstaterne, følger det af det tidligere sagte, at det beror på sagsøgte's bopæl, om konventionens regler eller nationale værnetingsregler finder anvendelse. I Danmark er fast ejendoms værneting ikke eksklusivt, og en person bosat i eller udenfor medlemslandene kan sagsøges her om en fast ejendom, der er beliggende udenfor disse, hvis der er værneting henholdsvis efter konventionens øvrige regler eller ifølge rpl. I Frankrig er fast ejendoms værneting obligatorisk, også når ejendommen er beliggende i udlandet. Der må det således, hvis sagsøgte har bopæl udenfor medlemslandene, være udelukket at sagsøge den pågældende vedrørende en fast ejendom beliggende udenfor medlemslandene, men det beror på konventionens

6) Sml. 1977.2383 (Sanders).

øvrige regler, om en person bosat i et medlemsland kan søges i Frankrig vedrørende en ejendom beliggende udenfor medlemslandene.

2. Selskaber.

Ifølge art. 16 nr. 2 er domstolene i den medlemsstat, hvor et selskab eller juridisk person har sit hjemsted, enekompetente i sager om dets gyldighed og opløsning samt om beslutninger truffet af dets organer. I alle andre sager om selskaber med hjemsted i et medlemsland gælder konventionens almindelige regler.

3. Offentlige registre.

Domstolene i det medlemsland, hvor et offentligt register føres, er ifølge art. 16 nr. 3 enekompetente til at behandle sager om gyldigheden af indførsel i disse registre.

Art. 16 nr. 4 handler om sager om registrering eller gyldighed af patenter, varemærker, mønstre og modeller og andre lignende rettigheder, der medfører deponering eller registrering. I sådanne sager er domstolene i den medlemsstat enekompetente, på hvis område der er ansøgt om deponering eller registrering, eller hvor deponering eller registrering er foretaget eller ifølge en international konvention anses for at være foretaget.

Bestemmelsen suppleres af protokollens art. V d, der indeholder en tilsvarende regel vedrørende europæiske patenter, der ikke er fællesskabspatenter.

Reglen gælder kun i sager om gyldighed og registrering af patenter m.v. I alle andre sager om sådanne rettigheder finder konventionens almindelige værnetingsregler anvendelse. 7) Gyldighed og registrering skal forstås på ensartet måde i alle medlemslandene. Domstolen har for patenters vedkommende fastslået, at der herved tænkes på sager, hvorunder der er rejst spørgsmål om patentets gyldighed, om patentet består eller er faldet bort, eller hvorunder der begæres ret til prioritet på grundlag af en tidligere ansøgning. 8) Bestemmelsen skal fortolkes snævert og omfatter f.eks. ikke det spørgsmål, der lå til grund for den pågældende sag, om patentretten tilkom den arbejdstager, der var opfinderen, eller virksomheden hvor han var ansat. Den omfatter heller ikke sager om krænkelse af et patent. Derimod omfatter den sager om gyldighed og registrering, der anlægges, før registrering har fundet sted. Det er gjort gældende, at også sager om tvangslicens er omfattet af art. 16 nr. 4. 9)

Reglen viger ifølge art. 57 for de særlige værnetingsregler i patentkonventionerne. Fællesskabspatentkonventionen indeholder i øvrigt i art. 68 en henvisning til domskonventionen og særlige værnetingsregler i art. 69 og 70.

7) Jenard rapport 36.

8) Sml. 1983.3663 (Duijnsteet).

9) Jfr. T. Svenné-Schmidt i EF Karnov 946 note 79.

4. Fuldbordelse af retsafgørelser.

Domstolene i den medlemsstat, hvor fuldbordelse af en retsafgørelse skal finde sted, er ifølge art. 16 nr. 5 enekompetente i sager vedrørende fuldbordelsen. Det drejer sig om sager, der opstår i tilknytning til anvendelse af tvangsmidler, udlæg i eller udsættelse af besiddelsen af løsøre eller fast ejendom med henblik på den faktiske gennemførelse af retsafgørelser. ¹⁰⁾

Ifølge tysk ZPO § 767 kan en person, der er dømt i en sag, rejse et fuldbordelsesafværgesøgsmål under omstændigheder svarende til genoptagelse i dansk ret. En sådan sag er omfattet af art. 16 nr. 5, men der kan ikke under en sådan sag af sagsøger rejses modkrav til kompensation imod domhaverens krav i henhold til dommen, medmindre domstolen er kompetent ifølge konventionens øvrige regler. ¹¹⁾ Det må antages, at også art. 6 nr. 3 kan anvendes.

10) Jenard rapport 36.

11) Sag 220/84 (AS-Autoteile Service GMBH). Dom af 4. juli 1985, endnu utrykt i Sml., jfr. Revue Critique 1986.142.

XV. Værnetingsaftaler.

Konventionen indeholder i art. 17 og 18 regler om værnetingsaftaler. Art. 17 handler om udtrykkelige værnetingsaftaler, art. 18 om accept af en domstols kompetence ved at sagsøgte møder for den uden at bestride dens kompetence. Særlige regler om værnetingsaftaler i forsikringsager og sager om forbrugerkontrakter findes i art. 12 og art. 15. De er behandlet ndf. XVI.

A. Egentlige eller udtrykkelige værnetingsaftaler.

1. Art. 17 stk. 1 omhandler visse værnetingsaftaler. Den indeholder to regler om de værnetingsaftaler, den angår. Den første, der suppleres af stk. 4, er en regel om den derogatoriske og prorogatoriske virkning af aftalen. Den anden regel indeholder visse formkrav til aftalen. Herudover indeholder art. 17 i stk. 2 og 3 regler om værnetingsbestemmelser i dokumenter om oprettelse af truste og i stk. 3 regler om ugyldigheden af visse værnetingsaftaler. Endelig indeholder protokollens art. 1 i stk. 2 en særlig regel om værnetingsaftaler, hvori en person bosat i Luxembourg er part.

2. De enkelte bestemmelser i art. 17 har ikke samme anvendelsesområde. Stk. 1 angiver tildels selv sit anvendelsesområde, som altså ikke udelukkende er bestemt af de generelle regler i art. 2 - 4 om forholdet mellem konventionens og de enkelte medlemsstaters rets anvendelsesområde. Det samme gælder formentlig stk. 2. Stk. 3 supplerer art. 12, 15 og 16 og

har derfor samme anvendelsesområde som disse. Stk. 4 gælder formentlig alene værnetingsaftaler, der er omfattet af stk. 1.

3. Art. 17 omhandler bortset fra stk. 3 ikke de materielle gyldighedsbetingelser med hensyn til tilblivelse og indhold af værnetingsaftaler. Disse betingelser er bestemt af den på aftalen anvendelige lov, som enten kan være en for denne aftale særlig lov eller den lov, der skal anvendes på den mere omfattende aftale, hvori værnetingsaftalen er indeholdt. Dog gælder med hensyn til de af art. 17 stk. 1 omfattede aftaler, at der ikke kan stilles andre eller strengere krav til beviset for aftalens indgåelse end dem, der følger af formkravene i stk. 1. ¹⁾

Art. 17 stk. 3 fastslår, at værnetingsaftaler, der strider imod art. 12 og 15, der indeholder regler om værneting i forsikringsager og forbrugersager, er ugyldige. Det samme gælder værnetingsaftaler om sager, der er undergivet reglerne om enekompetence i art. 16. ²⁾ Dette gælder også bestemmelser om værneting i dokumenter om oprettelse af en trust.

Det følger af art. 17 stk. 3 modsætningsvis, at værnetingsaftaler

1) Smlgn. Sml. 1981. 1671 (Elefanten Schuh).

2) Art. 17 stk. 3 kunne læses således, at sådanne værnetingsaftaler kan indgås, men blot ikke har derogatorisk virkning. Det er imidlertid efter de andre sproglige versioner af konventionen klart, at det ikke er meningen.

gyldigt kan indgås på alle andre områder, ³⁾ medmindre forbudet imod de pågældende værnetingsaftaler findes i en konvention, som går forud for art. 17 i kraft af reglen i art. 57. Sølovens § 199 kan således ikke anvendes indenfor art. 17's anvendelsesområde.

4. Reglen i art. 17 stk. 1 om virksomheden af en værnetingsaftale går ud på, at en aftale om, at en ret eller retterne i en medlemsstat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, har den virkning, at alene denne ret eller retterne i denne stat er kompetente. Bestemmelsen fastslår altså dels, at den aftalte domstol er kompetent, og at sagen derfor kan anlægges der, dels at alle andre retter, der ellers ville være kompetente efter de derom gældende regler, mister denne kompetence. Det gælder, uanset om de har kompetencen ifølge konventionen eller ifølge national ret.

Reglen må opfattes som en principiel anerkendelse af værnetingsaftalers gyldighed. Den giver parterne ret til at træffe aftale om, at deres retstvister skal afgøres ved et af dem valgt forum. Den stiller ikke krav om, at der på forhånd skal foreligge en bestemt tilknytning til det valgte forum. Tværtimod må reglen antages at anerkende parternes berettigede interesse i at vælge f.eks. et neutralt eller særlig sagkyndigt forum.

³⁾ Jfr. også Sml. 1979.3423 (Sanicentral) om at en værnetingsklausul indgået inden konventionens ikrafttræden er gyldig, selvom den efter den tidligere gældende ret ville have været ugyldig. Sagen angik en arbejdskontrakt.

Reglens indhold stemmer med sædvanlig fortolkning af værnetingsaftaler. Den må antages kun at gælde, såfremt andet ikke følger af aftalens indhold. Det kan ikke have været meningen at forhindre rent prorogatoriske værnetingsaftaler eller aftaler om flere alternative værneting eller andre varianter af værnetingsaftaler. Sådanne aftaler er blot, ligesom aftaler om kompetence for domstole i lande udenfor medlemsstaternes kreds, ikke omfattet af art. 17 stk. 1, men af national procesret.

Området for reglen i art. 17 stk. 1 er dog noget tvivlsomt. Domstolen har antaget, ⁴⁾ at en aftale, hvorefter hver af parterne i en købekontrakt, der var bosat i hver sin medlemsstat, skulle sagsøges ved domstolene i sin bopælsstat, er omfattet af art. 17 stk. 1. Her var der ikke tale om en aftale om kompetence for retterne i en medlemsstat, men i flere medlemsstater. Spørgsmålet var forelagt som et spørgsmål om gyldigheden af en sådan aftale, men burde snarere have været forelagt som et spørgsmål om, hvorvidt en sådan aftale er omfattet af art. 17. Falder en aftale udenfor området af art. 17, er den ikke uden videre ugyldig. Dens gyldighed beror derimod på den nationale proceslovgivning, altså her i landet rpl. § 245, og det lands lovgivning, som i øvrigt finder anvendelse på den.

5. Reglen i art. 17 stk. 1 finder som nævnt kun anvendelse, hvor det er en domstol i en medlemsstat, der gøres kompetent. Hvor det er en domstol udenfor medlemsstaterne, der gøres kompetent, beror

4) Sml. 1978.2133 (Meeth).

aftalens gyldighed og virkning ikke på konventionen, men på national procesret og den på aftalen anvendelige ret.

6. Endvidere finder art. 17 stk. 1 kun anvendelse, hvis mindst en af værnetingsaftalens parter har bopæl på en medlemsstats område. Har ingen af parterne det, beror spørgsmålet, om den domstol, der er udpeget som kompetent i værnetingsaftalen, vil eller kan påtage sig kompetencen, på domstolslandets nationale proceslovgivning og den på aftalen anvendelige lovgivning. Det beror på den nationale lovgivning i de øvrige medlemslande, om de vil tillægge en sådan værnetingsaftale derogatorisk virkning i forhold til regler, som bortset fra aftalen giver deres domstole kompetence. Dog indeholder art. 17 stk. 1 sidste pkt. den regel i relation til værnetingsaftaler mellem parter, der begge er bosat udenfor medlemslandenes område, at retterne i de øvrige medlemslande ikke kan påkende tvisten, sålænge den i værnetingsaftalen udpegede domstol ikke har givet afkald på sin kompetence.

Der er blevet rejst spørgsmål om, på hvilket tidspunkt en part skal have bopæl på en medlemsstats område, for at aftalen skal være omfattet af art. 17 stk. 1. Efter formuleringen er tidspunktet for aftalens indgåelse afgørende. Reglen finder således anvendelse, selvom ingen af dem er bosat i en medlemsstat, når sagen anlægges, hvis en af dem var bosat der, da aftalen blev indgået.

Når omvendt ingen af partene var bosat i en medlemsstat på

tidspunktet for aftalens indgåelse, men en af dem er det på tidspunktet for sagens anlæg, er spørgsmålet mere tvivlsomt. Reglens anvendelse i dette tilfælde - og her tænkes især på den ndf. omtalte formregel - kan medføre, at aftalen af grunde, som parterne ikke kunne forudse ved aftalens indgåelse, bliver ugyldig. Imidlertid synes indholdet af art. 3 og 4 at påtvinge en løsning for de tilfælde, hvor sagsøgte er bosat i en medlemsstat. Det følger af art. 3, at en person, der har bopæl på en medlemsstats område, kun kan sagsøges der i overensstemmelse med nærmere anførte regler i konventionen, herunder art. 17. Omvendt gælder ifølge art. 4 de nationale værnetingsregler i tilfælde, hvor sagsøgte ikke er bosat i en medlemsstat. Afgørende for anvendelsen af art. 17 i tilfælde, hvor ingen af partene var bosat i en medlemsstat på tidspunktet, hvor aftalen blev indgået, men mindst en af dem er det på sagsanlæggets tidspunkt, må således være sagsøgtes bopæl. Er han bosat i en medlemsstat, finder art. 17 stk. 1 anvendelse. Er derimod kun sagsøger bosat i en medlemsstat på sagsanlæggets tidspunkt, og ingen af dem var det, da aftalen blev indgået, må det antages, at konventionen ikke finder anvendelse, men at i stedet de nationale procesregler gælder.

7. Det er ovf. X 1 nævnt, at konventionen kun angår internationale forhold. Mens denne begrænsning stort set ikke spiller nogen rolle i øvrigt, kan den få en begrænset betydning i forbindelse med værnetingsaftaler.

Det er klart, at der foreligger et forhold med international

tilknytning, når parterne er bosat i forskellige stater, men det er ikke den eneste tilknytning, der kan give anledning til konventionens anvendelse. En aftale mellem to parter med bopæl i samme land om at gøre dette lands domstole kompetente kan være af international karakter, hvis sagen i øvrigt, f.eks. gennem opfyldelsesstedet, skadesstedet eller lign., har tilknytning til andre lande, hvis domstole derigennem, bortset fra værnetingsaftalen, ville være kompetente. ⁵⁾ En sådan aftale får derogatorisk virkning i henhold til konventionen og er underkastet formreglen i art. 17. Hvis der ingensomhelst tilknytning findes til andre lande end parternes fælles bopælsland, men parterne har aftalt at tillægge domstolene i et andet land kompetence i deres sag, synes aftalen at måtte falde udenfor konventionen. ⁶⁾ Domstolene i bopælsstaten og i den stat, der har fået tillagt kompetence, må da hver for sig afgøre efter deres nationale ret, hvilken virkning de vil tillægge aftalen, og hvilke formkrav de vil stille.

8. Art. 17 stk. 4 begrænser den derogatoriske virkning i visse tilfælde. Hvis aftalen kun er indgået til fordel for en af parterne, bevarer denne part, men ikke den anden part, retten til at anlægge sag ved enhver ret, der er kompetent i henhold til konventionen. Det beror på en fortolkning af parternes aftale, om en sådan situation foreligger, men det synes at måtte være en

5) Cfr. Jenard rapport 37, men jfr. T. Svenné Schmidt i EF Karnov 946 note 82 c).

6) Cfr. Jenard rapport 38, men jfr. Schlosser rapport 123 pkt. 174 og T. Svenné Schmidt anf. st.

undtagelse. Den omstændighed, at aftalen står i en parts trykte kontrakts betingelser, eller at aftalen går ud på, at domstolene i den stat, hvor en part har sin bopæl, er kompetente, er således ikke uden videre udtryk for, at aftalen er indgået til fordel for denne part. 6a)

9. Art. 17 stk. 1 opstiller visse formkrav til værnetingsaftaler, der er omfattet af bestemmelsen. Disse formkrav gælder både for de aftaler, der omtales i 1. pkt., og de, der omtales i 3. pkt. af stk. 1. 7)

Reglen går ud på, at en værnetingsaftale, der er omfattet af konventionen, skal være indgået skriftligt, eller mundtligt med skriftlig bekræftelse, eller, hvis det er en aftale indenfor international handel, i en form, der er anerkendt af sædvanen på det pågældende område, og som parterne har eller burde have kendskab til. Den sidstnævnte bestemmelse om international handel fandtes ikke i den oprindelige konvention, men er indføjet ved tiltrædelseskonventionen. Retspraksis, der vedrører tiden før dennes ikrafttræden, må forstås under hensyntagen hertil.

I hidtidig litteratur og retspraksis synes formreglen i almindelighed at være opfattet som en gyldighedsbetingelse. Således er den naturlige læsemåde også af den nuværende

6a) Endnu utrykt dom i sag 22/85 af 24. juni 1986 (Rudolf Anterist).

7) Jfr. Schlosser rapport 124 nr. 177.

udformning af bestemmelsen, men ikke nødvendigvis af den oprindelige formulering. ⁸⁾ Imidlertid hedder det i Jenard rapporten ⁹⁾: "Spørgsmålet om, hvilken betydning der skal tillægges skriftformen, lod udvalget stå åbent. I nogle lande kræves et dokument udelukkende af bevisformål; i andre lande er skriftform derimod en gyldighedsbetingelse." Spørgsmålet om formreglen er en gyldighedsbetingelse, eller beviset kan føres på anden måde, er således overladt til national ret. ¹⁰⁾ I dansk ret, hvor formkrav er usædvanlige, kunne det synes naturligt alene at tillægge formkravet bevisbetydning og acceptere en værnetingsaftale, der ikke opfylder formkravet, hvis blot der er utvetydigt bevis for dens indgåelse. Det forekommer imidlertid vanskelig foreneligt med bestemmelsens ordlyd. Beviset må i påkommende tilfælde være meget klart.

Formreglen i art. 17 stk. 1 har i sin oprindelige udformning været genstand for fortolkning i en række domme fra EF domstolen. Med det nævnte forbehold om den ved tiltrædelseskonventionen skete ændring er disse fortsat af stor interesse for forståelsen af bestemmelsen.

Domstolen har for det første opstillet en generel fortolkningsregel. Den går ud på, at de formkrav, der opstilles,

8) Formuleringsændringen tilsigtede ingen realitetsændring, jfr. Schlosser rapport 125 pkt. 179 in fine.

9) Jenard rapport 37.

10) Jfr. også Bülow i Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht (Rabels Zeitschrift) 1965.493.

har til formål at sikre, at der virkelig foreligger en aftale, "at parternes samstemmende vilje til en sådan klausul, der ved en værnetingsvedtagelse fraviger de almindelige værnetingsregler i konventionens artikler 2, 5 og 6, faktisk har været til stede og kommer klart og præcist til udtryk." ¹¹⁾ Som følge deraf skal bestemmelsen ifølge domstolen fortolkes strengt. Såfremt der ikke er sikkerhed for, at der foreligger en aftale, bør en part ikke trækkes væk fra de lovbestemte værneting.

Det er endvidere blevet fastslået, at formkravene i art. 17 er udtømmende. Der kan ikke fastsættes andre eller strengere formkrav til en værnetingsaftale, der er omfattet af konventionen, end de i art. 17 nævnte, f.eks. krav til det sprog, den er affattet på, som tilfældet er i belgisk ret. ¹²⁾

Med hensyn til kravet om skriftlighed er udgangspunktet, at der skal foreligge en af begge parter underskrevet skriftlig aftale. Dette krav må være opfyldt, hvis der foreligger en udveksling af breve eller telexer. En fravigelse af underskriftskravet kan kun komme på tale, hvis der foreligger klare indicier for, at aftalen virkelig er udtryk for parternes samstemmende vilje. Dette er belyst gennem et par af domstolens domme.

I en sag var der udstedt konnossement for en transport fra Canada

11) Jfr. f.eks. Sml. 1976.1831 (Salotti) og 1851 (Segoura), 1980.1517 (Porta-Leasing) og 1984.2417 (Russ). Jfr. også Jenard rapport 37.

12) Jfr. Sml. 1981.1671 (Elefanten Schuh).

til Belgien. Konnossementet, der var udstedt af rederiets amerikanske agent, indeholdt en værnetingsklausul, der gjorde retten i Hamborg kompetent. Sag om manko ved og beskadigelse af ladningen blev anlagt i Antwerpen. Domstolen udtalte ¹³⁾, at en værnetingsklausul i de trykte betingelser i et konnossement kun er gyldig, hvis begge parter skriftligt har samtykket i betingelserne, det vil altså sige enten ved underskrift på konnossementet eller en forudgående befragtningsaftale, eller hvis værnetingsklausulen er led i en mundtlig aftale og opfylder reglerne herom, jfr. ndf., eller hvis konnossementet indgår i et løbende forretningsforhold, der er reguleret af almindelige betingelser, hvori klausulen indgår.

Dommen er bemærkelsesværdig derved, at den gør værnetingsklausulerne i det meget store antal konnossementer, der udstedes uden forudgående forhandling som rene adhæsionskontrakter, ugyldige. Dette problem skulle være løst ved den tilføjelse, der blev gjort i tiltrædelseskonventionen om aftaler indenfor international handel, jfr. ndf.

En anden dom drejede sig om en aftale indgået på grundlag af tilbud baseret på trykte forretningsbetingelser. Sælger afgav tilbud på salg af maskiner og henviste i tilbudet udtrykkelig til sine almindelige forretningsbetingelser, der var trykt på bagsiden af tilbudsskrivelsen, og som indeholdt en værnetingsklausul. Senere blev der indgået en skriftlig købsaftale, som ikke henviste til

13) Sml. 1984.2417 (Russ).

forretningsbetingelserne, der var trykt på bagsiden af aftalen, men derimod til tilbudet. Køber nægtede at aftage maskinerne, og sælger anlagde erstatningssag ved den i værnetingsklausulen omtalte ret, sælgers hjemting, der ikke i øvrigt var kompetent i en sag imod køber.

Domstolen antog, ¹⁴⁾ at det må kræves, enten at den af parterne underskrevne kontrakt indeholder en udtrykkelig henvisning til de almindelige forretningsbetingelser, der er trykt på bagsiden af kontrakten, eller at der i kontrakten er henvist til det tilbud, som udtrykkelig henviste til forretningsbetingelserne. Det er dog i sidste tilfælde en forudsætning, at der foreligger en tydelig henvisning, som kan efterprøves af en medkontrahent, der udviser almindelig opmærksomhed, og at det kan godtgøres, at medkontrahenten faktisk har fået meddelelse om forretningsbetingelserne samtidig med tilbudet. Skriftlighedskravet anses derimod ikke opfyldt ved en indirekte eller stiltiende henvisning til tidligere skrivelser.

Også mundtlige aftaler om værneting er gyldige, hvis aftalen er skriftlig bekræftet.

I en sag havde sælger og køber truffet mundtlig aftale om en handel om orientalske tæpper, og sælger havde i forbindelse hermed henvist til sine almindelige forretningsbetingelser. Samme

14) Sml. 1976.1831 (Salotti).

dag overleverede sælger en ordrebekræftelse og faktura, hvor der på bagsiden var trykt almindelige betingelser indeholdende en værnetingsklausul. Køber gjorde ikke indsigelse på dette tidspunkt. Køber bestred imidlertid senere under en af sælger ved det aftalte værneting anlagt sag gyldigheden af værnetingsaftalen.

Domstolen udtalte, ¹⁵⁾ at hvor en aftale er indgået mundtligt, må sælgers skriftlige bekræftelse med meddelelse af hans almindelige betingelser, for at der skal foreligge en gyldig værnetingsaftale, igen accepteres skriftligt af køber. Købers undladelse af indsigelse er ikke tilstrækkelig, medmindre aftalen indgår i et løbende forretningsforhold mellem parterne på grundlag af en parts almindelige forretningsbetingelser. Dette gælder, uanset om parterne er handlende, og uanset om køber har anerkendt, at han ville handle i henhold til sælgers almindelige forretningsbetingelser.

Også denne dom må antages at være blevet modificeret gennem tiltrædelseskonventionens tilføjelse til art. 17 stk. 1 vedrørende international handel, jfr. ndf.

I en senere, endnu utrykt, dom i en sag mellem et tysk og et fransk selskab krævede det tyske selskab ved tysk domstol erstatning i forbindelse med ophøret af en repræsentationskontrakt. Der forelå oprindelig en skriftlig aftale om

15) Sml. 1976.1851 (Segoura).

værneting ved en fransk domstol. Dette var senere ændret ved en mundtlig aftale til værneting ved en tysk domstol. Den tyske sagsøger havde bekræftet dette i et brev til den franske part, der ikke havde gjort indsigelse derimod.

Domstolen antog, ¹⁶⁾ at hvor der foreligger en udtrykkelig mundtlig aftale om et bestemt værneting, er denne aftale gyldig, hvis den er skriftlig bekræftet af en af parterne, og den anden part har modtaget den uden at gøre indsigelse imod den. I modsætning til Segoura sagen ovf. handlede denne sag om mundtlig vedtagelse af selve værnetingsaftalen, ikke af almindelige forretningsbetingelser, som også indeholder en værnetingsklausul.

Ved tiltrædelseskonventionen er der som nævnt foretaget en ændring af formreglen, som specielt angår værnetingsaftaler indenfor international handel. Her er det tilstrækkelig, hvis aftalen er indgået i en form, der er anerkendt af sædvanen på området, og som parterne har eller burde have kendskab til. Bestemmelsen må forudsætte, at begge parter er aktive indenfor et område af international handel. De bliver da bundet af bestemmelser om værnetingsaftaler, som indenfor det pågældende område enten gælder ifølge sædvane, eller som en part har fastsat i sine almindelige forretningsbetingelser, i en ordrebekræftelse eller lignende, medmindre der straks gøres indsigelse. Således må en værnetingsklausul i et konnossement antages sædvanligvis at være gyldig.

16) Dom i sag 221/84 af 11. juli 1985 (Berghoefer), endnu utrykt i Sml., jfr. Revue Critique 1986.335.

Endelig har domstolen i et par sager taget stilling til behandlingen af tredjemand i relation til værnetingsaftaler. I Russsagen udtalte den, at en værnetingsaftale i et konnossement, der er gyldig i forholdet mellem aflader og befragter, også er gyldig i forhold til erhververen af konnossementet, når denne er indtrådt i afladerens rettigheder og forpligtelser. I en anden sag drejede sig om den af en i henhold til en forsikringsaftale begunstiget tredjemand anlagte sag imod forsikringsselskabet. Sagen anlagdes ved det aftalte værneting, men selskabet gjorde gældende, at aftalen ikke gjaldt, da den ikke var underskrevet af den begunstigede. Domstolen udtalte, ¹⁷⁾ at aftalen var gyldig, når skriftlighedskravet var opfyldt i forholdet mellem forsikringsgiver og forsikringstager.

10. En særlig formregel for værnetingsaftaler indgået med personer, der er bosat i Luxemburg findes i protokolens art. I stk. 2. En sådan værnetingsaftale er kun gyldig, hvis den pågældende i Luxemburg bosatte person udtrykkeligt og specielt har accepteret aftalen. Dette betyder ifølge domstolen, ¹⁸⁾ at værnetingsaftalen skal være indeholdt i en særlig bestemmelse, som ikke indeholder andet, og som specielt er underskrevet af den person, der er bosat i Luxemburg. En underskrift på kontrakten i almindelighed er ikke tilstrækkelig. Værnetingsaftalen må dog gerne findes i samme dokument som resten af kontrakten.

17) Sml. 1983.2503 (Gerling Konzern).

18) Sml. 1980.1517 (Porta-Leasing).

11. Domstolen har i den ovf. omtalte sag, Meeth, afgjort spørgsmålet om en værnetingsaftales betydning for sagsøgtes mulighed for at modregne. Som nævnt havde parterne aftalt, at sag kun kunne anlægges ved sagsøgtes hjemting. Domstolen fandt, at sagsøgte ikke desto mindre kunne foretage modregning for konnekse krav, såfremt det i øvrigt kunne forenes med ordlyden af og meningen med værnetingsklausulen. Hvor et fælles værneting er aftalt, opstår dette problem ikke.

12. En til art. 17 stk. 1, 1.pkt. svarende regel findes i art. 17 stk. 2 om trusts. Hvor der i et dokument om oprettelse af en trust findes en bestemmelse, der tillægger retterne i en medlemsstat kompetence, har disse retter enekompetence i sager imod stifteren af trusten, en trustee eller en ved trusten begunstiget person, hvis sagen drejer sig om deres indbyrdes forhold eller deres rettigheder eller forpligtelser indenfor trustens rammer.

13. Afgørende for, om art. 17 finder anvendelse på en værnetingsaftale, der er indgået før konventionens ikrafttræden, er, om sagen anlægges efter ikrafttrædelsen. Art. 17 gælder altså også aftaler indgået tidligere, når sagsanlægget finder sted efter ikrafttrædelsen. ¹⁹⁾

B: Accept af kompetence.

Hvis sag anlægges ved en ifølge konventionen inkompetent domstol,

19) Sml. 1979.3423 (Sanicentral).

og sagsøgte giver møde uden at bestride dens kompetence, bliver domstolen ifølge art. 18 derved kompetent. Der foreligger en stiltiende værnetingsaftale. Dette gælder dog ikke tilfælde, hvor en anden domstol i medfør af art. 16 er enekompetent, jfr. art. 17 stk. 3. Derimod gælder det, i modsætning til hvad der er tilfældet efter art. 17 stk. 3, i forbruger- og forsikringsager, jfr. at parterne ifølge art. 12 og 15 kan indgå værnetingsaftaler i sådanne sager, efter at tvisten er opstået.

Reglen om, at kompetence skabes ved fremmøde for en domstol, gælder også tilfælde, hvor der foreligger en gyldig værnetingsaftale om en anden domstols kompetence. 20)

Indsigelse imod domstolens kompetence må, for at reglen i art. 18 ikke skal finde anvendelse, rejses senest på det tidspunkt, der i henhold til procesretten i lex fori anses for sagsøgtes første forsvar, i dansk ret altså i svarskriftet, eller ved mundtlig forberedelse ved første retsmøde, jfr. rpl. § 248. 21).

Hvis sagsøgte møder for at bestride domstolens kompetence, bliver domstolen ikke kompetent på grundlag af hans fremmøde. Dette

20) Dom i sag 48/84 af 7. marts 1985 (Spitzley), endnu utrykt i Sml., jfr. Revue Critique 1985.682, hvor sagsøger accepterede, at retten prøvede et ukonnekst modkrav, om hvilket der forelå værnetingsaftale; Sml. 1981.1671 (Elefanten Schuh).

21) Sml. 1981.1671 (Elefanten Schuh).

180.

gælder, uanset om han blot bestrider dens kompetence eller foruden at gøre det også fremsætter en subsidiær påstand vedrørende sagens realitet. 22)

Møder sagsøgte slet ikke, skal domstolen ex officio afvise sagen, hvis den er inkompetent efter konventionens regler, jfr. art. 20 stk. 1 og ndf. XVII. 1 om udeblivelse.

22) Sml. 1981.1671 (Elefanten Schuh), 1981.2431 (Etablissement Rohr SA), 1982.1189 (C.H.W.) og 1983.2503 (Gerling Konzern).

XVI. De særlige værneting i forsikringssager og sager om forbrugerkontrakter.

I art. 7-15 findes særlige regler om kompetencen i forsikringssager og i sager om forbrugerkontrakter. Disse regler træder i stedet for hovedreglen om værneting i art. 2 og om undtagelsesværnetingene i art. 5-6. Der er altså ikke tale om undtagelsesværneting, men om regler, der udtømmende regulerer kompetencen i denne slags sager, jfr. art. 7 og 13. Dog oprettholdes reglen i art. 4 om, at de enkelte landes værnetingsregler gælder for tilfælde, hvor sagsøgte ikke har bopæl i et medlemsland, samt den særlige regel om filialværneting for selskaber med hjemsted i et medlemsland i art. 5, nr. 5. Det samme gælder reglen i art. 6, nr. 3 om værneting for modfordringer, jfr. art. 11, stk. 2, og art. 14, stk. 3.

Her som andre steder i konventionen angår reglerne kun den internationale kompetence, når der tales om retterne i en stat, mens de også angår den interne stedlige kompetence, når der tales om retten på et angivet sted.

Reglerne supplerer de særlige regler om værnetingsaftaler i art. 17, jfr. art. 12, 15 og 17, stk. 2. Reglen i art. 18 om kompetence på grundlag af en parts fremmøde finder anvendelse uden begrænsning.

Årsagen til de særlige regler om disse to kontraktsforhold er et

ønske om at beskytte den svagere part i aftaler, der typisk indgås som adhæsionskontrakter. ¹⁾

A. Forsikringssager.

Afsnittet om forsikringssager omfatter kun direkte forsikring, ikke genforsikring. ²⁾

Reglerne om kompetencen i forsikringssager angår dels sager mod forsikringsgiveren, art. 8-10, dels sager anlagt af forsikringsgiveren, art. 11, og endelig værnetingsaftaler, art. 12 og art. 12 a.

Om sager mod forsikringsgiveren findes almindelige regler for alle forsikringsarter i art. 8, regler om ansvarsforsikring i art. 9 og 10 og regler om forsikring af fast ejendom i art. 9.

1. En forsikringsgiver, der har bopæl i et medlemsland (for selskaber hjemsted, jfr. art. 53 og ovf. XI 2), kan sagsøges der. Han kan endvidere såvel af forsikringstageren som af en sikret eller begunstiget sagsøges der, hvor forsikringstageren har bopæl, derimod ikke ved den anden sikrets eller begunstigets bopæl.

En forsikringsgiver kan, hvad enten han har bopæl (hjemsted) i en

1) Jfr. Jenard rapport 28 og 33 og Sml. 1978.1431 (Société Bertrand).

2) Jfr. Schlosser rapport 117 nr. 151.

medlemsstat eller ej, i sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller lignende, der er beliggende i en medlemsstat, sagsøges i denne medlemsstat. Det følger for selskaber med bopæl i en medlemsstat af henvisningen i art. 7 til art. 5 nr. 5 og for selskaber uden bopæl i en medlemsstat af art. 8 stk. 2. Reglen i art. 8 stk. 2 har i øvrigt til følge, at filialer i en medlemsstat af forsikringsselskaber med hjemsted udenfor medlemsstaterne, i modsætning til hvad der i øvrigt gælder for sådanne filialer i konventionen, i det hele behandles som selskaber med bopæl i en medlemsstat. ³⁾

Drejer det sig om en forsikring, der er tegnet som coassurance, kan coassurandørerne sagsøges ved den ret, hvor der er anlagt sag imod den ledende assurandør, uanset grundlaget for denne rets kompetence, (forudsat at dette er baseret på konventionens regler). Derimod kan den ledende assurandør ikke sagsøges ved coassurandørernes værneting og disse ikke ved hinandens værneting. Om sådanne sager gælder indenfor de her angivne rammer, hvad der er sagt ovf. om passiv, subjektiv kumulation, XIII 6 a..

Forsikringstageren og den sikrede kan endvidere i sager om forsikring af fast ejendom sagsøge forsikringsgiveren ved retten på det sted, hvor skadestilføjelsen er foregået, altså normalt

³⁾ Jfr. Schlosser rapport 119 nr. 159.

hvor den faste ejendom er beliggende. 4) Omfatter forsikringen både fast ejendom og løsøre, og bliver begge beskadiget ved samme forsikringsbegivenhed, kan sagen på skadesstedet også omfatte løsøret.

I sager om ansvarsforsikring kan forsikringstageren og den sikrede ligeledes sagsøge forsikringsselskabet på det sted, hvor skadestilføjelsen er foregået. Endvidere kan forsikringstageren og den sikrede i sådanne sager sagsøge forsikringsgiveren ved den ret, hvor skadelidte har anlagt sag mod ham, forudsat at dette kan lade sig gøre ifølge lex fori. Rækkevidden af denne regel er for dansk rets vedkommende uklar. Adcitation kan i dansk ret ifølge rpl. § 250 stk. 2 ikke ske af tredjemand, der ikke ifølge andre regler har værneting her i landet. Men selve princippet om adcitation af tredjemand kendes her i landet. Særlig gælder ifølge færdselsloven § 112 stk. 2, at i straffesager, hvor erstatningskravet påkendes under sagen, anses ansvarsforsikringsselskabet som part i sagen. T. Svénné Schmidt antager, 5) at dette indebærer, at forsikringsselskaber i andre medlemslande også bliver part i en dansk straffesag ifølge denne regel. Det er tvivlsomt om konventionen indeholder hjemmel hertil. Under alle omstændigheder kunne kombinationen af færdselslovens regel og den

4) Afgørelsen i Sml. 1976.1735 (Handelskvekerij G.J. Bier) om sagsøgers valgret mellem handlingssted og virkningssted finder dog formentlig også anvendelse her, jfr. ovf. XIII 4.

5) EF Karnov 943 note 53.

principielle anerkendelse af ad citation af tredjemand måske føre til at antage, at dansk ret indeholder den ifølge art. 10 stk. 1 fornødne hjemmel. Spørgsmålet er tvivlsomt. Om ad citationen gælder i øvrigt, hvad der ovf. XIII 6 b. er sagt herom.

Den sagsøgte forsikredes ret til at ad citere forsikringsgiveren kan, når de ved aftalens indgåelse begge har bopæl i samme medlemsland, i et vist omfang begrænses ved aftale, jfr. ndf. om art. 12 nr. 3.

2. Foruden denne ret for forsikringstageren til at sagsøge forsikringsselskabet der, hvor han selv er sagsøgt, indeholder art. 10 også regler om skadelidtes ret til direkte søgsmål imod forsikringsgiveren og til at inddrage forsikringstageren og den sikrede i denne sag. Skadelidte kan anlægge sag imod forsikringsgiveren ved alle de værneting, der ifølge art. 7-9 står til rådighed for forsikringstageren for søgsmål imod forsikringsgiveren, altså bl.a. retten på forsikringstagerens bopæl. Derimod er retten på skadelidtes bopæl ikke kompetent som sådan. Skadelidte kan endvidere inddrage forsikringstageren og den sikrede i sådanne søgsmål ved et hvilket som helst af disse værneting. Det er blot en forudsætning, at den lovgivning, der skal anvendes på retsforholdet ved den pågældende domstol, hvor søgsmål søges anlagt, tillader henholdsvis direkte søgsmål fra skadelidte imod forsikringsselskabet og mulighed for at inddrage forsikringstageren eller den sikrede i sagen. Det kan være lex fori, for dansk rets vedkommende henholdsvis reglerne om direkte søgsmål mod ansvarsforsikreren i færdselslovens § 108 og sølovens

§ 276 og reglerne om ad citation i rpl. § 250; eller det kan være en fremmed lovgivning, der skal anvendes i henhold til forums international privatretlige regler, her i landet formentlig den på selve skadessagen anvendelige lov, sædvanligvis *lex loci delicti*.

3. Hvis forsikringsgiveren vil anlægge sag imod forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede, kan han ifølge art. 11 kun gøre det i den medlemsstat, hvor den pågældende på sagsanlæggets tidspunkt er bosat. Undtagelse gælder alene, hvor der er tale om at ad citere forsikringstageren eller den sikrede under skadelidtes direkte sag imod forsikringsgiveren, jfr. ovf. Da art. 5 nr. 5 om filialværneting er gjort anvendelig i forsikringsager, kan en forsikringstager, der har en filial, sagsøges der, hvor den er beliggende, i sager der angår forsikringer tegnet af filialen.

4. Værnetingsaftaler er principielt ugyldige, hvad enten de er prorogatoriske eller derogatoriske. Kun sådanne værnetingsaftaler, som særlig er opregnet i art. 12 og 12 a, er lovlige. Formålet er at forhindre en indskrænkning i den svagere part, forsikringstagerens, valgmuligheder, eller en udvidelse af forsikringsgiverens valgmuligheder. Reglen er en regel om den materielle gyldighed af værnetingsaftaler, der, bortset fra art. 12 a. nr. 2 a) ikke kan begrænses af national ret i medlemslandene.

I det omfang værnetingsaftaler herefter er gyldige, finder

formkravene i art. 17 anvendelse på aftalen. ⁶⁾ Ligesom ved værnetingsaftaler i almindelighed gælder, at konventionen kun finder anvendelse i internationale forhold, jfr. herom XV 7. Værnetingsaftaler har alene virkning på forholdet mellem forsikringsaftalens parter og påvirker derfor ikke reglerne om direkte sagsanlæg m.v. i art. 10 stk. 2 og 3.

De værnetingsaftaler, der er gyldige, er for det første aftaler, der er truffet, efter at den tvist er opstået, som aftalen angår. Her er parterne fuldstændig frit stillet.

For det andet kan parterne nårsomhelst aftale, at den svagere part, forsikringstageren, skal have yderligere valgmuligheder, idet han får adgang til at sagsøge forsikringsgiveren andre steder end de i konventionen foreskrevne. Aftalen har i så fald , i modsætning til hvad der er hovedregel efter art. 17, kun prorogatorisk virkning. De konventionsbestemte værneting bliver ved at eksistere.

Den tredje gruppe værnetingsaftaler, der ifølge konventionen kan indgås, er kun gyldige, hvis de også er gyldige efter lovgivningen i den stat, der får tillagt kompetencen. Det vil de utvivlsomt være efter dansk ret.

Bestemmelsen gælder tilfælde, hvor kontraktsparterne på

6) Schlosser rapport 120 nr. 161.

tidspunktet for kontraktens indgåelse har bopæl eller sædvanligt opholdssted i samme medlemsland. I så fald kan de aftale, at dette lands domstole skal være kompetente. Det kan bl.a. have betydning for sager imod forsikringstageren, hvor denne flytter mellem tidspunkterne for kontraktens indgåelse og tvistens opståen, idet sag da uanset art. 11, stk. 1 fortsat kan anlægges ved det tidligere domicil.

Reglen er ifølge Jenard rapporten ⁷⁾ et kompromis mellem dem, der ønskede sagerne mellem skadelidte, skadevolder og forsikringsselskabet behandlet ved samme domstol, og dem der anså det indre forhold mellem forsikringsaftalens parter som uafhængigt af forholdet til skadelidte. Den må derfor uanset sin formulering læses således, at en værnetingsaftale har derogatorisk virkning overfor andre værneting end det fælles bopælsværneting. Uanset at reglen efter sit indhold særlig synes rettet imod bestemmelsen i art. 9 om værneting på det sted, hvor skadestilføjelsen har fundet sted, må en værnetingsaftale endvidere antages også at have derogatorisk virkning overfor de i art. 10 og 11 omtalte værneting og alene tillade det fælles bopælsværneting på tidspunktet for kontraktens indgåelse. ⁸⁾

For det fjerde kan der gyldigt indgås en værnetingsaftale, hvis forsikringstageren ikke er bosat i en medlemsstat, medmindre

7) Jenard rapport 32.

8) Jfr. Schlosser rapport 116 nr. 148.

forsikringen er lovpligtig, hvorved må være underforstået ifølge den relevante medlemsstats ret, eller den vedrører en fast ejendom beliggende i en medlemsstat.

Endelig kan der for det femte gyldigt indgås værnetingsaftaler vedrørende en række nærmere i art. 12 a opregnede forsikringsrisici. Det drejer sig alene om forsikring af sø- og luftfartsrisici.

Det drejer sig for det første om kaskoforsikring af skibe, off-shore anlæg på soklen eller på det åbne hav og luftfartøjer i forbindelse med deres anvendelse til kommercielle formål. Skibe omfatter både luftpudebåde og hydrofoilbåde, bugserbåde, lægtene og flydende materiel, der ikke kan bevæge sig ved egen drivkraft. Skibe omfatter også skibe under bygning, som er søsat. Anlæg omfatter både bevægelige og faste eller fastforankrede anlæg.

For det andet drejer det sig om transportforsikring af gods bortset fra passagerbagage, når forsendelsen helt eller delvis sker pr. skib eller luftfartøj, og hvadenten den er intern eller international.

Kombinerede transporter er altså omfattet af reglen.

For det tredje kan der indgås værnetingsaftaler om ansvarsforsikring vedrørende brugen af skibe, anlæg eller luftfartøjer. For luftfartøjers vedkommende gælder det dog kun, hvis sådanne aftaler ikke er forbudt ifølge lovgivningen i den

medlemsstat, hvor luftfartøjet er registreret.

For det fjerde kan der indgås værnetingsaftaler vedrørende forsikring af ansvaret for skade forårsaget af gods under transport.

I de to sidstnævnte tilfælde kan værnetingsaftalen ikke omfatte forsikring af ansvaret for fysisk skade på passagerer eller deres bagage.

For det femte kan der indgås værnetingsaftaler vedrørende forsikring af ethvert økonomisk tab i forbindelse med brugen eller driften af skibe, anlæg eller luftfartøjer, herunder tab af fragt; og for det sjette vedrørende forsikring af enhver risiko i forbindelse med alle de forannævnte risici, såkaldte accessoriske risici.

B. Sager om forbrugerkontrakter.

Mens reglerne om forsikringskontrakter omfatter alle forsikringssager, uanset hvem der har tegnet forsikringen, angår reglerne om forbrugerkontrakter kun sager, hvor den ene part i relation til denne kontrakt er forbruger. På linje med lovvalgskonventionens art. 5 forstås ved forbrugerkontrakter kontrakter indgået af en person med henblik på en brug, der må anses for at ligge udenfor hans erhvervsmæssige virksomhed.

Der kan med hensyn til forståelsen af forbrugerbegrebet henvises

til , hvad der ovf. er sagt om lovvalgskonventionens art. 5. 9)
 Det bemærkes, at forsikringskontrakter falder udenfor afsnittet om forbrugerkontrakter, idet de som nævnt i deres helhed er omfattet af afsnittet om forsikringssager, mens de er omfattet af lovvalgskonventionens art. 5, således som den er gennemført i Danmark. Ligeledes falder transportkontrakter udenfor afsnittet om forbrugerkontrakter, uden at der som i lovvalgskonventionens art. 5 stk. 5 gøres nogen undtagelse derfra.

Afsnittet om forbrugerkontrakter er udvidet og området præciseret ved tiltrædelseskonventionen, således at ældre omtale af afsnittet ikke uden videre passer på den nye formulering af reglerne. I denne forbindelse er reglernes afgrænsning bragt i overensstemmelse med domstolens praksis, der ved en formålsfortolkning af reglerne havde fastslået, at de alene var anvendelige på private endelige forbrugere, og kun når aftalen ikke stod i forbindelse med disses erhvervsmæssige virksomhed. 10)

1. Afsnittet om forbrugerkontrakter finder anvendelse i følgende tilfælde:

a. Når sagen vedrører køb af løsøregerstande, hvor købesummen skal betales i rater, altså afbetalingskøb. Det er i den netop

9) EF-IP I 53 ff. Jfr. Schlosser rapport 117 f nr. 153 og 155.

10) Sml. 1978.1431 (Société Bertrand), jfr. Schlosser rapport 117 nr. 153.

nævnte dom fastslået, at konventionens begreb vedrørende afbetalingskøb skal fortolkes autonomt uden hensyn til begrebsbestemmelsen i de enkelte medlemslande. Begrebet omfatter derfor såvel det rene afbetalingskøb som f.eks lejeaftalen, hvor lejeren har ret til at erhverve tingen efter en vis lejeperiode (engelske hire-purchase kontrakter).

b. Når sagen vedrører lån, der skal tilbagebetales i rater eller andre kreditdispositioner, som er bestemt til finansiering af køb af løsøregerstande. Herefter falder lån, der skal benyttes til køb af løsøregerstande på kontantbasis, ind under bestemmelserne, hvadenten lånet skal tilbagebetales i rater eller ej.

c. Når sagen vedrører andre kontrakter end de under a. og b. omtalte, hvis formål er levering af tjenesteydelser eller løsøregerstande, når i øvrigt to betingelser er opfyldt: 1) Den erhvervsdrivende skal forud for kontraktens indgåelse have fremsat særligt tilbud eller reklameret i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, og 2) forbrugeren skal i denne stat have foretaget de dispositioner, der er nødvendige til kontraktens indgåelse. Det drejer sig typisk om postordreforretninger og lignende.

Det antages i Schlosser rapporten, uvist af hvilken grund, at kreditdispositioner ikke er tjenesteydelser i den forstand, begrebet bruges her. ¹¹⁾ Rigtigheden heraf må anses for tvivlsom.

11) Schlosser rapport 118 nr. 157.

De to betingelser svarer nøje til det første tilfælde, der omtales i lovvalgskonventionens art. 5 stk 2. Der kan derfor herom henvises til omtalen af denne. ¹²⁾

Reglerne om forbrugerkontrakter i konventionen har således et snævrere område end værnetingsreglerne i rpl. § 244, der, foruden også at gælde forsikringsaftaler, omfatter alle forbrugeraftaler, således som disse sædvanligvis er defineret i dansk ret, med undtagelse af aftaler, der er indgået ved forbrugers personlige henvendelse til den erhvervsdrivende.

2. I de tilfælde, der herefter er omfattet af afsnittet om forbrugerkontrakter, kan forbrugeren anlægge sag enten på medkontrahentens bopæl eller på sin egen bopæl, men ikke andre steder. Hvor medkontrahenten har bopæl (hjemting) i et medlemsland, følger det af art. 13, jfr. art. 5 nr. 5, at sag også kan anlægges der, hvor medkontrahenten har en filial, når aftalen er indgået med denne. Har medkontrahenten ikke bopæl i et medlemsland, men har han en filial eller lignende i et medlemsland, følger det af art. 13 stk. 2, der svarer til art. 8 stk 2 for forsikringselskaber, at sag kan anlægges der, hvis kontrakten er indgået med filialen. Reglen i art. 13 stk. 2 har i øvrigt til følge, at filialer i en medlemsstat af selskaber med hjemsted udenfor medlemsstaterne, i modsætning til, hvad der i øvrigt gælder for sådanne filialer i konventionen, i det hele

12) EF-IP I 55.

behandles som selskaber med bopæl i en medlemsstat. 13)

Sagsanlæg ved forbrugerens bopæl synes efter bestemmelsens ordlyd at måtte ske der, hvor forbrugeren har bopæl på tidspunktet for sagsanlægget. Schlosser rapporten er uklar på dette punkt. 14) Dels synes den at give forbrugeren valget mellem den nye og den gamle bopæl. Dels synes den for de tilfælde, der er omtalt i art. 13 nr. 3 (postordre- og lignende aftaler) at opstille den betingelse, at sagsanlæg kun kan ske på den bopæl, hvor forbrugeren har foretaget de dispositioner, som er nødvendige til indgåelse af kontrakten.

En ordning, hvorefter sagsanlæg imod medkontrahenten på forbrugerens bopæl skulle ske på bopælen på tidspunktet for aftalens indgåelse, synes at være i overensstemmelse med formålet med bestemmelsen. Den er imidlertid vanskelig forenelig med bestemmelsens ordlyd og med reglen i art. 15 nr. 3 om muligheden for at indgå en værnetingsaftale for at beskytte sig imod forbrugerens flytning til et andet land.

3. Ønsker medkontrahenten at anlægge sag imod forbrugeren, kan det kun ske der, hvor forbrugeren er bosat. Også her synes bopælen på sagsanlæggets tidspunkt at måtte være afgørende.

4. Art. 15 indeholder regler om, i hvilke tilfælde

13) Jfr. Schlosser rapport 119 nr. 159.

14) Jfr. Schlosser rapport 119 nr. 161.

bestemmelserne om forbrugerkontrakter kan fraviges ved aftale. Reglerne svarer ganske nøje til reglerne i art. 12 om de første tre grupper af tilfælde, hvor det er muligt at fravige reglerne om forsikringssager ved indgåelse af en værnetingsaftale. Der kan derfor henvises til omtalen af værnetingsaftaler i forsikringssager ovf.

5. Værnetingsreglerne om forbrugeraftaler i konventionen har en videregående virkning end reglen i rpl. § 244. § 244 skaber et supplerende undtagelsesværneting for forbrugerens sager imod den erhvervsdrivende. Konventionen derimod begrænser forbrugerens ret til at anlægge sag imod den erhvervsdrivende til hans eget og den erhvervsdrivendes hjemting, og den erhvervsdrivendes ret til at anlægge sag mod forbrugeren til forbrugerens hjemting. Alle andre værneting udelukkes.

XVII. Forskellige processuelle regler.

1. Prøvelse af kompetencen og udeblivelse.

Ligesom rpl. § 248 bygger konventionen i art. 19 og 20 på det princip, at retten, når sagsøgte har bopæl i en medlemsstat, men sagsøges i en anden medlemsstat, ex officio skal prøve sin egen kompetence. 1) Sagsøgeren må i udeblivelsestilfælde forsyne retten med det fornødne bevis for dens kompetence. 2) Som tidligere nævnt gælder det dog ligesom i rpl. § 248 ikke, hvis sagsøgte giver møde og ikke bestrider rettens kompetence, medmindre det drejer sig om en sag, der ifølge art. 16 i det væsentligste er undergivet reglerne om enekompetence for en bestemt domstol.

Er domstolen kompetent ifølge konventionen, kan den afsige udeblivelsesdom over den sagsøgte, der ikke giver møde. De nærmere regler om udeblivelsesdomme beror på national procesret. Forinden der afsiges udeblivelsesdom, er domstolen dog ifølge art. 20 stk. 2 forpligtet til at sikre sig, at den sagsøgte, der er bosat i en anden medlemsstat, har haft mulighed for at modtage stævningen i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen, eller at alle hertil fornødne foranstaltninger har været truffet, altså at stævningen er kommet

1) Det gælder også i ankeinstansen uanset ankens omfang, jfr. Sml. 1983.3663 (Duijnstee).

2) Jfr. Jenard rapport 39.

frem til ham eller hans bopæl, eller at omhyggelig efterforskning for at finde frem til ham er foretaget. ³⁾ Viser dette sig ikke at have været tilfældet, kan anerkendelse og fuldbyrdelse af dommen nægtes, jfr. art. 27 nr. 2 og art. 34 stk. 2, der også gælder domfældte, som ikke har bopæl i en medlemsstat.

Art. 20 stk. 2 bygger i store træk på Haagerkonventionen om forkyndelse i udlandet af 15. november 1965, som er ratificeret af Danmark. ⁴⁾ I det omfang denne konvention gælder mellem forumstaten og den stat, hvor forkyndelse skal ske, træder den i stedet for art. 20 stk. 2. Konventionen er ratificeret af de fleste EF lande.

Disse bestemmelser suppleres af protokollens art. IV, der dels tager forbehold for anvendelse af andre konventioner mellem deltagerstaterne, herunder Haagercivilproceskonventionen af 1. marts 1954, jfr. bekg. nr. 33 af 7. juni 1960 (LTC), dels muliggør en direkte fremsendelse mellem de involverede myndigheder i de to stater, uden at det er nødvendigt at følge den sædvanlige vej over landenes udenrigsministerier.

Et særligt spørgsmål i forbindelse med domstolens kompetence opstår, hvis den er nødt til at tage stilling til et præjudicielt

³⁾ Jenard rapport 40. Smlgn. også Sml. 1981.1593 (Peter Klomps) og 1982.2723 (Pendy Plastic Products).

⁴⁾ Bekg. nr. 15 af 13. februar 1970 (LTC), jfr. bekg. nr. 21 af 28. januar 1970.

spørgsmål, hvis afgørelse som sagens hovedspørgsmål ville ligge udenfor dens kompetence, enten fordi en anden domstol er enekompetent, eller fordi den af andre årsager ikke er kompetent. Ifølge art. 27 nr. 4, jfr. art. 34 stk. 2 kan anerkendelse og fuldbyrdelse af en dom afslås, hvis dommen afgør et præjudicielt spørgsmål om et person-, familie- eller arveretligtspørgsmål i strid med en lovvalgsregel i den stat, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse søges, medmindre resultatet af dommen er blevet det samme, som det ville være blevet, hvis denne lovvalgsregel var blevet anvendt. Problemet har imidlertid videre rækkevidde. Det kan således også forekomme i tilfælde, der falder indenfor konventionens rammer, f.eks. hvor det præjudicielle spørgsmål som sagens hovedspørgsmål ville være underkastet en anden domstols enekompetence, f.eks. en rettighed over en fast ejendom, eller en patentret. Her gælder art. 27 nr. 4 ikke, og domstolen kan afgøre det præjudicielle spørgsmål under forudsætning af, at det ikke er det væsentligste i sagen, jfr. art. 19. Anerkendelse eller fuldbyrdelse kan kun nægtes, hvis reglen i art. 16 om enekompetence eller reglerne om forsikringsager eller om forbrugerkontrakter er tilsidesat, jfr. art. 28.

Det synspunkt har været gjort gældende, at sagen bør udsættes i afventen på afgørelse af det præjudicielle spørgsmål ved en kompetent ret, mens det fra anden side er sagt, at dette blot medfører en forsinkelse af sagen, og at domstolen selv bør afgøre det præjudicielle spørgsmål. Der bør nok ikke opstilles en fast regel, men det må overlades til domstolene i hvert enkelt tilfælde at afgøre, om det er rigtigst at udsætte sagen i

afventen på den kompetente domstols afgørelse eller ej. Herved bør det tages i betragtning, om der allerede verserer sag om det præjudicielle spørgsmål for den kompetente domstol, smlgn. art. 22. 5)

2. Litis pendens og indbyrdes sammenhængende krav.

Når man anerkender og fuldbyrder et fremmed lands retsafgørelser, er det naturligt også at tillægge eksistensen i det pågældende land af en verserende retssag, hvis udfald skal anerkendes og fuldbyrdes, en vis litis pendens virkning. Derved undgår man også problemet om modstridende domme.

Litis pendens spørgsmålet er i konventionen reguleret i afsnittet om domstolskompetencen, jfr. art. 21. Som en udløber af litis pendens problemet behandles i art. 22 betydningen af sager i forskellige lande om konnekse krav.

De her omtalte regler gælder i alle sager, uanset om domstolskompetencen er baseret på konventionen eller på national ret. 6) De har således samme anvendelsesområde som reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme, jfr. herom ndf. XVIII.

a. Litis pendens.

Art. 21 omhandler det tilfælde, at der mellem samme parter

5) Jfr. T. Svénné Schmidt i EF Karnov 948 note 89.

6) Jfr. Jenard rapport 20 f.

verserer en retssag i to forskellige medlemslande om samme sagsgenstand og baseret på samme retlige grundlag. I så fald skal den domstol, ved hvilken der sidst er anlagt sag, afvise sagen, når det begæres, eller ex officio når den selv bliver opmærksom på eksistensen af den anden retssag. Reglen gælder ifølge art. 23 også i tilfælde, hvor flere domstole er enekompetente, hvad der sjældent vil forekomme.

Er dom allerede afsagt i et land, som skal anerkendes og fuldbyrdes i henhold til konventionen, kan ny sag om samme genstand og baseret på samme retlige grundlag heller ikke anlægges i et andet medlemsland. ⁷⁾

I stedet for at afvise sagen, kan domstolen udsætte sagen, hvis det bestrides, at den domstol, hvor sagen først er blevet anlagt, er kompetent til at behandle sagen, og afvente afgørelsen heraf, før afvisning sker. Er den domstol, hvor sagen sidst er blevet anlagt, enekompetent ifølge art. 16, må det dog antages, at art. 21 uanset ordlyden ikke finder anvendelse. ⁸⁾ Der kan i hvert fald højst være tale om, at den anden domstol udsætter sagen ifølge en analogi af art. 21 stk. 2, ikke at den afviser den.

Den første domstols dom skal jo nemlig ifølge art. 28, jfr. art. 34, ikke anerkendes eller fuldbyrdes. Lignende tilfælde kan forekomme i relation til reglerne om forsikrings- og

7) Sml. 1976.1759 (Jozef de Wolf).

8) Cfr. Geimer-Schütze 291, men jfr. Droz 192 f.

forbrugersager.

Hvornår sag er anlagt, beror på lovgivningen i de pågældende lande. ⁹⁾ Der er altså ikke et ensartet begreb for sagsanlæg i konventionen.

Den første sag skal versere mellem de samme parter, for at art. 21 skal finde anvendelse. De behøver imidlertid ikke at have samme stilling som sagsøger og sagsøgt i begge sager.

For at de to sager skal have samme genstand, må det antages, at påstanden skal være den samme, eller at påstanden i den anden sag kan indeholdes i påstanden i den første sag. Vedrører begge sager samme mellemværende, men drejer de sig om forskellige krav, må det antages, at spørgsmålet snarere henhører under art. 22 om indbyrdes sammenhængende krav.

Også spørgsmålet, om kravene hviler på samme grundlag, kan give anledning til tvivl. Kvalifikationen af den sag, der er anlagt først, kan i den stat, hvor sag nr. to anlægges, være anderledes end denne stats kvalifikation af den sag, der anlægges der. Dette kan være tilfældet, uanset hvorledes sagen kvalificeres i den stat, hvor sag først er blevet anlagt. Man kan f.eks. tænke sig den ene sag blive karakteriseret som et kontraktsskrav, den anden som et deliktuel krav. Man kan forestille sig problemet løst ved

⁹⁾ Sml. 1984.2397 (Siegfried Zelger).

en med henblik på litis pendens reglen foretaget autonom kvalifikation. Det vil dog næppe være hensigtsmæssigt, da der her i modsætning til autonome fortolkninger af konventionens begreber ikke kan tænkes skabt en fast praksis, men kvalifikationsspørgsmålet vil opstå i ny skikkelse hver gang, det foreligger. Hvis derfor den stat, hvor retssag nr. 2 anlægges, ikke betragter retsgrundlaget i denne sag som identisk med retsgrundlaget i den sag, der først er blevet anlagt, må den kunne undlade at henføre sagen til litis pendens reglen. Også her findes jo muligheden for at anvende art. 22 om indbyrdes sammenhængende krav.

En til art. 21. svarende regel findes i lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser af 1977 § 11.

b. Konneksitet.

Art. 22 handler om tilfælde, hvor der ikke er identitet mellem flere sager, der indbringes for forskellige landes domstole, således at der ikke opstår et problem om modstridende domme, når dom er afsagt, men hvor der dog er så stort slægtskab mellem sagerne, at det er uheldigt, hvis de bedømmes forskelligt.

Konventionen taler om, at de rejste krav er indbyrdes sammenhængende og definerer i stk. 3 dette som den omstændighed, at kravene er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig for at undgå modstridende afgørelser.

Hvis konnekse krav samtidig er indbragt for domstole i flere medlemsstater, kan den domstol, ved hvilken der sidst er anlagt sag, ifølge art. 22 under alle omstændigheder udsætte sagen i afventen af udfaldet af den først anlagte sag. Endvidere kan den på visse nærmere betingelser vælge at afvise sagen.¹⁰⁾ Formålet hermed er at opnå, at der finder en kumulation af kravene sted ved den domstol, hvor der først er anlagt sag.

Bestemmelsen omfatter både objektiv og subjektiv kumulation. Den finder kun anvendelse, så længe begge sager verserer for retten i første instans. Formålet hermed har været at undgå, at en part skal miste muligheden for første instans behandlingen. Betingelsen er ikke rimelig, når det drejer sig om blot at udsætte, ikke at afvise den sidst anlagte sag. Retten kan i disse tilfælde opnå samme resultat ved anvendelse af rpl. § 345, og dette kan ikke være udelukket ved reglen i art. 22.

Afvisning kan i modsætning til udsættelse kun finde sted på betingelse af, at en af parterne begærer det, og kun hvis retsreglerne i den stat, hvor sag nr. 2 er blevet anlagt, tillader kumulation, og domstolen i det land, hvor sag først blev anlagt, er kompetent til at behandle sagen. Herved tænkes formentlig både på den internationale og den interne kompetence.

Rpl. § 254 tillader kumulation ved rettens foranstaltning, men

¹⁰⁾ Art. 22 er ikke en selvstændig regel om kompetence, jfr. Sml. 1981.1671 (Elefanten Schuh).

kun af sager, der verserer ved samme ret. Ordlyden af art. 22 stk. 2 stiller ikke krav herudover, og det skulle således synes muligt for danske domstole at benytte sig af afvisningsmuligheden. Ifølge Jenard rapporten skal bestemmelsen imidlertid læses således, at det er en betingelse for anvendelsen af art. 22 stk. 2, at kumulation kan ske også, hvor sagen verserer for forskellige retter. ¹¹⁾ Hvis denne læsemåde er korrekt, er det ikke muligt for danske domstole uden en lovændring at anvende art. 22 stk. 2. Bestemmelsen er oprindeligt indført af hensyn til tysk ret, der i denne henseende svarer til dansk ret. Det må derfor antages, at reglen ikke kan anvendes her i landet.

En domstol skal, før den foretager afvisning, sikre sig, at den ret, ved hvilken sag først er anlagt, er kompetent til at påkende den afviste sag, enten efter konventionen eller efter sine nationale procesregler. Herudover bør domstolen også sikre sig, at den første ret faktisk er villig til at pådømme sagen. Nægtelse heraf kan, hvor den første domstols kompetence ikke er baseret på konventionens kompetenceregler, komme på tale i Storbritannien på grundlag af forum non conveniens reglen. ¹²⁾

11) Jenard rapport 41, jfr. også Geimer-Schütze 294.

12) Indenfor konventionens område må det antages, at forum non conveniens reglen ikke kan anvendes, jfr. Schlosser rapport 97 f nr. 78, men se Verheul i I.C.L.Q. 1986.421 med note 40 og 41.

3. Fogedrettens kompetence.

Reglen i art. 24 går ud på, at foreløbige retsmidler kan anvendes i en stat, selvom en anden stats domstole er kompetente med hensyn til sagens realitet. Reglen betyder, at konventionen med hensyn til disse spørgsmål henholder sig til medlemslandenes ret. Reglen angår udelukkende anvendelse af foreløbige retsmidler i sager, der er omfattet af konventionen. ¹³⁾

Hvor arrest eller forbud er nedlagt her i landet, må der også anlægges justificationssag her i overensstemmelse med rpl. § 634. Det må antages, at den ifølge art. 24 kan anlægges, uanset at der ikke er værneting her efter konventionens regler. Det vil i arrestsager udenfor søretssager, hvor tiltrædelseskonventionens art. 36 indtil videre indeholder fornøden hjemmel, især være praktisk, at der anlægges sag her på grundlag af godsværneting. Hvis dansk domstol ifølge konventionen ikke er kompetent, skal behandlingen af sagen imidlertid, bortset fra spørgsmålet om stadfæstelse af arresten eller forbudet, ifølge rpl. § 634 stk. 4 udsættes, indtil der foreligger en afgørelse fra en kompetent domstol i et medlemsland, og denne afgørelse skal derefter anerkendes i overensstemmelse med konventionens regler herom. Rpl. § 634 stk. 4 taler udelukkende om de tilfælde, hvor retssag allerede verserer i udlandet. Hvor dette ikke er tilfældet, og hvor dansk domstol ikke er kompetent til at påkende sagens rea-

¹³⁾ Sml. 1982.1189 (C.H.W.).

litet, må det antages, at sag foruden ved dansk domstol må anlægges ved en kompetent domstol i et medlemsland indenfor ugefristen i § 634 stk. 1. Ellers må arresten eller forbudet bortfalde på lignende måde som ellers, selvom sag er anlagt i Danmark.

XVIII. Anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.

Konventionens regler om anerkendelse og fuldbyrdelse pålægger medlemsstaterne en generel forpligtelse til at anerkende og fuldbyrde hinandens retsafgørelser, såfremt de ifølge art. 1 falder inden for konventionens område. De foreskriver endvidere regler for fuldbyrdelsesproceduren. Reglerne gælder uanset værnetingsgrundlaget, altså uanset om domstolens kompetence har grundet sig på konventionens kompetenceregler eller på de enkelte medlemslandes egne regler i overensstemmelse med konventionens art. 4. Det er altså uden betydning, om sagsøgte under den sag, der førte til den retsafgørelse, der skal anerkendes eller fuldbyrdes, er bosat i et medlemsland eller ej.

De afgørelser, der skal anerkendes og fuldbyrdes, er ifølge art. 25 enhver afgørelse truffet af en domstol i et medlemsland, uanset dens betegnelse som dom, kendelse m.v. Dette omfatter afgørelser om omkostninger, også selvom de, som i Tyskland, træffes af justitssekretæren. Med hensyn til omkostninger erstatter konventionen Haagercivilproceskonventionen i forholdet mellem medlemslandene. Også danske administrative afgørelser om underholdsbidrag er omfattet af konventionen ifølge protokollens art. V a.

For retsforlig og såkaldt officielt bekræftede dokumenter gælder særlige regler i art. 50 og 51, der i alt væsentligt gør reglerne om fuldbyrdelse af retsafgørelser anvendelige på dem.

Reglerne om anerkendelse findes i art. 26 til 30 suppleret af lov om EF domskonventionen m.v. § 3. Reglerne om fuldbyrdelse findes i art. 31 til 45 suppleret af lovens §§ 4 til 14, jfr. art. 33 stk. 1. Endelig findes der visse fælles bestemmelser i art. 46 til 49. Alle de væsentlige processuelle regler i konventionen findes gentaget i den danske gennemførelseslov. Derimod henviser loven med hensyn til de egentlige regler om anerkendelse og fuldbyrdelse til konventionen, § 3 stk. 1, jfr. § 4 stk. 1. I det følgende henvises til konventionen ved artikelnumre og til loven ved paragrafnumre.

A. Betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse.

Principielt skal alle retsafgørelser truffet af domstole i medlemsstaterne anerkendes og fuldbyrdes. Det er naturligvis en forudsætning, at den sag, som er afgjort, er omfattet af konventionen. Herom henvises til X 1 ovf. Derimod er det uden betydning, om sagen falder indenfor anvendelsesområdet af værnetingsreglerne i konventionen. Anvendelsesområdet for reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse er alle retsafgørelser truffet af medlemsstaternes retter i en sag, der er omfattet af konventionen, uanset hvem der er sagens parter, uanset værnetingsgrundlaget, uanset om afgørelsen er truffet som udeblivelsesdom, og uanset om den kan appelleres.

Også afgørelser om spørgsmål, der er accessoriske til sagens hovedspørgsmål samt om foreløbige, herunder sikrede retsmidler, jfr. art. 24, er principielt omfattet af pligten til at anerkende

og fuldbyrde ¹⁾, men det er en forudsætning herfor, at de ikke træffes, uden at den part, mod hvem de er rettet, er blevet tilvarslet, og at de ikke skal fuldbyrdes uden forudgående forkyndelse. ²⁾

Alle sådanne retsafgørelser skal uden videre anerkendes, jfr. art. 26 og § 3 stk. 1, og de skal endvidere, hvis de kan fuldbyrdes i det land, hvor de er afsagt, fuldbyrdes efter at være forsynet med fuldbyrdelsespåtegning i den stat, hvor fuldbyrdelse ønskes, jfr. art. 31, art. 34 stk. 2 og § 4 stk. 1.

Der kan aldrig som betingelse for anerkendelse eller fuldbyrdelse ske prøvelse af sagens realitet, altså af den materielle rigtighed af den fremmede retsafgørelse, som ønskes anerkendt eller fuldbyrdet, jfr. art. 29 og art. 34 stk. 3. ³⁾ Dette omfatter også spørgsmålet om det lovvalg, der er lagt til grund ved afgørelsen. En vis begrænset undtagelse herfra gælder for retsafgørelser, der præjudicielt har taget stilling til et person-, familie- eller arveretligt spørgsmål, jfr. ndf. 4.

Endvidere kan den fremmede domstols kompetence kun undtagelsesvis prøves.

 1) Sml. 1980.731 (Cavel)

2) Sml. 1980.1553 (Denilauer).

3) Der kan derfor heller ikke anlægges en ny sag i et medlemsland mellem de samme parter om samme krav, når først der er afsagt dom i sagen i et andet medlemsland, der skal anerkendes, jfr. Sml. 1976.1759 (Joseph de Wolf), jfr. om litis pendens art. 21 og ovf. XVII 2.

De tilfælde, hvor anerkendelse og fuldbyrdelse kan nægtes, er opregnet i art. 27 og art. 28 vedrørende anerkendelse, og der henvises til disse bestemmelser i art. 34 stk. 2, jfr. også §§ 3 stk. 1 og 4 stk. 1, når det drejer sig om fuldbyrdelse. Det drejer sig om følgende:

1. Ordre public reglen, art. 27 nr. 1.

Nægtelse kan ske, hvis det ville stride mod grundlæggende retsprincipper at anerkende eller fuldbyrde. Ordre public reglen kan aldrig påberåbes overfor de regler, som er lagt til grund for den dømmende rets kompetence, jfr. art. 28 stk. 3. Det forudsættes, at reglen kun anvendes i helt exceptionelle tilfælde. ⁴⁾

2. Processuelle garantier, art. 27 nr. 2.

Nægtelse kan ske, hvis stævning ikke er blevet forskriftsmæssigt forkyndt eller meddelt den udeblevne sagsøgte i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen. ⁵⁾

Reglen er modstykket til art. 20 stk. 2 om udeblivelsessager, jfr. ovf. XVII 1. Art. 20 stk. 2 gælder imidlertid kun sagsøgte, der er bosat i en medlemsstat, og som bliver sagsøgt ved retten i

4) Jenard rapport 44.

5) Med stævning sidestilles et betalingspålæg efter tysk ret, jfr. Sml. 1981.1593 (Peter Klomps).

en anden medlemsstat. Art. 27 nr. 2 gælder alle domfældte udeblevne, hvad enten de er bosat i domsstaten, en anden medlemsstat eller et ikke-medlemsland.

Om forkyndelsen er forskriftsmæssig, beror på domsstatens regler herom ⁶⁾, herunder internationale konventioner. Domstolen i anerkendelsesstaten er berettiget til at prøve dette, og ligeledes til at prøve om der er givet domfældte tid til at varetage sine interesser under sagen. Dette gælder også, selvom domstolen, der har truffet afgørelsen, udtrykkelig har taget stilling til spørgsmålet. ⁷⁾

En særlig regel om udeblivelse findes i protokollens art. II vedrørende udeblivelse i adhæsionsprocessen. En person, der er bosat i en medlemsstat og tiltalt for uagtsom lovovertrædelse i en anden stat, hvor han ikke er statsborger, har ifølge art. II ret til at vælge en forsvarer, selvom han ikke selv giver møde. Domstolen kan dog bestemme, at han skal møde personlig, og gør han det da ikke, skal afgørelsen i den civile sag, der er behandlet sammen med straffesagen, ikke anerkendes eller fuldbyrdes i de andre stater. ⁸⁾

6) Jfr. Sml. 1981.1593 (Peter Klomps).

7) Sml. 1982.2723 (Pendy Plastic Products BV) og note 6, jfr. også endnu utrykt dom af 11. juni 1985 i sag 49/84 (Debaecker).

8) Dommen Sml. 1981.1391 (Siegfried Ewald Rinkau) fastslår, at en uagtsom lovovertrædelse er en lovovertrædelse, som ifølge loven hverken udtrykkeligt eller efter sin art forudsætter forsæt. Dertil må formentlig føjes, at det heller ikke i det konkrete tilfælde gøres gældende, at der foreligger forsæt. Dommen fastslår endvidere, at reglen i art. II om retten til at lade sig forsvare uden personlig at give møde kun gælder i sådanne sager om uagtsom lovovertrædelse, hvor den pågældende også civilretligt bliver draget eller senere kan tænkes at blive draget til ansvar.

3. Uforenelige afgørelser, art. 27 nr. 3 og 5.

Ifølge art. 27 nr. 3 kan nægtelse ske, hvis afgørelsen er uforenelig med en afgørelse mellem de samme parter truffet i den stat, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse ønskes. Ifølge nr. 5 kan nægtelse endvidere ske, hvis afgørelsen er uforenelig med en tidligere afgørelse, der er truffet i en ikke-medlemsstat, og som skal anerkendes eller fuldbyrdes i den stat, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse ønskes. Her kræves det imidlertid, at afgørelsen ikke blot skal være mellem de to samme parter, men også have vedrørt en sag med samme genstand og samme retlige grundlag som den, hvis afgørelse der er tale om at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse, altså de samme betingelser som dem, der opstilles i art. 21 for, at der skal indtræde litis pendens virkning.

Der er således en videre mulighed for at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse, når det drejer sig om uforenelighed med afgørelser truffet i den stat, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse ønskes, end når det drejer sig om uforenelighed med afgørelser fra ikke-medlemsstater. Der kan meget vel forekomme tilfælde af uforenelighed mellem to afgørelser i sager mellem de samme parter, uden at sagerne har samme genstand og hviler på samme grundlag. Som eksempel nævner Jenard rapporten ⁹⁾, at der foreligger en afgørelse om en kontrakts ugyldighed, og at der

9) Jenard rapport 45.

derefter til anerkendelse og fuldbyrdelse præsenteres en udenlandsk afgørelse, der idømmer den ene kontraktspart erstatning på grundlag af kontrakten.

Konventionen siger intet om, hvad der gælder i tilfælde, hvor afgørelsen er uforenelig med en afgørelse truffet i et andet medlemsland. Reglerne om *litis pendens* og om indbyrdes sammenhængende sager skulle medføre, at disse tilfælde bliver forholdsvis sjældne. Udenfor *litis pendens* reglens område kan de imidlertid fortsat forekomme. Svenné Schmidt antager, formentlig med rette, at den første afgørelse skal have fortrinsret.¹⁰⁾

Reglen i art. 27 nr. 5 vil her i landet få betydning for nordiske afgørelser, der skal anerkendes eller fuldbyrdes efter loven af 1977. Det er i øvrigt ikke en betingelse for anvendelsen af nr. 5, at anerkendelsen af afgørelsen hviler på konvention. Det er tilstrækkelig, at det følger af retsreglerne i det pågældende medlemsland.

4. Lovvalget, art. 27 nr. 4.

Som nævnt kan sagens realitet aldrig efterprøves i forbindelse med anerkendelses- eller fuldbyrdelsesproceduren. Det gælder også det lovvalg, som eventuelt ligger til grund for sagens afgørelse. Dommen skal lægges til grund, uanset om man i den stat, hvor

¹⁰⁾ T. Svenné Schmidt i EF Karnov 952 note 104, jfr. Droz 328 og smlgn. Jenard rapport 45.

anerkendelse eller fuldbyrdelse ønskes, ville have truffet et andet lovvalg, og uanset at sagens udfald ville være blevet et andet i denne stat, ja, selv om det er klart, at denne stats egne materielle regler er blevet forkert anvendt.

Det kan forekomme, at den domstol, der har afsagt dommen, for at afgøre en sag, der er omfattet af konventionen, har måttet tage præjudiciel stilling til et spørgsmål, der ikke er omfattet af konventionen. Hvis det præjudicielle spørgsmål er et person-, familie- eller arveretligt spørgsmål, kan anerkendelse ifølge art. 27 nr. 4 nægtes, hvis lovvalget ved afgørelsen af det præjudicielle spørgsmål er afgjort i strid med de internationale privatretlige regler, der gælder herom i den stat, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse ønskes. Det kan f.eks. tænkes, at denne stat er tilhænger af nationalitetsprincippet og ville afgøre det præjudicielle spørgsmål efter partens nationale lov, mens domsstaten er tilhænger af domicilprincippet og har afgjort spørgsmålet efter domiciloven. Eller det kan tænkes, at præjudicielle spørgsmål i det ene land afgøres efter den lov, der finder anvendelse på hovedspørgsmålet, mens de i det andet land er genstand for separat lovvalg.

Dog kan anerkendelse eller fuldbyrdelse ikke nægtes, hvis resultatet til trods for det forskellige lovvalg er blevet det samme, som det ville være blevet i den stat, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse ønskes. Det kan det være blevet, enten fordi de to forskellige lovvalgsregler fører frem til samme lovgivning, i eksemplet fordi den pågældende part er bosat i det land, hvis

nationalitet han har; eller fordi de materielle retsregler i de lande, hvis lovgivning skal anvendes ifølge henholdsvis den ene eller den anden lovvalgsregel, er ensartede. Her bliver der altså behov for en prøvelse af visse sider af sagens realitet, men prøvelsen må begrænses til de spørgsmål, som art. 27 nr. 4 omhandler.

Reglen i art. 27 nr. 4 gælder udelukkende præjudicielle spørgsmål vedrørende en fysisk persons retlige status, rets- eller handleevne, formueforholdet mellem ægtefæller og arveretlige problemer. Alle andre præjudicielle spørgsmål falder udenfor reglen, og anerkendelse og fuldbyrdelse skal ske uden begrænsning.

5. Den fremmede domstols kompetence, art. 28, art. 59 og TTK art. 34.

Som nævnt kan der som hovedregel ikke ske prøvelse af kompetencen hos den domstol, der har afsagt den retsafgørelse, der ønskes anerkendt eller fuldbyrdet, jfr. art. 28 stk. 3. Det må indenfor anvendelsesområdet af konventionens værnetingsregler, uanset om disse skulle være overtrådt, lægges til grund, at den fremmede domstol i overensstemmelse med art. 20 selv har påset sin kompetence, og ellers er kompetent i kraft af art. 18, hvis ikke andre regler kan begrunde dens kompetence. Særlig kan som ovf. 1 omtalt ordre public reglen ikke anvendes i kompetencespørgsmålet, jfr. art. 28 stk. 3. Det gælder også, hvor de ifølge art. 3 forbudte exorbitante værneting er anvendt. Så meget mere gælder det sagte naturligvis udenfor de konventionsbestemte

værnetingsreglers område, altså hvor det pågældende lands nationale kompetenceregler er anvendt i medfør af art. 4.

Der gælder dog enkelte undtagelser herfra.

For det første kan anerkendelse og fuldbyrdelse nægtes, hvis reglerne om kompetence i afsnittene om forsikrings- eller forbrugersager eller om visse domstoles enekompetence i medfør af art. 16 er tilsidesat. I disse arter af sager er der altså fuld prøvelsesret overfor kompetencespørgsmålet.

Det samme gælder for det andet, hvis der foreligger et tilfælde, der er omfattet af art. 59. Det er de tilfælde, hvor der foreligger en konvention mellem den stat, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse ønskes, og en ikke-medlemsstat om ikke at anerkende afgørelser truffet ved de i art. 3 nævnte eksorbitante værneting.

Det er en forudsætning for, at anerkendelse kan nægtes, at der foreligger en generel konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme med den udenforstående stat. Endvidere skal sagsøgte i den sag, af hvis afgørelse anerkendelse eller fuldbyrdelse søges, have sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted i den pågældende tredjestat. Det skal formentlig være tilfældet både på tidspunktet for dommens afsigelse og på det tidspunkt, hvor der rejses spørgsmål om dens anerkendelse. Endelig kan der kun være tale om at afslå anerkendelse, når kompetencegrundlaget for afgørelsen er og kun kunne være et af de i art. 3 stk. 2 opregnede exorbitante værneting.

Der opstilles dog i art. 59 stk. 2 en begrænsning af de tilfælde, hvor reglen kan påberåbes. Anerkendelse og fuldbyrdelse kan ikke nægtes, hvis kompetencen har været begrundet med tilstedeværelsen af sagsøgtes gods i den pågældende stat eller sagsøgers arrest eller udlæg i sagsøgtes derværende gods, når begæring om anerkendelse eller fuldbyrdelse vedrører ejendomsretten til eller besiddelsen af dette gods eller går ud på at opnå tilladelse til at råde over godset eller vedrører andre tvister om godset, eller hvis godset er stillet som sikkerhed for den fordring, der ønskes fuldbyrdet. Reglen er efter sine motiver ¹¹⁾ ikke ganske klar, men synes at måtte forstås således, at den undtager alle sådanne tilfælde af gods- og arrestværneting fra reglen i art. 59, hvor retsafgørelsen angår et krav, der vedrører godset, eller for hvilket godset er stillet som sikkerhed.

Bestemmelsen i art. 59 er aktuel for Danmarks vedkommende i kraft af den nordiske domskonventions art. 2. ¹²⁾ Retsafgørelser fra medlemslande i EF konventionen skal ifølge denne regel ikke anerkendes eller fuldbyrdes her i landet, hvis kompetencegrundlaget alene kan være nærmere opregnede kriterier så som, foruden godsværneting, sagsøgerens nationalitet eller domicil, sagsøgtes erhvervsvirksomhed i landet uden forbindelse til sagen, den blotte forkyndelse af stævning under midlertidigt ophold og en ensidig vedtaget værnetingsklausul. Det er en forudsætning for

11) Schlosser rapport 142, nr. 250.

12) Bekg. nr. 39 af 7. juni 1978 (LTC).

anvendelsen af art. 2, at domfældte har sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted i et af de nordiske lande. Undtaget fra denne regel om nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse er afgørelser truffet i sager, hvor påstanden vedrører ejendomsretten til eller besiddelsen af godset eller anden tvist om dette og afgørelser i sager vedrørende en fordring, for hvilket godset er stillet som sikkerhed.

Efter baggrunden for reglen i art. 2 må det antages, at den, såfremt der opstår tvivl om dens rækkevidde, må fortolkes sådan, at der ikke opstår modstrid med EF konventionen, nemlig med hensyn til spørgsmålet, om opregningen falder indenfor de i art. 3 stk. 2 angivne rammer, som der henvises til i art. 59. En sådan tvivl kunne f.eks. tænkes i relation til reglen vedrørende en værnetingsklausul.

Ved anvendelsen af reglerne i art. 28 om prøvelse af den fremmede domstols kompetence er prøvelsesretten ikke ubegrænset. Den går ifølge stk. 2 alene på, om retsreglerne om kompetencen er rigtig anvendt på de faktiske omstændigheder, der er lagt til grund af den domstol, der afsagde dommen. Derimod kan der ikke foretages en fornyet bevisbedømmelse eller prøvelse af, om disse faktiske omstændigheder foreligger.

Endelig gælder der for det tredje en prøvelsesret uden begrænsning af retsafgørelsens kompetencegrundlag i overgangsbestemmelsen i tiltrædelseskonventionens art. 34. Ifølge denne bestemmelse finder konventionen anvendelse på retssager,

der er anlagt efter dens ikrafttræden. Herved tænkes på ikrafttrædelsen såvel i det land, hvor retsafgørelsen er afsagt, som i det land, hvor den ønskes anerkendt og fuldbyrdet, jfr. art. 34 stk. 1 (ITK). Dog finder den ifølge art. 34 stk. 3 (ITK) også anvendelse på retsafgørelser truffet efter konventionens ikrafttræden i retsager anlagt før dette tidspunkt, hvis kompetencen faktisk var støttet på regler, der er i overensstemmelse med konventionen som ændret ved tiltrædelseskonventionen. Det vil især kunne tænkes i de gamle medlemslande, men også i et vist omfang i de nye. I disse i stk. 3 omhandlede tilfælde er der fuld prøvelsesret overfor spørgsmålet om domstolskompetencen.

B. Anerkendelse.

Ifølge konventionens art. 26 skal retsafgørelser truffet i en medlemsstat anerkendes i de øvrige medlemslande. Konventionen indeholder ingen nærmere bestemmelse af, hvad der forstås ved anerkendelse. I almindelighed forstås ved anerkendelse af en retsafgørelse, at den tillægges en retsafgørelses sædvanlige retsvirkninger, materiel retskraft, omfattende negativ retskraft eller afvisningsvirkning, sag kan ikke påny anlægges om samme spørgsmål mellem de samme parter, og positiv retskraft eller præjudicerende virkning, retsafgørelsen lægges uprøvet til grund i nye sager mellem de samme parter, hvor samme spørgsmål er af betydning. Det fremgår indirekte af konventionens bestemmelser, at dette stemmer med dens anerkendelsesbegreb, jfr. art. 21 om *litis pendens*, der fører til afvisning af nye sager, og art. 29,

hvorefter sagens realitet ikke kan efterprøves. ¹³⁾ Det stemmer også med konventionens formål, at sikre dommenes frie bevægelighed.

Indholdet af den materielle retskraft varierer i enkeltheder fra land til land. Almindeligvis antages reglerne i det land, hvor anerkendelse ønskes, at gælde herom. Ifølge Jenard rapport 43 skal afgørelsen imidlertid tillægges de virkninger, som tilkommer den i den stat, hvor den er truffet. Schlosser rapporten ¹⁴⁾ mener ikke at kunne tage stilling til betydningen af sådanne forskelle.

Det er ikke en forudsætning for anerkendelsen, at afgørelsen har opnået formel retskraft, at der altså ikke længere kan ske anke eller kære af retsafgørelsen. Hvis appel har fundet sted, kan dette ifølge art. 30 give anledning til udsættelse af den særlige sag om anerkendelse, jfr. herom ndf. C.

Anerkendelse skal ske uden videre, jfr. art. 26 stk. 1.: "uden at der stilles krav om en særlig fremgangsmåde". Der må dog, medmindre retten fritager derfor, altid ske fremlæggelse af en bekræftet genpart af selve retsafgørelsen samt, hvis det er en udeblivelsesdom, af det dokument, der godtgør forkyndelsen af stævningen, jfr. art. 46. Retten kan fastsætte en frist for fremlæggelsen og forlange en autoriseret oversættelse af disse doku-

13) Jfr. også Sml. 1976.1759 (Josef de Wolf) om at ny sag ikke kunne anlægges om samme sag mellem samme parter, selvom det var billigere end at få fuldbyrdet den fremmede afgørelse.

14) Schlosser rapport 127 f nr. 191.

menter, jfr. art. 48, men legalisering kan ikke kræves, jfr. art. 49.

Gøres anerkendelse gældende under en verserende retssag, afgør retten, hvis anerkendelsen bestrides af den anden part, spørgsmålet, om betingelserne for anerkendelse er til stede, jfr. art. 26 stk. 3 og § 3 stk. 2. Den ifølge dommen berettigede kan imidlertid, hvis hans ret til anerkendelse bestrides, anlægge en særlig exequaturprocedure for at få fastslået, at retsafgørelsen skal anerkendes, jfr. art. 26 stk. 2 og § 3 stk. 3. Denne procedure er identisk med den, der skal følges, når den fremmede retsafgørelse skal fuldbyrdes, jfr. ndf. C.

Hvadenten anerkendelsesspørgsmålet afgøres af retten under en verserende sag eller under en særlig exequatursag, har retten mulighed for at udsætte sagen, hvis afgørelsen er anket i sit oprindelsesland, jfr. herom også ndf. C.

Hvis den dømte ønsker at få fastslået, at dommen ikke skal anerkendes, har han, hvis den berettigede forholder sig passiv, kun den mulighed at rejse sædvanligt anerkendelsessøgsmål imod den berettigede ved de almindelige domstole.¹⁵⁾

C. Fuldbyrdelse

Retsafgørelser truffet i en medlemsstat kan fuldbyrdes i en anden

¹⁵⁾ Jfr. Jenard rapport 43.

medlemsstat efter den i konventionen beskrevne fremgangsmåde. Det er dog en forudsætning, at de er exigible i oprindelsesstaten. Derimod behøver de, ligesom tilfældet er ved anerkendelse, ikke at have opnået formel retskraft, altså være upåankelige, men i så fald er der mulighed for udsættelse af fuldbyrdelsesproceduren, jfr. herom ndf.

Fuldbyrdelsesproceduren går ud på at opnå, hvad konventionen omtaler som fuldbyrdelsespåtegning på retsafgørelsen, mens loven taler om tilladelse til fuldbyrdelse. Den herfor foreskrevne procedure anvendes også, hvis anmodningen går ud på at få en beslutning om anerkendelse ifølge art. 26 stk. 2, jfr. ovf. B.

Tilladelse til fuldbyrdelse kan begæres af enhver, der kan forlange fuldbyrdelse af dommen i dens oprindelsesland.

Når fuldbyrdelsestilladelse er opnået, er den fremmede afgørelse i enhver henseende sidestillet med en dansk retsafgørelse og kan forlanges tvangsfuldbyrdet i overensstemmelse med reglerne om tvangsfuldbyrdelse af danske domme, jfr. lovens § 14.

Tilladelsen kan efter omstændighederne gå ud på tilladelse til fuldbyrdelse for en dels vedkommende og afslag i øvrigt, jfr. art. 42. Går den fremmede afgørelse ud på betaling af tvangsbøder, kan den kun fuldbyrdes, hvis bødens størrelse er endeligt fastsat i afgørelsen, jfr. art. 43 og § 12 stk. 1. Ifølge § 12 stk. 2 kan der ikke her i landet fastsættes eller fuldbyrdes forvandlingsstraf for en udenlandsk tvangsbøde eller

afsoning af underholdsbidrag pålagt i udlandet.

Anmodning om tilladelse til fuldbyrdelse indgives til retten på domfældtes bopæl, her i landet til fogedretten, jfr. art. 32 og § 5. Har han ikke bopæl her i landet, indgives anmodningen til den fogedret, som kan foretage tvangsfuldbyrdelsen ifølge de almindelige regler i retsplejeloven. Drejer sagen sig alene om anerkendelse, og har domfældte ikke bopæl her i landet, må den særlige værnetingsregel i lovens § 2 stk. 2 anvendes, og anmodning indleveres ved domhaverens hjemting eller i mangel heraf ved Københavns Byret eller Østre Landsret.

Anmodningen skal ledsages af 1) udskrift af retsafgørelsen bekræftet af den ret, der har truffet den, 2) bevis for at den kan fuldbyrdes i domsstaten, og for at den er forkyndt for den anden part, og 3), hvis det drejer sig om en udeblivelsesdom, bevis for at stævning er forkyndt for den sagsøgte, jfr. § 5 og art. 33, jfr. art. 46 og 47. Har domhaveren haft fri proces eller været fritaget for gebyrer og omkostninger i domsstaten, gælder dette også under fuldbyrdelsessagen ¹⁶⁾, jfr. § 13 og art. 44, men da skal anmodningen yderligere ledsages af 4) bevis herfor. 17) Har domhaveren bopæl i udlandet, skal han yderligere 5) angive en person her i landet, til hvem meddelelser vedrørende

16) Derimod ikke under en eventuel kæresag eller i forbindelse med selve tvangsfuldbyrdelsen.

17) Stk. 2 indeholder en særregel om fri proces i udlandet i tilfælde, hvor der begæres fuldbyrdelse der af en dansk, administrativt fastsat afgørelse om underholdspligt.

sagen kan sendes, jfr. § 5 stk. 5^{17a)} og rpl. § 160. Fogedretten kan kræve en bekræftet oversættelse af dokumenterne, jfr. § 5 stk. 3 og art. 48, men ikke kræve legalisering, jfr. art. 49. Den kan fastsætte en frist for tilvejebringelse af dokumenterne eller fritage for deres fremlæggelse, jfr. § 5 stk. 4 og art. 48. Der kan ikke kræves sikkerhed efter rpl. § 323 eller højesteretsinstruksen af 1771 § 31, jfr. art. 45, som for fuldbyrdelsessagers vedkommende erstatter Haagercivilproceskonventionen 1954 art. 17, 1980 art. 14.

Beslutning om fuldbyrdelse træffes ved kendelse, uden at domfældte får lejlighed til at udtale sig, jfr. art. 34 og § 6. Det samme gælder beslutning om anerkendelse, hvis det er det, anmodningen går ud på.

Ifølge § 7 skal fogedretten underrette domhaveren eller hans repræsentant om resultatet. Ved hans repræsentant forstås den person, der i henhold til § 5 stk. 5 i tilfælde, hvor domhaveren har bopæl i udlandet, er udpeget til at modtage meddelelser om sagen på hans vegne. Det stemmer dog ikke ret godt med reglen i § 9, 2.pkt. om kærefristen. Den regnes fra forkyndelsen, specielt i tilfælde hvor domhaveren har bopæl i udlandet, for den pågældende person eller på hans bopæl og synes således at forudsætte en egentlig forkyndelse for domhaveren selv, for at kærefristen skal

17a) Endnu utrykt dom i sag 198/85 af 10. juli 1986. (F. Carron) fastslår, at de nærmere regler herom beror på lovgivningen i det land, hvor afgørelsen begæres fuldbyrdet.

begynde at løbe. Spørgsmålet er ikke reguleret i konventionen, der ikke i art. 40 sætter frist for domhaverens appel af afgørelsen. Resultatet synes at være, at fogedretten, når tilladelse gives, kan nøjes med underretning ifølge § 7, mens den, når tilladelse nægtes, for at kærefristen kan begynde at løbe, bør foretage en egentlig forkyndelse. Hvis fuldbyrdelse tillades, forkyndes afgørelsen for den domfældte ved fogedrettens foranstaltning, jfr. § 7, 2.pkt.

Fogedrettens afgørelse kan - henholdsvis af domhaveren, hvis tilladelse nægtes, og af domfældte, hvis tilladelse gives - køres til landsretten efter reglerne i rpl. kap. 37 suppleret af lovens §§ 9 - 11, jfr. art. 36 og 40 og § 8. Domfældte kan have grund til kære, hvis han mener, at en af de i art. 27-28 angivne indsigelser foreligger, eller at han har opfyldt dommen. 18) Andre spørgsmål kan ikke rejses under køresagen. Appelininstansen er begrænset i sin prøvelsesret på samme måde som 1. instans. Jfr. i øvrigt ovf. XIV 4.

Kærefristen er i § 9 fastsat til 1 måned regnet fra den dag, afgørelsen blev forkyndt. Hvis den pågældende har bopæl udenfor Danmark, er kærefristen dog 2 måneder regnet fra den dag, da

18) Det er kun den domfældte, ikke tredjemand, der kan have interesse deri, der kan benytte sig af at kære ifølge denne bestemmelse, jfr. dom af 2. juli 1985 i sag 148/84 (Deutsche Genossenschaftsbank), endnu utrykt i Sml., jfr. Revue Critique 1986.341. Dette udelukker dog ikke tredjemand fra at anvende de retsmidler imod selve fuldbyrdelsen, som er hjemlet i fuldbyrdelsesstatens lovgivning, når først tilladelse til fuldbyrdelse foreligger, jfr. om kompetencen i sådanne sager ovf. XIV 4.

forkyndelse af afgørelsen blev foretaget for den pågældende personlig eller på hans bopæl.

Kærefristen er i loven fastsat ensartet for domhaveren og domfældte og gælder for den forlængede frists vedkommende, uanset om de er bosat i eller udenfor medlemslandene. Herved afviger loven fra konventionen på flere punkter.

Som nævnt fastsætter konventionen ingen frist for domhaverens kære, jfr. art. 40. Det er dog i Jenard rapporten p. 53 forudsat, at en kærefrist kan fastsættes i national procesret.

Med hensyn til domfældtes kære, fastsætter art. 36 fristen til en måned og den forlængede frist til to måneder i tilfælde, hvor domfældte er bosat i et andet medlemsland. Den fastslår samtidig, at denne frist ikke kan forlænges på grund af afstanden. Derimod indeholder konventionen intet om en længere frist end 1 måned for domfældte med bopæl i et ikke-medlemsland. Det er dog i Jenard rapporten p. 51 forudsat, at en sådan længere frist kan fastsættes i national ret, således som det er sket i dansk ret. Konsekvensen af konventionens regler må være, at oprejsningsbevilling kan meddeles på grund af afstanden i alle tilfælde, undtagen hvor domfældte er bosat i et andet medlemsland, mens der ikke i øvrigt gælder begrænsninger med hensyn til meddelelse af oprejsningsbevilling. ¹⁹⁾

19) Jfr. bet. 1052.1985 p. 99 f.

Under kæresagen har begge parter, uanset hvem der har indbragt kæremålet, og uanset hvad årsagen til kæremålet er, ²⁰⁾ adgang til at møde, jfr. § 11 og art. 37 og art. 40 stk. 2. Reglerne om udeblivelse i konventionens art. 20 stk. 2 og 3, jfr. ovf. XVII 1, finder anvendelse, hvis domfældte ikke møder i kæremål indbragt af domhaveren, og domfældte har bopæl i et andet land, jfr. lovens § 11 og art. 40. Det gælder, uanset om han har bopæl i et medlemsland eller et ikke-medlemsland.

Om kæremålet skal behandles mundtligt eller skriftligt, beror på de almindelige regler herom i rpl., jfr. bemærkningerne til lovforslagets § 11, hvorefter det fremgår, at justitsministeriet i modsætning til retsplejerrådet er af den opfattelse, at konventionen ikke stiller krav om mundtlig procedure i art. 37 eller 40.

Da anerkendelse og fuldbyrdelse skal ske, uanset om den fremmede retsafgørelse har opnået formel retskraft, kan det tænkes, at afgørelsen er appelleret, eller at fristen for appel endnu ikke er udløbet. Art. 30 vedrørende anerkendelse og art. 38 vedrørende fuldbyrdelse indeholder derfor regler, der med enkelte indbyrdes forskelle muliggør udsættelse af anerkendelses- eller fuldbyrdelsessagen, indtil ankesagen er afgjort, jfr. lovens § 10. Art. 38 må anvendes ikke blot i fuldbyrdelsessager, men også i sådanne anerkendelsessager, som ifølge art. 26 stk. 2 afgøres efter reglerne om fuldbyrdelse. Art. 30 finder således kun anvendelse i sager efter art. 26 stk. 3.

20) Sml. 1984.3033 (Firma P.).

Såvel efter art. 30 som art. 38 beror spørgsmålet om udsættelse på rettens skønsmæssige afgørelse. I sager om anerkendelse kan retten foretage udsættelse af egen drift, mens den i sager om fuldbyrdelse kun kan udsætte på den kærendes begæring. Retten kan ikke gøre udsættelsen betinget af, at der stilles sikkerhed. 21)

I sager om anerkendelse kan udsættelse kun ske, hvis dommen er anket, hvorimod udsættelse i sager om fuldbyrdelse kan ske, når blot ankefristen ikke er udløbet. I dette tilfælde kan retten dog fastsætte en frist, indenfor hvilken anke skal iværksættes.

Disse detailforskelle kommer ikke alle til udtryk i lovens § 10, som udelukkende synes formuleret på grundlag af art. 38, men dog ikke gør det klart, at begæring om udsættelse skal komme fra kærende, hvad den dog normalt vil gøre. Da konventionsteksten ifølge § 1 gælder som dansk ret, må reglerne i art. 30 og 38 dog uden videre lægges til grund.

Udsættelse kan ifølge konventionen og loven ske, hvis den fremmede retsafgørelse er "anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse". Forståelsen heraf har givet anledning til en del diskussion, fordi de enkelte landes regler herom er stærkt afvigende.

Dette problem er løst af domstolen, som har fastslået, at bestemmelsen skal fortolkes selvstændigt uden hensyntagen til

21) Smlgn. Sml. 1984.3971 (Skofabrikken Brennero sas).

national ret. 22) Ved ordinær appel eller genoptagelse skal forstås "ethvert retligt skridt, som vil kunne medføre ophævelse eller ændring af den retsafgørelse, som er genstand for anerkendelses- eller fuldbyrdelsesproceduren i henhold til konventionen, og hvis iværksættelse i domsstaten (oprindelsesstaten) skal ske indenfor en frist, der er fastsat ved lov, og som følger selve den nævnte retsafgørelse". 23)

Ordinær appel er ifølge dommens præmisser ethvert retsmiddel, som er et normalt led i en retssags forløb, som er bundet til bestemte frister, og er påregneligt for parterne. Det omfatter ikke retsmidler, som afhænger af begivenheder, som ikke kan forudses på tidspunktet for den oprindelige afgørelse eller af søgsmål fra tredjemand, der ikke er bundet af tidsfrister.

Genoptagelse ifølge rpl. § 367, 1.pkt. og måske også 2.pkt. må således kunne give anledning til udsættelse, hvorimod dette ikke er tilfældet med hensyn til genoptagelse ifølge rpl. § 399.

I stedet for at udsætte fuldbyrdelsen i henhold til art. 38 stk. 1, kan retten i henhold til art. 38 stk. 3, jfr. § 10 sidste pkt. bestemme, at fuldbyrdelse kan ske, men kun imod at der stilles en

22) Sml. 1977.2175 (Industrial Diamond Supplies).

23) T. Svenné Schmidt har i EF Karnov 955 note 122 foreslået det sidste led i dommen omskrevet således af hensyn til forståelsen: "og som begynder at løbe fra den nævnte retsafgørelse". Han gør i note 123 opmærksom på, at dommen gør art. 30 stk. 2 og art. 38 stk. 2 overflødige.

af retten fastsat sikkerhed. ²⁴⁾

Landsrettens afgørelse af en kæresag kan kun indbringes for højesteret med justitsministerens tilladelse, jfr. art. 37, art. 41 og rpl. § 590. Ifølge Schlosser rapporten p. 133 nr. 217 har Danmark givet tilsagn om at ville meddele tredjeinstansbevilling, når landsretten ikke har gjort brug af beføjelsen til at indbringe sagen for EF domstolen, eller når fuldbyrdelse er afslået af retlige grunde.

Når fuldbyrdelsestilladelse er givet af fogedretten eller - mod eller uden sikkerhedsstillelse - af landsretten, kan der på grundlag heraf foretages udlæg eller andre fuldbyrdelsesskridt af sikrende karakter, jfr. art. 39 og § 8 stk. 2. ²⁵⁾ Derimod kan der ikke foretages tvangsauktion eller andre skridt, der går videre end til at sikre tilstedeværelsen af gods, hvori fuldbyrdelse kan ske, før kærefristen er udløbet, eller der er truffet afgørelse i kæresagen.

D. Officielt bekræftede dokumenter og retsforlig.

Foruden retsafgørelser omfatter konventionen, jfr. lovens § 3 stk. 2, også forlig, der er indgået for retten i en medlemsstat under en retssag, jfr. art. 51, og såkaldt officielt bekræftede

24) Sml. 1984.3971 (Skofabrikken Brennero sas).

25) Jfr. også endnu utrykt dom af 3. oktober 1985 i sag 119/84 (P. Capelloni).

dokumenter (actes authentiques), der er udstedt i en medlemsstat, jfr. art. 50. Det er i begge tilfælde en forudsætning, at de er exigible i oprindelsesstaten. De øvrige i rpl. § 478 omhandlede dokumenter, herunder udenretlige forlig, er ikke omfattet af konventionen, medmindre de opfylder kravene til et officielt bekræftet dokument. Svénné Schmidt antager,²⁶⁾ at hvis et udenretligt forlig oprettes eller godkendes for notaren, må det opnå status som officielt bekræftet dokument. Dette synes rimeligt, men bør da også gælde de øvrige i § 478 omhandlede dokumenter.

Fuldbyrdelsestilladelse fås i overensstemmelse med den ovf. C beskrevne procedure. Ægtheden af officielt bekræftede dokumenter skal afgøres efter oprindelsesstatens lovgivning. Gøres det gældende, at dokumentet af andre grunde ikke er gyldigt, kan der formentlig ikke tages hensyn dertil, bortset fra at der måske kan gives udsættelse ifølge art. 38, hvis der verserer en sag herom for en kompetent domstol. Iøvrigt kan anmodning om tilladelse kun afslås, hvis fuldbyrdelse ville stride imod fuldbyrdelsesstatens ordre public, jfr. art. 27 nr. 1, ikke af de øvrige i art. 27 eller 28 anførte årsager. Et retsforlig vedtaget for en domstol, hvis afgørelse ifølge art. 28 ikke skulle fuldbyrdes, skal således fuldbyrdes, hvis det ikke strider imod ordre public.

26) EF Karnov 956 note 135.

XIX. EF domstolens fortolkning af konventionen.¹⁾

Ved en særlig protokol, der er knyttet til konventionen, er der tillagt EF domstolen i Luxembourg ret til at træffe afgørelser om fortolkningen af konventionen og den tidligere omtalte protokol. Fortolkning sker ved en procedure svarende til den, der anvendes ved domstolens afgørelse af præjudicielle spørgsmål i henhold til EØF traktatens art. 177, og i store træk i overensstemmelse med de samme regler, jfr. protokollens art. 5. Protokollen har samme anvendelsesområde som konventionen.

Der gælder dog visse for fortolkningen af konventionen særlige regler. Kun domstole, der i den pågældende sag træffer afgørelse som appelinstant, er berettigede til at forelægge fortolkningsspørgsmål for EF domstolen, jfr. art. 2.²⁾ Det gælder naturligvis altid for højesteret. Det vil endvidere i sager, der går efter reglerne om fuldbyrdelse, altid gælde for landsretterne.³⁾ Underretterne kan aldrig rette henvendelse til EF domstolen. I sager om værneting eller om anerkendelse efter art. 26 stk. 3 vil landsretterne kun kunne anmode om en fortolkning, hvis sagen verserer for landsretten i anden instans,

1) Jfr. hertil Hjalte Rasmussen: NIIR 1977.123 ff, også i Common Market Law Review 1978.249.

2) Sml. 1983.3639 (Kabourdin International SA) og 1984.1769 (Christoph von Gallera).

3) Bestemmelsen i art. 2 nr. 3 er overflødig for Danmarks vedkommende, da dens område allerede er dækket af nr. 2.

ikke hvis sagen er anlagt ved landsretten som første instans. Sø- og Handelsretten og Arbejdsretten kan ikke indbringe sager om fortolkning for EF domstolen. Da der ikke er appel fra Arbejdsretten, burde den formentlig have haft mulighed for at indbringe sager på linje med højesteret.

Art. 4 indeholder en bestemmelse om, at en af en medlemsstat udpeget myndighed kan indbringe fortolkningsspørgsmål for domstolen i særlige tilfælde, uden at det får virkning for konkrete sager, med henblik på at få en retningslinje for fremtiden, altså en art responsumvirksomhed. Der skal dog foreligge afgørelser i den pågældende stat om spørgsmålet, der enten er indbyrdes modstridende med eller strider imod afgørelser truffet i et andet medlemsland.

Ifølge art. 3 er højesteret forpligtet til at forelægge en sag for EF domstolen, hvis det skønnes, at en afgørelse af spørgsmålet er nødvendig, for at der kan afsiges dom, altså hvis dom ikke kan afsiges uden stillingtagen til fortolkningsspørgsmålet.

Landsretten kan, men er ikke forpligtet til at forelægge sagen under de samme betingelser. Selvom der er nuanceforskelle mellem art. 3 og art. 177, må reglerne, således som retspraksis vedrørende art. 177 har udviklet sig, i store træk forstås på samme måde. 4)

4) Jfr. herom Foighel m.fl. EF-ret, 3.udg. 1985.263 ff.

Afgørelser truffet af EF domstolen vedrørende fortolkningen af en konventionsbestemmelse er forbindende for den forelæggende ret i selve den forelagte sag, og for retter i andre sager, når de pågældende retter ikke har nogen selvstændig forelæggelsesret. Ønsker en domstol, der har forelæggelsesret, at fravige en fortolkning, som domstolen har anlagt, må den forelægge sagen for EF domstolen.

XX. Tillæg til EF-IP I - Lovvalget i Kontraktsforhold.

Konventionen af 19. juni 1980, om hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, blev gennemført i Danmark ved lov nr. 188 af 9. maj 1984. Loven trådte i kraft den 1. juli 1984. For Grønland er loven trådt i kraft den 1. oktober 1985, jfr. kgl.an. nr. 413 af 13. september 1985.

Loven bestemmer, at konventionsteksten i konventionens art. 1-16, 18 og 19 stk. 1 gælder som dansk ret. Konventionens bestemmelser viger for særlige lovvalgsregler, fastsat i andre retsfor-skrifter, jfr. EF-IP I p. 19 og 21 f.

Løsørekøbsloven af 1964 vil således fortsætte med at gælde for sit område. Dog bestemmer loven, at forbrugerkøb fremtidig undtages fra løsørekøbsloven og altså vil være omfattet af konventionen, herunder art. 5, jfr. EF-IP I p. 50 ff. Det gælder alle forbrugerkøb og ikke blot, som anført side 57, de forbrugerkøb, der er omfattet af art. 5. De øvrige forbrugerkøb, således som defineret i købelovens § 4 a, er omfattet af konventionens almindelige regler.

Som omtalt i EF-IP I p. 27 f. undtager konventionens art. 1 stk. 3 forsikringsaftaler, som dækker risici beliggende i EF, fra sit anvendelsesområde. Loven bestemmer imidlertid, at konventionens bestemmelser ikke desto mindre her i landet skal finde anvendelse på sådanne forsikringsaftaler. Dette gælder naturligvis kun,

indtil der måtte blive fastsat særlige EF regler på området.

Konventionens regler gælder også som interprovinsielretlige lovvalgsregler i tilfælde, hvor der er forskel mellem de materielle regler om kontraktlige forpligtelser i Danmark, Færøerne og Grønland, jfr. EF-IP I p. 20.

Loven og dermed konventionen trådte som nævnt i kraft den 1. juli 1984. Konventionen finder imidlertid ifølge loven anvendelse i alle tilfælde, hvor spørgsmålet om lovvalget rejses efter 1. juli 1984, altså også selvom aftalen er indgået før denne dato. Dog finder de særlige regler i art. 5 og 6 om forbrugeraftaler og arbejdsaftaler kun anvendelse på aftaler indgået efter 1. juli 1984. På forbruger køb indgået før denne dato anvendes løsøre købsloven. Iøvrigt anvendes dansk rets almindelige regler om kontraktstatuttet.

Konventionen har her i landet været omtalt af Siesby i Jur. 1982.366 og i U.f.R. 1983. B 429 og 1984 B 230 samt i Lærebog i International Privatret, 1983, og af Philip i U.f.R. 1984 B 115. Iøvrigt kan f.eks. henvises til Fletcher, Conflict of Laws and European Community Law, 1982, Jaffey i ICLQ 1984.531, Williams i ICLQ 1986.1, Kreuzer i Iprax 1984.293, Morse i Yearbook of European Law II 1982.107.

Sagregister.

accessoriske risici 190.
 acte authentique 231.
 ad citation 146 f, 184 f.
 adhæsiionskontrakter 182
 adhæsiionsproces 211.
 afbetalingskøb 191 f.
 aktionæroverenskomst 25.
 anerkendelse 197, 198, 200, 207 ff, 219 ff.
 ansvarsforsikring 184 f, 189.
 arbejdskontrakter 30, 59 ff, 85, 87, 96, 137, 236.
 arbejdsret 117.
 arbejdsretten 233.
 arrest 150, 152, 205 f, 208, 217.
 arrestkonventionen 150 ff.
 arveret 17, 24.

 bank 43, 54.
 befragtning 46.
 begrænsningsfond 148 f.
 berigelseskrav 68.
 besætningsmedlemmer 149 f.
 bevis 27, 79 ff.
 bjærgning 154 f.
 borgerlige sager 116 f.
 byggekontrakt 43, 44.
 bytte 44.

 certeparti 46.
 charterrejser 54.
 checks 24.
 coassurance 183.

 dépeçage 29, 32, 34, 48, 88.
 direkte søgsmål 185.
 domicil 124 ff.

 enekompetence 156 ff, 164, 179, 196, 198, 200, 215 f.
 entreprenør 43.
 erstatningskrav 141 ff.
 erstatningsret 17, 77.
 erstatningsudmåling 67 f.
 exorbitante værneting 133, 150, 215.

 familieret 17, 24.
 fast ejendom 44, 72, 85, 86 f, 158 ff, 183, 189.
 ferielov 96
 filialer 132, 143 f, 181, 183, 186, 193.
 financieringsaftale 54.
 fogedrettens kompetence 205 f.
 fonde 25.
 forbrugeraftaler 30, 52 ff, 72, 85, 87, 190 f, 235 f.
 forbrugersager 147, 164, 179, 181 f, 190 ff, 198, 201, 216.
 forbud 152, 205 f, 208.

fordringers overdragelse 75 f, 77.
 foreninger 25, 136.
 forkyndelse 196 f, 209, 210 f, 220, 223.
 forlagskontrakt 43.
 forlig 230 f.
 formkrav 67, 70 ff, 170 ff.
 forretningsbetingelser 173 ff.
 forsikringsaftaler 27 f, 43, 54, 76, 96, 235 f.
 forsikringssager 147, 164, 179, 181 ff, 191, 193, 198, 200, 216.
 fortolkning 65.
 forum non conveniens 204.
 forældelse 68.
 fragtforsikring 190.
 fri proces 223.
 fuldbyrdelse 162, 197, 198, 200, 207 ff, 221 ff.
 fuldbyrdelsestilladelse 209, 222 ff.
 funktionærlov 96.

gaver 24
 genforsikring 27, 182.
 gennemførelseslov 112.
 godstransport 45.
 godsværneting 133, 150, 205, 217.
 gyldighed af aftaler 69 ff.

handleevne 24, 73 ff.

ikrafttræden 111, 122, 178, 219, 236.
 interessentskab 25.
 internationalt præceptive regler 88 ff.
 interprovinciel ret 236.

justificationssag 205.

karakteristisk ydelse 42 ff, 137 f.
 kaskoforsikring 189.
 kaution 76, 78.
 konkurs 118.
 konneksitet 145, 199, 201, 202 ff.
 konnossement 24, 46, 92, 172 f, 176 f.
 kontraktsværneting 135 ff.
 kreditdispositioner 192.
 kumulation 144 ff, 183, 203.
 kvalifikation 16 f, 86, 201.
 kære 244 ff.
 køb 18, 19, 22, 43, 191.

leje 48, 96, 158, 192.
 linjetrafik 46.
 litis pendens 126, 132, 199 ff, 212 f, 219..
 livsforsikring 28.
 lovpligtig forsikring 189.
 lovvalg 213.
 løsørekøb 191 f.
 løsørekøbslov 18, 19, 22, 31, 34, 37, 39, 48, 52, 56, 57, 58, 64,
 66, 69, 235 f.

lån 192.

mellemmænd 26, 91 f, 97.
 misligholdelse 67.
 modfordring 147, 181.
 modregning 178.

naturalopfyldelse 67.
 negotiabilitet 24, 75.
 negotiable papirer 24.
 nordisk domskonvention 217.

offentlig ret 40, 81 ff, 94 f, 96, 117.
 omkostningsafgørelser 207.
 omsætningspapirer 24.
 opdeling se dépeçage.
 opfyldelse 65 f.
 opfyldelsessted 138.
 opfyldelsesværneting 135 ff.
 ophør af forpligtelser 68.
 oprejsningsbevilling 226.
 opspaltning 33.
 ordregældsbreve 24.
 ordre public 210, 215.

partsautonomi 29 ff, 57 f, 60 f, 85.
 passager transport 45, 189 f.
 patenter 160 f.
 pengekrav 138.
 personret 24.
 postordresalg 55.
 processuelle spørgsmål 27, 79.
 præceptive regler 18, 30, 38 ff, 50, 57 f, 60 f, 84 ff.
 præjudicielle afgørelser 141, 156 f, 197 ff, 209, 214 f.

rederansvarsbegrænsning 148 f.
 reparation af fast ejendom 44.
 retsforlig 207, 230 f.
 risikoens beliggenhed 27 f.

saglig kompetence 135.
 selskaber 127 f, 131, 143 f, 160, 182, 193.
 selskabsret 25.
 servicekontrakt 43.
 socialret 119.
 sikkerhedsstillelse 152, 217.
 skadesforsikringsdirektiv 27 f.
 skibe 189.
 skibsfører 149 f.
 skilsmisse 118, 140.
 stedlig kompetence 116, 135, 156, 181, 203.
 stiftelser 25.
 straffesag 117, 142, 184, 211.
 stykgodstransport 46.
 søforsikring 189 f.
 søretlige krav 151 f.

søsager 148 ff, 205.
subrogation 76.

tilblivelse af aftaler 69.
tingsret 17, 23.
transportforsikring 189.
transportkontrakt 45, 54, 191.
tredjeinstansbevilling 230.
trust 26, 129, 144, 164, 178.
tvangsbøder 222 f.

udeblivelse 196 ff, 208, 210 f, 220, 223.
udenretligt forlig 231.
udlæg 217.
udsættelse af sag om anerkendelse eller fuldbyrdelse 227 ff.
uforenelige afgørelser 212 f.
ugyldighed af aftaler 68, 69 ff.
umyndighed 24, 73 ff.
underholdsforpligtelser 24, 118, 139 ff, 207, 223.

valutarestriktioner 82.
varemærker 160.
veksler 24.
voldgift 119.
voldgiftsaftaler 25.
værnetingsaftaler 25, 32, 132, 139, 146, 147, 156, 163 ff, 181,
186 ff, 194 f, 217.

Lov om EF-domskonventionen m.v.

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

Kapitel 1

Almindelige bestemmelser

§ 1. Konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, med senere ændringer (EF-domskonventionen) gælder her i landet. Det samme gælder den til konventionen knyttede protokol af samme dato samt protokollen af 3. juni 1971 om Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968.

Kapitel 2

Værnetingsregler

§ 2. I sager, der er omfattet af EF-domskonventionen, anvendes konventionens værnetingsregler.

Stk. 2. Er der efter dansk lovgivning ikke i øvrigt værneting for en sag, der efter konventionen skal eller kan anlægges her i landet, anlægges sagen ved sagsøgerens hjemting eller, såfremt sagsøgeren ikke har hjemting her i landet, ved Københavns byret eller østre landsret.

Kapitel 3

Anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser m.v.

Anerkendelse

§ 3. Retsafgørelser, som er omfattet af EF-domskonventionen, og som er truffet i en anden konventionsstat (domsstaten), skal med de i konventionens artikel 27-28 og den

tilhørende protokols artikel II, stk. 2, nævnte begrænsninger anerkendes her i landet.

Stk. 2. Opstår spørgsmålet om anerkendelse under en verserende sag, afgør retten, om anerkendelse skal ske. Retten kan udsætte sagen, hvis den afgørelse, som ønskes anerkendt, er blevet anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse i domsstaten.

Stk. 3. Uden for de i stk. 2 nævnte tilfælde kan den berettigede efter reglerne i §§ 5-14 ved fogedretten få fastslået, at retsafgørelsen skal anerkendes. Stk. 2, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Fuldbyrdelse

§ 4. De retsafgørelser, som er nævnt i § 3, stk. 1, kan fuldbyrdes her i landet, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes i domsstaten.

Stk. 2. Officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt i en konventionsstat, og forlig, som er indgået for en domstol i en sådan stat, kan fuldbyrdes her i landet, såfremt dokumentet eller forliget kan fuldbyrdes i det pågældende fremmede land.

§ 5. Anmodning om fuldbyrdelse indgives til fogedretten i den retskreds, hvor den, mod hvem fuldbyrdelsen begæres (skyldneren), har bopæl. Har skyldneren ikke bopæl her i landet, skal anmodningen indgives til den fogedret, som efter retsplejelovens almindelige regler kan foretage tvangsfuldbyrdelsen.

Stk. 2. Anmodningen skal være ledsaget af:

1) en udskrift af afgørelsen, der er bekræftet af vedkommende ret,

- 2) bevis for, at afgørelsen kan fuldbyrdes i domsstaten, og for, at den er forkyndt, samt
- 3) ved udeblivelsesdomme bevis for, at det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument er blevet forkyndt for eller meddelt den udeblevne part.

Stk. 3. Fogedretten kan kræve en bekræftet oversættelse til dansk af dokumenter, som fremlægges i medfør af reglerne i stk. 2.

Stk. 4. Fogedretten kan indrømme en frist til at tilvejebringe de i stk. 2, nr. 3, nævnte bevisligheder eller, hvis den anser sagen for tilstrækkeligt oplyst, fritage herfor.

Stk. 5. Såfremt den, der fremsætter anmodning om tvangsfuldbyrdelse (fordringshaveren), har bopæl i udlandet, skal der i anmodningen angives en person her i landet, til hvem meddelelser vedrørende sagen kan sendes.

§ 6. Fogedretten afgør ved kendelse, om anmodningen kan imødekommes. Afgørelsen træffes, uden at der gives skyldneren lejlighed til at udtale sig.

Stk. 2. Fuldbyrdelse kan kun nægtes af de grunde, der er nævnt i konventionens artikel 27-28 og den tilhørende protokols artikel II, stk. 2. Fuldbyrdelse på grundlag af officielt bekræftede dokumenter og retsforlig kan kun nægtes under de i konventionens artikel 50-51 nævnte betingelser.

§ 7. Fogedretten underretter fordringshaveren eller dennes repræsentant om afgørelsen. Tillades fuldbyrdelse, lader fogedretten afgørelsen forkynde for skyldneren.

Kære

§ 8. Fogedrettens afgørelse kan kæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 37, jfr. dog §§ 9-11.

Stk. 2. I tiden indtil kærefristen er udløbet, eller indtil et eventuelt kæremål er afgjort, kan der uanset fristen i retsplejelovens § 480 foretages udlæg eller andre fuldbyrdelseskridt. Der kan dog ikke foretages tvangsauktion over udlagt gods eller i øvrigt foretages skridt, der går videre end til at sikre tilstedeværelsen af gods, hvori fuldbyrdelse kan ske.

§ 9. Kærefristen er 1 måned. Fristen regnes fra den dag, da afgørelsen blev forkyndt for den pågældende. Har skyldneren eller fordringshaveren bopæl i et andet land, er kærefristen dog 2 måneder fra den dag, da forkyndelse blev foretaget for den pågældende personligt eller på dennes bopæl.

§ 10. Den ret, hvortil en kendelse kæres, kan på begæring udsætte sagen, hvis den afgørelse, som søges fuldbyrdet, er anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse i domsstaten, eller hvis fristen herfor endnu ikke er udløbet. I sidstnævnte tilfælde kan retten fastsætte en frist for iværksættelse af appel eller genoptagelse. Retten kan endvidere gøre fuldbyrdelsen betinget af, at der stilles en sikkerhed, som fastsættes af retten.

§ 11. I kæremål, som rejses af fordringshaveren, skal skyldneren tilsiges til at give møde. Har skyldneren bopæl i et andet land, finder konventionens artikel 20, stk. 2 og 3, tilsvarende anvendelse, hvis han ikke giver møde.

Andre bestemmelser om fuldbyrdelse

§ 12. Tvangsbøder kan kun fuldbyrdes, hvis bødens størrelse er endeligt fastsat i domsstaten.

Stk. 2. Der kan ikke her i landet fastsættes eller fuldbyrdes forvandlingsstraf for en udenlandsk tvangsbøde. Det samme gælder med hensyn til afgørelser om afsoning af underholdsbidrag; der er pålagt i udlandet.

§ 13. Har fordringshaveren helt eller delvis haft fri proces i domsstaten eller været fritaget for gebyrer og omkostninger, har han fri proces eller fritagelse for gebyrer og omkostninger i samme omfang under fuldbyrdelsessagen.

Stk. 2. I de i stk. 1 nævnte tilfælde skal anmodningen om tvangsfuldbyrdelse være ledsaget af bevis for, at fordringshaveren har haft fri proces eller været fritaget for gebyrer eller omkostninger i domsstaten. § 5, stk. 3-4, finder tilsvarende anvendelse.

§ 14. Fuldbyrdelsen foretages, medmindre andet følger af denne lov, efter samme regler, som gælder for fuldbyrdelse af danske afgørelser.

Kapitel 4

Overenskomster med fremmede stater

§ 15. Justitsministeren kan på grundlag af overenskomst med en fremmed stat, der kan indeholde fravigelser fra EF-domskonventionen og de i § 1 nævnte protokoller, fastsætte, at loven med de nødvendige ændringer skal anvendes i forholdet mellem Danmark og denne stat.

Kapitel 5

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

§ 16. Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes af justitsministeren.

§ 17. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Givet på Christiansborg slot, den 4. juni 1986

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/ ERIK NINN-HANSEN

KONVENTION

**om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager,
herunder handelssager (*)**

PRÆAMBEL

DE HØJE KONTRAHERENDE PARTER I TRAKTATEN OM OPRETTELSE AF DET
EUROPÆISKE ØKONOMISKE FÆLLESSKAB HAR —

i ønsket om at gennemføre bestemmelserne i artikel 220 i nævnte traktat, hvorefter de har forpligtet sig til at tilvejebringe en forenkling af formaliteterne vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser,

i bestræbelserne for inden for Fællesskabet at styrke retsbeskyttelsen for de der bosiddende personer, og

ud fra den betragtning, at det med henblik herpå er nødvendigt at fastlægge deres retters internationale kompetence, at lette anerkendelsen af retsafgørelser og at indføre en hurtig procedure for at sikre fuldbyrdelsen af sådanne afgørelser samt af officielt bekræftede dokumenter og retsforlig —

vedtaget at indgå denne konvention og har med dette mål for øje udpeget som befuldmægtigede:

HANS MAJESTÆT BELGIERNES KONGE:

Pierre HARMEL,
udenrigsminister;

PRÆSIDENTEN FOR FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND:

Willy BRANDT,
vicekansler, udenrigsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN FRANSEKE REPUBLIK:

Michel DEBRÉ,
udenrigsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN ITALIENSKE REPUBLIK:

Giuseppe MEDICI,
udenrigsminister;

HANS KONGELIGE HØJHED STORHERTUGEN AF LUXEMBOURG:

Pierre GRÉGOIRE,
udenrigsminister;

(*) Tekst som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om kongeriget Danmarks, Irlands og Det forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1978« — og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den hollandske Republiks tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1982«.

HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN AF NEDERLANDENE:

J.M.A.H. LUNS,
udenrigsminister;

SOM, forsamlet i Rådet, efter at have udvekslet deres fuldmagter og fundet dem i god og behørig form,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE BESTEMMELSER:

AFSNIT I

Artikel 3

ANVENDELSESOMRÅDE

Artikel 1

Denne konvention finder anvendelse på borgerlige sager, herunder handelssager, uanset domsmyndighedens art. Den omfatter i særdeleshed ikke sager om skat, told eller administrative anliggender⁽¹⁾.

Den finder ikke anvendelse på:

1. fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne, formueforholdet mellem ægtefæller samt arv efter loven eller testamentet;
2. konkurs, akkord og andre lignende ordninger;
3. social sikring;
4. voldgift.

AFSNIT II

KOMPETENCE

Afdeling I

Almindelige bestemmelser

Artikel 2

Med forbehold af bestemmelserne i denne konvention skal personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat.

Personer, som ikke er statsborgere i den stat, hvor de har bopæl, er undergivet de kompetenceregler, der gælder for landets egne statsborgere.

Personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden kontraherende stat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2 til 6 i dette afsnit.

I særdeleshed kan følgende bestemmelser ikke gøres gældende imod dem:

- i Belgien: artikel 15 i Borgerlig Lovbog (Code civil — Burgerlijk Wetboek) og artikel 638 i retsplejeloven (Code judiciaire — Gerechtelijk Wetboek);
- i Danmark: paragraf 248, stk. 2, i lov om rettens pleje, og kapitel 3, paragraf 3, i lov for Grønland om rettens pleje;
- i Forbundsrepublikken¹ Tyskland: artikel 23 i civilprocesloven (Zivilprozessordnung);
- i Grækenland: artikel 40 i civilprocesloven (Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας);
- i Frankrig: artikel 14 og 15 i Borgerlig Lovbog (Code civil);
- i Irland: bestemmelserne om kompetence i medfør af en stævning forkyndt for eller meddelt den sagsøgte, der midlertidigt opholder sig i Irland;
- i Italien: artikel 2 og artikel 4, nr. 1 og 2, i civilprocesloven (Codice di procedura civile);
- i Luxembourg: artikel 14 og 15 i Borgerlig Lovbog (Code civil);
- i Nederlandene: artikel 126, stk. 3 og artikel 127 i civilprocesloven (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering);
- i Det forenede Kongerige: bestemmelserne om kompetence i medfør af:
 - a) en stævning forkyndt for eller meddelt den sagsøgte, der midlertidigt opholder sig i Det forenede Kongerige;

⁽¹⁾ Andet punktum indsat ved artikel 3 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

- b) sagsøgtes besiddelse af gods i Det forenede Kongerige; eller
- c) sagsogers udlæg eller arrest i gods, der befinder sig i Det forenede Kongerige ⁽¹⁾.

Artikel 4

Såfremt sagsøgte ikke har bopæl på en kontraherende stats område, afgøres retternes kompetence i hver enkelt kontraherende stat efter statens egen lovgivning, dog med forbehold af bestemmelserne i artikel 16.

Over for en sagsøgt, der ikke har bopæl på en kontraherende stats område, kan enhver, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset sin nationalitet, i lighed med landets egne statsborgere påberåbe sig de kompetenceregler, som gælder der, herunder navnlig de regler, der er nævnt i artikel 3, andet afsnit.

Afdeling 2

Specielle kompetenceregler

Artikel 5

En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

1. i sager om kontraktsforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes;
2. i sager om underholdspligt, ved retten på det sted, hvor den berettigede har sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted eller, ved krav i forbindelse med sager om personers retlige status, ved den ret, der efter dennes egen lovgivning er kompetent i sagen, medmindre denne kompetence alene støttes på en af parternes nationalitet ⁽²⁾;

3. i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået;
4. i sager, i hvilke der påstås erstatning eller genoprettelse af en tidligere tilstand i anledning af en strafbar handling, ved den ret, hvor straffesagen er anlagt, såfremt denne ret i henhold til den nationale lovgivning kan påkende borgerlige krav;
5. i sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed, ved retten på det sted, hvor virksomheden er beliggende;
6. i sin egenskab af stifter af en *trust*, *trustee* eller begunstiget ved en *trust* oprettet enten i henhold til loven eller skriftligt eller ved en mundtlig aftale, der er bekræftet skriftligt, ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område *trusten* har hjemsted ⁽³⁾;
7. i sager om indsigelse mod betaling af den bjærgeløn, der forlanges for bjærgning, som er kommet en skibsladning eller fragt til gode, ved den ret, inden for hvis område der i den nævnte ladning eller i den dertil knyttede fragt:

- a) er gjort arrest for at sikre sådan betaling, eller
- b) kunne have været gjort arrest, men hvor der er ydet kaution eller stillet anden sikkerhed;

denne bestemmelse finder kun anvendelse, såfremt det gøres gældende, at sagsøgte har rettigheder i den nævnte skibsladning eller fragt, eller at han på bjærgningstidspunktet havde sådanne rettigheder ⁽⁴⁾.

Artikel 6

En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan endvidere sagsøges:

1. såfremt der er flere sagsøgte, ved retten i den retskreds, hvor en af de sagsøgte har bopæl;

⁽¹⁾ Stk. 2 som ændret ved artikel 4 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 3 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

⁽²⁾ Nr. 2 som ændret ved artikel 5, stk. 3, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽³⁾ Nr. 6 indsat ved artikel 5, stk. 4, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽⁴⁾ Nr. 7 indsat ved artikel 5, stk. 4, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

2. som tredjemand i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller ved intervention, ved den ret, hvor den oprindelige sag er anlagt, medmindre denne kun er anlagt for at unddrage sagsøgte hans almindelige værneting;
3. i sager om modfordringer, der udspringer af den samme kontrakt eller det samme forhold, som hovedfordringen støttes på, ved den ret, hvor sagen om hovedfordringen er indbragt.

Artikel 6a ⁽¹⁾

Retten i en kontraherende stat, der i henhold til denne konvention har kompetence til at afgøre sager om ansvar i forbindelse med brugen eller driften af et skib, eller enhver anden ret, som i henhold til lovgivningen i den pågældende stat træder i stedet for førstnævnte ret, afgør også krav om begrænsning af dette ansvar.

Afdeling 3

Kompetence i forsikringsager

Artikel 7

I forsikringsager afgøres kompetencen efter bestemmelserne i denne afdeling, dog med forbehold af artikel 4 og artikel 5, nr. 5.

Artikel 8 ⁽²⁾

En forsikringsgiver, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges:

1. ved retterne i den stat, hvor han har bopæl, eller
2. i en anden kontraherende stat, ved retten på det sted, hvor forsikringstageren har bopæl, eller
3. såfremt det drejer sig om en coassurandør, ved den ret i en kontraherende stat, ved hvilken der er anlagt sag mod den ledende assurandør.

Har forsikringsgiveren ikke bopæl på en kontraherende stats område, men er indehaver af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i en kontraherende stat, anses han i sager vedrørende driften af

en sådan virksomhed som havende bopæl på denne stats område.

Artikel 9

I sager om ansvarsforsikring eller forsikring af fast ejendom kan forsikringsgiveren endvidere sagsøges ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået. Det samme gælder, når fast ejendom og løsøre er omfattet af samme forsikringsaftale og genstand for samme skadestilfælde.

Artikel 10

I sager om ansvarsforsikring kan forsikringsgiveren endvidere sagsøges ved den ret, hvor skadelidte har anlagt sag mod den sikrede, såfremt den lovgivning, der gælder for denne ret, indeholder hjemmel dertil.

Bestemmelserne i artikel 7, 8 og 9 finder anvendelse i tilfælde, hvor skadelidte anlægger sag direkte mod forsikringsgiveren, såfremt der er hjemmel for et direkte sagsanlæg.

Såfremt lovgivningen om et sådant direkte sagsanlæg indeholder hjemmel til at inddrage forsikringstageren eller den sikrede i sagen, er den samme ret også kompetent i forhold til disse personer.

Artikel 11

Med forbehold af bestemmelserne i artikel 10, tredje afsnit, kan forsikringsgiveren kun anlægge sag ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgte har bopæl, hvad enten sagsøgte er forsikringstager, sikret eller begunstiget.

Bestemmelserne i denne afdeling berører ikke retten til at fremsætte modfordringer ved den ret, der behandler det oprindelige krav i overensstemmelse med bestemmelserne i denne afdeling.

Artikel 12 ⁽³⁾

Bestemmelserne i denne afdeling kan kun fraviges ved aftale:

1. såfremt denne er indgået, efter at tvisten er opstået, eller

⁽¹⁾ Artiklen indsat ved artikel 6 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Som ændret ved artikel 7 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽³⁾ Som ændret ved artikel 8 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

2. såfremt aftalen giver forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i denne afdeling, eller
 3. såfremt aftalen er indgået mellem en forsikringstager og en forsikringsgiver, som på tidspunktet for kontraktens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted i samme kontraherende stat, med det formål, at retterne i denne stat skal være kompetente også i tilfælde af, at skadetilføjelsen er foregået i udlandet, medmindre en sådan aftale ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat, eller
 4. såfremt aftalen er indgået af en forsikringstager, der ikke har bopæl i en kontraherende stat, medmindre det drejer sig om en lovpligtig forsikring eller en forsikring vedrørende en fast ejendom, som er beliggende i en kontraherende stat, eller
 5. såfremt aftalen vedrører en forsikringskontrakt, som dækker en eller flere af de i artikel 12a nævnte risici.
3. ethvert økonomisk tab i forbindelse med brugen eller driften af skibe, anlæg eller luftfartøjer i henhold til nr. 1, litra a), navnlig tab af fragt eller befragtningsindtægter;
 4. enhver risiko i forbindelse med en af de i nr. 1 til 3 nævnte risici.

Afdeling 4 ^(?)**Kompetence i sager om forbrugerkontrakter***Artikel 13*

I sager om kontrakter indgået af en person med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, i det følgende benævnt »forbrugeren«, afgøres kompetencen efter bestemmelserne i denne afdeling, dog med forbehold af artikel 4 og artikel 5, nr. 5:

- Artikel 12a (1)*
- De i artikel 12, nr. 5, omhandlede risici er følgende:
1. enhver skade:
 - a) på søgående skibe, på offshore-anlæg og anlæg i rum sø eller på luftfartøjer, der skyldes begivenheder, som indtræffer i forbindelse med anvendelse til kommercielle formål af disse skibe, anlæg og luftfartøjer,
 - b) på gods bortset fra passagerers bagage, når forsendelsen sker helt eller delvis som transport med nævnte skibe eller luftfartøjer;
 2. ethvert ansvar, bortset fra ansvar for fysisk skade på passagerer eller for skade på disses bagage,
 - a) hidrørende fra brugen eller driften af skibe, anlæg eller luftfartøjer i henhold til nr. 1, litra a), for så vidt lovgivningen i den kontraherende stat, i hvilken luftfartøjet er registreret, ikke forbyder aftaler om retternes kompetence ved forsikring af sådanne risici,
 - c) for skade forårsaget af gods under transport som anført i nr. 1, litra b);
 1. når sagen vedrører køb af løsoregenstande, hvor købesummen skal betales i rater;
 2. når sagen vedrører lån, der skal tilbagebetales i rater, eller andre kreditdispositioner, som er bestemt til finansiering af køb af sådanne genstande;
 3. når sagen vedrører andre kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser eller løsoregenstande; og såfremt
 - a) fremsættelse af særligt tilbud eller reklamer i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, er gået forud for kontraktens indgåelse, og
 - b) forbrugeren i denne stat har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten.

Har forbrugeren medkontrahent ikke bopæl på en kontraherende stats område, men er indehaver af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i en kontraherende stat, anses han i sager vedrørende driften af en sådan virksomhed som havende bopæl på denne stats område.

Denne afdeling finder ikke anvendelse på transportkontrakter.

(1) Artiklen indsat ved artikel 9 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(2) Som ændret ved artikel 10 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel 14

Sager, som en forbruger agter at rejse mod den anden part i kontrakten, kan anlægges enten ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område denne part har bopæl, eller ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område forbrugeren har bopæl.

Sager, som agtes rejst mod forbrugeren af den anden part i kontrakten, kan kun anlægges ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område forbrugeren har bopæl.

Disse bestemmelser berører ikke retten til at fremsætte modfordringer ved den ret, der behandler det oprindelige krav i overensstemmelse med bestemmelserne i denne afdeling.

Artikel 15

Bestemmelserne i denne afdeling kan kun fraviges ved aftale,

1. såfremt denne er indgået efter at tvisten er opstået, eller
2. såfremt aftalen giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i denne afdeling, eller
3. såfremt aftalen er indgået mellem en forbruger og hans medkontrahent, som på tidspunktet for kontraktens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted i samme kontraherende stat, og aftalen tillægger retterne i denne stat kompetence, medmindre en sådan aftale ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat.

Afdeling 5

Enekompetence*Artikel 16*

Enekompetente, uden hensyn til bopæl, er:

1. i sager om rettigheder over fast ejendom samt om leje eller forpagtning af fast ejendom, retterne i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende;
2. i sager om gyldighed, ugyldighed eller opløsning af selskaber eller juridiske personer, der

har deres hjemsted på en kontraherende stats område, eller om beslutninger truffet af disses organer, retterne i den pågældende stat;

3. i sager om gyldigheden af indførelse i offentlige registre, retterne i den kontraherende stat, på hvis område registrene føres;
4. i sager om registrering eller gyldighed af patenter, varemærker, monstre og modeller samt andre lignende rettigheder, der medfører deponering eller registrering, retterne i den kontraherende stat, på hvis område der er ansøgt om deponering eller registrering, eller hvor deponering eller registrering er foretaget eller ifølge bestemmelserne i en international konvention anses for at være foretaget;
5. i sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser, retterne i den kontraherende stat, hvor fuldbyrdesstedet er beliggende.

Afdeling 6

Aftaler om kompetence*Artikel 17⁽¹⁾*

Såfremt parterne i tilfælde, hvor mindst én af dem har bopæl på en kontraherende stats område, har vedtaget, at en ret eller retterne i en kontraherende stat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, er alene denne ret eller retterne i den pågældende stat kompetente. En sådan aftale om retternes kompetence skal være indgået skriftligt eller mundtligt med skriftlig bekræftelse eller, inden for international handel, i en form, der er anerkendt af sædvanen på dette område, og som parterne har eller burde have kendskab til. Såfremt en sådan aftale er indgået af parter, hvoraf ingen har bopæl på en kontraherende stats område, kan retterne i de øvrige kontraherende stater ikke påkende tvisten, så længe den eller de udpegede retter ikke har givet afkald på deres kompetence.

Den eller de retter i en kontraherende stat, som har fået tillagt kompetence i henhold til et dokument om oprettelse af en *trust*, har enekompetence i sager

⁽¹⁾ Som ændret ved artikel II i tilrædelseskongventionen af 1978.

mod en stifter af en *trust*, en *trustee* eller en ved en *trust* begunstiget person, såfremt det drejer sig om forholdet mellem disse personer eller om deres retigheder og pligter inden for *trustens* rammer.

Aftaler om retternes kompetence samt tilsvarende bestemmelser i et dokument om oprettelse af en *trust* er ugyldige, såfremt de strider mod bestemmelserne i artikel 12 og 15, eller såfremt de udelukker kompetencen for de retter, som i medfør af artikel 16 er enekompetente.

Såfremt en aftale om retternes kompetence kun er indgået til fordel for én af parterne, bevarer denne retten til at anlægge sag ved enhver anden ret, der er kompetent efter denne konvention.

Artikel 18

For så vidt retten i en kontraherende stat ikke allerede er kompetent i medfør af andre bestemmelser i denne konvention, bliver den kompetent, når sagsøgte giver møde for den. Denne regel finder ikke anvendelse, såfremt sagsøgte kun giver møde for at bestride rettens kompetence, eller såfremt en anden ret i medfør af artikel 16 er enekompetent.

Afdeling 7

Prøvelse af kompetencen og af sagens antagelse til påkendelse

Artikel 19

En ret i en kontraherende stat, for hvilken der som det væsentligste indbringes en retstvist, der i medfør af artikel 16 henhører under en i en anden kontraherende stat beliggende rets enekompetence, skal på embeds vegne erklære sig inkompetent.

Artikel 20

Såfremt en sagsøgt, der har bopæl på en kontraherende stats område, er sagsøgt ved en ret i en anden kontraherende stat, men ikke giver møde, skal den pågældende ret på embeds vegne erklære sig inkompetent, såfremt den ikke er kompetent efter reglerne i denne konvention.

Retten skal udsætte påkendelsen, indtil det er fastslået, at sagsøgte har haft mulighed for at modtage det indledende processkrift i sagen eller en tilsva-

rende retsakt i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen, eller at alle hertil fornødne foranstaltninger har været truffet (¹).

Bestemmelserne i artikel 15 i Haager-konventionen af 15. november 1965 om forkyndelse i udlandet af retslige og udenretslige dokumenter i sager om civile eller kommercielle spørgsmål træder i stedet for bestemmelserne i foregående stykke, såfremt det indledende processkrift i sagen skal fremsendes i medfør af nævnte konvention.

Afdeling 8

Litispændens og indbyrdes sammenhængende krav

Artikel 21

Såfremt krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige kontraherende stater, skal enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne erklære sig inkompetent til fordel for denne ret.

Den ret, som herefter skulle erklære sig inkompetent, kan udsætte afgørelsen, såfremt den anden rets kompetence bestrides.

Artikel 22

Såfremt krav, som er indbyrdes sammenhængende, fremsættes for retter i forskellige kontraherende stater, og sagerne verserer for disse retter i første instans, kan enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, udsætte afgørelsen.

Denne ret kan ligeledes på begæring af en af parterne erklære sig inkompetent, forudsat at dens lovgivning tillader forening af indbyrdes sammenhængende krav, og at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent til at påkende begge krav.

Ved indbyrdes sammenhængende krav forstås i denne artikel krav, der er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidigt for at undgå uforenelige afgørelser i tilfælde af, at kravene blev påkendt hver for sig.

(¹) Stk. 2 som ændret ved artikel 12 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel 23

Såfremt kravene henhører under flere retters ene-kompetence, skal enhver anden ret, end den ved hvilken sagen først er anlagt, erklære sig inkompetent til fordel for denne ret.

Afdeling 9

Foreløbige, herunder sikrende retsmidler

Artikel 24

De foreløbige, herunder sikrende retsmidler, der er fastsat i en kontraherende stats lovgivning, kan kræves anvendt af den pågældende stats retslige myndigheder, selv om en ret i en anden kontraherende stat i medfør af denne konvention er kompetent til at påkende sagens realitet.

AFSNIT III

ANERKENDELSE OG FULDBYRDELSE

Artikel 25

I denne konvention forstås ved »retsafgørelse« enhver afgørelse truffet af en ret i en kontraherende stat, uanset hvorledes den betegnes, såsom dom, kendelse eller fuldbyrdelsesordre, herunder justitssekretærens fastsættelse af sagsomkostninger.

Afdeling 1

Anerkendelse

Artikel 26

Retsafgørelser, der er truffet i en kontraherende stat, skal anerkendes i de øvrige kontraherende stater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig fremgangsmåde.

Bestrides et krav, kan en berettiget part, der som det væsentligste påberåber sig anerkendelsen, efter fremgangsmåden i afdeling 2 og 3 i dette afsnit få fastslået, at retsafgørelsen skal anerkendes.

Gøres anerkendelsen gældende under en verserende sag ved en ret i en kontraherende stat, og har anerkendelsen betydning for afgørelsen, er denne ret

kompetent til at afgøre spørgsmålet om anerkendelse.

Artikel 27

En retsafgørelse kan ikke anerkendes:

1. såfremt en anerkendelse vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til;
2. såfremt det indledende processkrift i sagen eller en tilsvarende retsakt ikke forskriftsmæssigt er blevet forkyndt eller meddelt den udeblevne sagsøgte i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen (¹);
3. såfremt afgørelsen er uforenelig med en afgørelse mellem de samme parter truffet i den stat, som begæringen rettes til;
4. såfremt retten i domsstaten ved sin afgørelse har afgjort et præjudicielt spørgsmål om fysiske personers retlige status eller deres rets- og handleevne, om formueforholdet mellem ægtefæller eller om arv efter loven eller testamente i modstrid med en bestemmelse i den internationale privatret i den stat, som begæringen rettes til, medmindre afgørelsen fører til samme resultat som i det tilfælde, hvor bestemmelserne i sidstnævnte stats internationale privatret havde været anvendt;
5. såfremt afgørelsen er uforenelig med en afgørelse, der tidligere er truffet i en ikke-kontraherende stat mellem samme parter i en tvist, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, og denne sidstnævnte afgørelse opfylder de nødvendige betingelser for at blive anerkendt i den stat, som begæringen rettes til (²).

Artikel 28

En retsafgørelse kan endvidere ikke anerkendes, såfremt bestemmelserne i afsnit II, afdeling 3, 4 og 5, er tilsidesat, eller der foreligger tilfælde, som omfattes af artikel 59.

Ved prøvelsen af de i foranstående stykke nævnte kompetenceregler er den myndighed, som begærin-

(¹) Nr. 2 som ændret ved artikel 13, stk. 1, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(²) Nr. 5 indsat ved artikel 13, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

gen rettes til, bundet af de faktiske omstændigheder, på hvilke retten i domsstaten har støttet sin kompetence.

Med forbehold af bestemmelserne i første afsnit kan kompetencen for retterne i domsstaten ikke efterprøves; kompetencereglerne er ikke omfattet af de i artikel 27, nr. 1, omhandlede grundlæggende retsprincipper.

Artikel 29

Den udenlandske retsafgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Artikel 30

Gøres anerkendelse af en afgørelse, der er truffet i en kontraherende stat, gældende ved en ret i en anden kontraherende stat, kan denne udsætte sagen, såfremt afgørelsen er blevet anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse.

Gøres anerkendelse af en afgørelse, der er truffet i Irland eller Det forenede Kongerige, gældende ved en ret i en kontraherende stat, kan denne udsætte sagen, såfremt fuldbyrdelsen er udsat i den stat, hvor afgørelsen er truffet, ved iværksættelse af appel eller genoptagelse ⁽¹⁾.

Afdeling 2

Fuldbyrdelse

Artikel 31

De i en kontraherende stat truffne retsafgørelser, som er eksigible i den pågældende stat, kan fuldbyrdes i en anden kontraherende stat, når de på begæring af en berettiget part er forsynet med fuldbyrdelsespåtegning i sidstnævnte stat.

I Det forenede Kongerige kan sådanne afgørelser dog fuldbyrdes i England og Wales, Skotland eller Nordirland, når afgørelserne på begæring af en berettiget part med henblik på fuldbyrdelse er blevet registreret i den pågældende del af Det forenede Kongerige ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 14 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 15 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel 32

Begæringen skal fremsættes:

- i Belgien, over for »tribunal de première instance« eller »rechtbank van eerste aanleg«;
- i Danmark, over for underretten;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, over for formanden for et »Kammer des Landgerichts«;
- i Grækenland, over for »μονομελής πρωτοδικείο«;
- i Frankrig, over for præsidenten for »tribunal de grande instance«;
- i Irland, over for »High Court«;
- i Italien, over for »corte d'appello«;
- i Luxembourg, over for præsidenten for »tribunal d'arrondissement«;
- i Nederlandene, over for præsidenten for »arrondissementsrechtbank«;
- i Det forenede Kongerige:
 1. i England og Wales, over for »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, over for »Magistrates' Court« ved fremsendelse gennem »Secretary of State«;
 2. i Skotland, over for »Court of Session« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, over for »Sheriff Court« ved fremsendelse gennem »Secretary of State«;
 3. i Nordirland, over for »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, over for »Magistrates' Court« ved fremsendelse gennem »Secretary of State« ⁽³⁾.

Retten stedlige kompetence afgøres efter den parts bopæl, mod hvem fuldbyrdelsen begæres. Såfremt denne part ikke har bopæl på den stats område, som begæringen rettes til, er stedet for fuldbyrdelsen afgørende for kompetencen.

Artikel 33

Fremgangsmåden ved fremsættelse af begæringen afgøres efter lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til.

Den, som fremsætter begæringen, skal vælge en processuel bopæl i retskredsen for den ret, som begæ-

⁽³⁾ Stk. 1 som ændret ved artikel 16 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 4 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

ringen er indgivet til. Såfremt lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til, ikke har regler om et sådant valg af bopæl, skal den, som fremsætter begæringen, udpege en procesfuldmægtig.

De dokumenter, som er nævnt i artikel 46 og 47, skal vedlægges begæringen.

Artikel 34

Den ret, som behandler begæringen, skal træffe sin afgørelse snarest muligt, uden at den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, på dette tidspunkt af sagens behandling kan fremsætte bemærkninger over for retten.

Begæringen kan kun afslås af en af de i artikel 27 og 28 anførte grunde.

Den udenlandske afgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Artikel 35

Justitssekretæren drager omsorg for, at den, der har fremsat begæringen, straks og på den måde, der er foreskrevet i lovgivningen i den stat, begæringen er rettet til, får underretning om den afgørelse, der er truffet vedrørende begæringen.

Artikel 36

Såfremt fuldbyrdelse tillades, kan den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, anfægte afgørelsen ved appel eller genoptagelse inden en måned efter, at afgørelsen er forkyndt.

Såfremt den pågældende part har bopæl i en anden kontraherende stat end den, hvor afgørelsen, der tillader fuldbyrdelse, er truffet, er fristen for appel eller genoptagelse to måneder og løber fra den dag, hvor afgørelsen er blevet forkyndt for ham personligt eller på hans bopæl. Denne frist kan ikke forlænges på grund af afstanden.

Artikel 37⁽¹⁾

Appel skal ske, og begæring om genoptagelse skal indgives i overensstemmelse med reglerne om kontradiktorisk procedure:

- i Belgien, til »tribunal de première instance« eller »rechtbank van eerste aanleg«;
- i Danmark, til landsretten;

⁽¹⁾ Som ændret ved artikel 17 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 5 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

- i Forbundsrepublikken Tyskland, til »Oberlandesgericht«;
- i Grækenland, til »έφετε το«;
- i Frankrig, til »cour d'appel«;
- i Irland, til »High Court«;
- i Italien, til »corte d'appello«;
- i Luxembourg, til »Cour supérieure de Justice«, som appelinstans i borgerlige sager;
- i Nederlandene, til »arrondissementsrechtbank«;
- i Det forenede Kongerige:
 1. i England og Wales, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court«;
 2. i Skotland, til »Court of Session« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Sheriff Court«;
 3. i Nordirland, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court«.

Den afgørelse, der træffes i appel- eller genoptagelsessagen, kan kun anfægtes:

- i Belgien, Grækenland, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene, ved en kassationsappel;
- i Danmark, ved appel til højesteret med tilladelse fra justitsministeren;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, ved en »Rechtsbeschwerde«;
- i Irland, ved appel vedrørende et retligt spørgsmål til »Supreme Court«;
- i Det forenede Kongerige, ved én enkelt appel vedrørende et retligt spørgsmål.

Artikel 38

Den ret, der behandler appel- eller genoptagelsessagen, kan efter begæring fra den part, som har indbragt sagen, udsætte sin afgørelse, såfremt den udenlandske afgørelse i domsstaten er anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse, eller såfremt fristen herfor endnu ikke er udløbet; i sidstnævnte tilfælde kan retten fastsætte en frist for iværksættelse af appel eller indgivelse af begæring om genoptagelse.

Såfremt afgørelse er truffet i Irland eller Det forenede Kongerige, skal enhver form for appel eller

genoptagelse i den pågældende domsstat anses som et ordinært retsmiddel ved anvendelsen af første afsnit ⁽¹⁾.

Den pågældende ret kan endvidere gøre fuldbyrdelsen betinget af, at der stilles en sikkerhed, som fastsættes af retten.

Artikel 39

Så længe den i artikel 36 fastsatte frist for appel eller genoptagelse ikke er udløbet, og så længe der ikke er truffet afgørelse i appel- eller genoptagelsessagen, kan der kun anvendes sikrende retsmidler vedrørende den parts formuegoder, mod hvem fuldbyrdelsen begæres.

Den afgørelse, der tillader fuldbyrdelse, giver også hjemmel til at anvende sådanne retsmidler.

Artikel 40

Såfremt begæringen afslås, kan ansøgeren appellere eller indgive begæring om genoptagelse:

- i Belgien, til »cour d'appel« eller »hof van beroep«;
- i Danmark, til landsretten;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, til »Oberlandesgericht«;
- i Grækenland, til »έφετε το«;
- i Frankrig, til »cour d'appel«;
- i Irland, til »High Court«;
- i Italien, til »corte d'appello«;
- i Luxembourg, til »Cour supérieure de Justice« som appelinstans i borgerlige sager;
- i Nederlandene, til »gerechtshof«;
- i Det forenede Kongerige:
 1. i England og Wales, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court«;
 2. i Skotland, til »Court of Session« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Sheriff Court«;
 3. i Nordirland, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court« ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 18 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Stk. 1 som ændret ved artikel 19 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 6 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

Den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, skal tilsiges til at give møde ved den ret, for hvilken appel eller genoptagelsessagen er indbragt. Såfremt han ikke giver møde, finder bestemmelserne i artikel 20, andet og tredje afsnit, anvendelse, selv om den pågældende part ikke har bopæl på en kontraheerende stats område.

Artikel 41 ⁽³⁾

Den afgørelse, der træffes i den i artikel 40 nævnte appel- eller genoptagelsessag, kan kun anfægtes:

- i Belgien, Grækenland, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene, ved en kassationsappel;
- i Danmark, ved appel til højesteret med tilladelse fra justitsministeren;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, ved en »Rechtsbeschwerde«;
- i Irland, ved appel vedrørende et retligt spørgsmål til »Supreme Court«;
- i Det forenede Kongerige, ved én enkelt appel vedrørende et retligt spørgsmål.

Artikel 42

Såfremt der ved den udenlandske afgørelse er taget stilling til flere krav, og fuldbyrdelse ikke kan tillades for så vidt angår dem alle, skal retten tillade fuldbyrdelse af et eller flere af dem.

Den, som fremsætter begæringen, kan begære delvis fuldbyrdelse.

Artikel 43

Udenlandske retsafgørelser, hvorved der fastsættes en tvangsbøde, er kun eksigible i den stat, som begæringen rettes til, såfremt bødens størrelse er endeligt fastsat af retterne i domsstaten.

Artikel 44 ⁽⁴⁾

Den, som fremsætter begæringen, og som i den stat, hvor afgørelsen er truffet, helt eller delvis har haft fri

⁽³⁾ Som ændret ved artikel 20 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 7 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

⁽⁴⁾ Som ændret ved artikel 21 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

proces eller har været fritaget for gebyrer og omkostninger, skal, i forbindelse med den i artikel 32 til 35 fastlagte fremgangsmåde, have meddelt fri proces eller fritagelse for gebyrer og sagsomkostninger i videst muligt omfang efter lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til.

Den, som fremsætter begæring om fuldbyrdelse af en afgørelse om underholdspligt, der er truffet af en administrativ myndighed i Danmark, kan i den stat, som begæringen rettes til, påberåbe sig de i stk. 1 nævnte fordele, såfremt han fremlægger en erklæring fra det danske justitsministerium med bekræftelse af, at han opfylder de økonomiske betingelser for helt eller delvis at få meddelt fri proces eller blive fritaget for gebyrer og omkostninger.

Artikel 45

Det kan ikke pålægges den part, som i en kontraherende stat begærer fuldbyrdelse af en retsafgørelse, der er truffet i en anden kontraherende stat, at stille sikkerhed eller depositum af nogen art med den begrundelse, at han er udlænding eller ikke har bopæl eller ophold i det pågældende land.

Afdeling 3

Fælles bestemmelser

Artikel 46

Den part, der søger anerkendelse af en retsafgørelse eller begærer fuldbyrdelse af en sådan, skal fremlægge:

1. en genpart af afgørelsen, der opfylder de nødvendige betingelser med hensyn til godtgørelse af dens ægthed;
2. hvor det drejer sig om en udeblivelsesdom, det originale dokument eller en bekræftet genpart, hvoraf det fremgår, at det indledende proceskrift i sagen eller en tilsvarende retsakter er blevet forkyndt for eller meddelt den udeblevne part⁽¹⁾.

Artikel 47

Den part, der begærer fuldbyrdelse, skal endvidere fremlægge:

1. et dokument, hvoraf det fremgår, at retsafgørelsen efter domstatens lovgivning er eksigibel og er forkyndt;

2. i givet fald et dokument, der godtgør, at der er meddelt ansøgeren fri proces i domsstaten.

Artikel 48

Såfremt de i artikel 46, nr. 2, og artikel 47, nr. 2, nævnte dokumenter ikke fremlægges, kan retten fastsætte en frist for deres tilvejebringelse eller anerkende tilsvarende dokumenter eller, såfremt den anser sagen for tilstrækkeligt oplyst, fritage for kravet om en sådan fremlæggelse.

Såfremt retten kræver det, skal der foretages en oversættelse af dokumenterne; oversættelsen skal bekræftes af en person, der er bemyndiget hertil i en af de kontraherende stater.

Artikel 49

Der kræves ingen legalisering eller opfyldelse af tilsvarende formalitet med hensyn til de i artikel 46, 47 og artikel 48, andet afsnit, nævnte dokumenter eller eventuelle procesfuldmagter.

AFSNIT IV

OFFICIelt BEKRÆFTEDE DOKUMENTER OG RETSFORLIG

Artikel 50

Officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt og eksigible i en kontraherende stat, skal efter begæring forsynes med fuldbyrdelsespåtegning i en anden kontraherende stat i overensstemmelse med den i artikel 31 og følgende fastsatte fremgangsmåde. Begæringen kan kun afslås, såfremt en fuldbyrdelse af det officielt bekræftede dokument vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til.

Det fremlagte dokument skal med hensyn til godtgørelse af dets ægthed opfylde de betingelser, der stilles i den stat, hvor dokumentet er udstedt.

Bestemmelserne i afsnit III, afdeling 3, finder anvendelse i givet fald.

Artikel 51

Forlig, der er indgået for retten under en retssag, og som er eksigible i den stat, hvor de er indgået, kan

⁽¹⁾ Nr. 2 som ændret ved artikel 22 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

fuldbyrdes i den stat, som begæringen rettes til, på samme betingelser som officielt bekræftede dokumenter.

AFSNIT V

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

Artikel 52

Ved afgørelsen af, om en part har en bopæl i den kontraherende stat, for hvis domstole sagen er indbragt, skal retten anvende denne stats interne lovgivning.

Har en part ikke bopæl i den stat, ved hvis retter sagen er anlagt, skal retten ved afgørelsen af, om parten har bopæl i en anden kontraherende stat, anvende sidstnævnte stats lovgivning.

Såfremt en parts bopæl efter lovgivningen i det land, hvor han er statsborger, afhænger af en anden persons bopæl eller en myndigheds hjemsted, skal denne stats lovgivning dog anvendes ved afgørelsen af, hvor parten har bopæl.

Artikel 53

Selskabers og juridiske personers hjemsted skal ved anvendelsen af denne konvention ligestilles med fysiske personers bopæl. Ved afgørelsen af, hvor dette hjemsted er beliggende, skal retten dog anvende de internationale privatretlige regler, som gælder for den.

Ved sin afgørelse af, om en *trust* har hjemsted i den kontraherende stat, hvor sagen er anlagt, skal retten anvende de internationale privatretlige regler, som gælder for den ⁽¹⁾.

AFSNIT VI

OVERGANGSBESTEMMELSER

Artikel 54 ⁽²⁾

Bestemmelserne i denne konvention finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt

bekræftede dokumenter, der er udstedt efter konventionens ikrafttræden.

Retsafgørelser, som er truffet efter denne konventions ikrafttrædelsesdato, i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, skal dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III, såfremt de anvendte kompetenceregler er i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i afsnit II eller en konvention, der, da sagen blev anlagt, var gældende mellem domsstaten og den stat, som begæringen er rettet til.

Artikel 34

1. Konventionen af 1968 og protokollen af 1971 som ændret ved nærværende konvention finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, efter at nærværende konvention er trådt i kraft i domsstaten, og, såfremt anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse eller af et officielt bekræftet dokument påberåbes, i den stat, begæringen er rettet til.

2. I forholdet mellem de seks stater, der er parter i konventionen af 1968, skal retsafgørelser, som er truffet efter ikrafttrædelsesdatoen for nærværende konvention i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III i konventionen af 1968 som ændret.

3. I forholdet mellem de seks stater, der er parter i konventionen af 1968, og de tre stater, der er nævnt i artikel I i nærværende konvention samt i forholdet mellem disse tre stater indbyrdes skal retsafgørelser, som er truffet efter den ikrafttrædelsesdato for nærværende konvention, der gælder i forholdet mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, endvidere anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III i konventionen af 1968 som ændret, såfremt kompetencen har været støttet på regler, der var i overensstemmelse med bestemmelserne i afsnit II som ændret eller med bestemmelser fastsat ved en konvention, som var i kraft mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, da sagen blev anlagt.

Artikel 35

Såfremt parterne skriftligt før denne konventions ikrafttræden i en tvist vedrørende en kontrakt har aftalt, at irske retsregler eller retsreglerne i en del af Det forenede Kongerige skal finde anvendelse på den pågældende kontrakt, bevarer retterne i Irland eller i vedkommende del af Det forenede Kongerige adgangen til at træffe afgørelse i den pågældende tvist.

Artikel 36

I tre år efter ikrafttræden af konventionen af 1968 for henholdsvis kongeriget Danmark og Irlands vedkommende fastsættes kompetencen i soretssager i hver af disse stater ikke blot i henhold til bestemmelserne i nævnte konvention, men også i henhold til de nedenfor under nr. 1 til 6 anførte bestemmelser. Anvendelsen af disse bestemmelser ophører dog i hver af disse stater, når den internationale konvention om tilvejebringelse af ensartede regler for arrest i søgøende skibe, som blev undertegnet i Bruxelles den 10. maj 1952, træder i kraft for den pågældende stats vedkommende.

(Fortsættes på næste side)

⁽¹⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 23 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Tiltrædelseskonventionen af 1978 indeholder i afsnit V følgende overgangsbestemmelser:

(Fodnote fortsat fra side 14)

1. Personer med bopæl i en kontraherende stat kan i følgende tilfælde for et søretligt krav sagsøges ved retterne i en af de ovennævnte stater, såfremt der ved en ret i en af disse stater til sikring af kravet er gjort eller — hvis der er ydet kaution eller stillet anden sikkerhed — kunne have været gjort arrest i det skib, kravet er rettet imod, eller i ethvert andet skib tilhørende den pågældende person, og
 - a) sagsøgeren har bopæl på denne stats område;
 - b) det søretlige krav er opstået i denne stat;
 - c) det søretlige krav er opstået på en rejse, under hvilken arrest er blevet eller kunne have været gjort;
 - d) kravet hidrører fra et sammenstød eller fra en skade forvoldt af et skib på et andet skib eller på ting eller personer ombord, ved udførelse eller undladelse af en manøvre eller ved ikke-overholdelse af gældende regler;
 - e) kravet er opstået ved bjærgning; eller
 - f) kravet er sikret ved en panteret i det skib, hvori der er gjort arrest.
 2. Arrest kan gøres i det skib, som det søretlige krav vedrører, eller i ethvert andet skib, som tilhører den person, der på tidspunktet for det søretlige kravs opståen var ejer af det skib, som det pågældende krav vedrører. For de i nr. 5, litra o), p) og q) omhandlede krav kan arrest dog kun gøres i det skib, som kravet vedrører.
 3. Skibe anses at have samme ejer, når samtlige ejendomsanparter tilhører den eller de samme personer.
 4. Når befragteren ved »bare boat«-befragtning af et skib hæfter alene for et søretligt krav, der vedrører skibet, kan arrest gøres i dette eller i ethvert andet skib, som tilhører befragteren, hvorimod arrest for dette søretlige krav ikke kan gøres i noget andet skib tilhørende ejeren. På samme måde forholder det sig i alle tilfælde, hvor en anden person end ejeren hæfter for et søretligt krav.
 5. Ved et »søretligt krav« forstås en påstand om en rettighed eller et krav støttet på en eller flere af følgende grunde:
 - a) skade forvoldt af et skib ved sammenstød eller på anden måde;
 - b) tab af menneskeliv eller personskader forvoldt af et skib eller i forbindelse med driften at et skib;
 - c) bjærgning;
 - d) aftale om brug eller leje af skib på grundlag af et certeparti eller andet;
 - e) aftale om transport af gods med et skib på grundlag af et certeparti, et konossement eller andet;
 - f) tab af eller skade på gods og bagage under transport med et skib;
 - g) groshaveri;
 - h) bodmeri;
 - i) bugsering;
 - j) lodsnng;
 - k) leverancer til et skib uanset leveringsstedet, af varer eller materiel bestemt til skibets drift eller vedligeholdelse;
 - l) bygning af, reparationer på og udstyr til et skib, eller udgifter til dok;
 - m) kaptajns-, officers- eller mandskabshyre;
 - n) kaptajnens udlæg og udlæg foretaget af afladere, befragtere, eller agenter for skibets eller dets ejers regning;
 - o) tvist om ejendomsretten til et skib;
 - p) tvist mellem samejere om ejendomsretten til et skib, om besiddelsen eller driften af et skib eller om retten til indtægterne fra et skib;
 - q) panteret i et skib.
 6. I Danmark dækker udtrykket »arrest« også »forbud«, for så vidt angår de overfor under nr. 5 litra o) og p) omhandlede søretlige krav, og for så vidt denne fremgangsmåde i det foreliggende tilfælde er den eneste, der kan finde anvendelse efter paragraf 646 til 653 i lov om rettens pleje.
- Tiltrædelseskonventionen af 1982 indeholder i afsnit V følgende overgangsbestemmelser:
- Artikel 12*
1. Konventionen af 1968 og protokollen af 1971, som ændret ved konventionen af 1978 og ved nærværende konvention, finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, efter at nærværende konvention er trådt i kraft i domsstaten, og såfremt anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse eller af et officielt bekræftet dokument påberåbes, i den stat, begæringen er rettet til.
 2. I forholdet mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, skal retsafgørelser, som er truffet efter ikrafttrædelsesdatoen for nærværende konvention, i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III i konventionen af 1968, som ændret ved
- (Fortsættes på næste side, venstre spalte, nederst)*

AFSNIT VII

FORHOLDET TIL ANDRE KONVENTIONER

Artikel 55

Med forbehold af bestemmelserne i artikel 54, andet afsnit, og artikel 56 træder denne konvention, for så vidt angår de stater, der er parter i den, i stedet for følgende konventioner, der er indgået mellem to eller flere af disse stater:

- konventionen mellem Belgien og Frankrig om retternes kompetence samt om gyldighed og fuldbyrdelse af retsafgørelser, voldgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Paris den 8. juli 1899;
- konventionen mellem Belgien og Nederlandene om retternes stedlige kompetence, om konkurs samt om gyldighed og fuldbyrdelse af retsafgørelser, voldgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Bruxelles den 28. marts 1925;
- konventionen mellem Frankrig og Italien om fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 3. juni 1930;
- konventionen mellem Det forenede Kongerige og Frankrig om gensidig fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, med dertil hørende protokol, undertegnet i Paris den 18. januar 1934 (1);
- konventionen mellem Det forenede Kongerige og Belgien om gensidig fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, med dertil hørende protokol, undertegnet i Bruxelles den 2. maj 1934 (1);
- konventionen mellem Tyskland og Italien om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 9. marts 1936;

(Fodnote fortsat fra side 15)

konventionen af 1978 og nærværende konvention, såfremt kompetencen har været støttet på regler, der var i overensstemmelse med bestemmelserne i det ændrede afsnit II i konventionen af 1968 eller med bestemmelserne i en konvention, som var gældende mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, da sagen blev anlagt.

Endvidere indeholder artikel 1, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1982 følgende bestemmelse:

2. Den hellenske Republik tiltræder blandt andet artikel 25, stk. 2, samt artikel 35 og 36 i konventionen af 1978.

(1) Fjerde og femte led indsat ved artikel 24 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

— konventionen mellem Forbundsrepublikken Tyskland og kongeriget Belgien om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse i civile og kommercielle sager af retsafgørelser, voldgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Bonn den 30. juni 1958;

— konventionen mellem kongeriget Nederlandene og Den italienske Republik om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 17. april 1959;

— konventionen mellem Det forenede Kongerige og Forbundsrepublikken Tyskland om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, undertegnet i Bonn den 14. juli 1960 (?);

— konventionen mellem kongeriget Grækenland og Forbundsrepublikken Tyskland om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, retsforlig og officielt bekræftede dokumenter i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Athen den 4. november 1961 (?);

— konventionen mellem kongeriget Belgien og Den italienske Republik om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og andre eksigible dokumenter i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 6. april 1962;

— konventionen mellem kongeriget Nederlandene og Forbundsrepublikken Tyskland om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og andre eksigible dokumenter i civile og kommercielle sager, undertegnet i Haag den 30. august 1962;

— konventionen mellem Det forenede Kongerige og Den italienske Republik om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 7. februar 1964, med ændringsprotokol, undertegnet i Rom den 14. juli 1970 (4);

— konventionen mellem Det forenede Kongerige og kongeriget Nederlandene om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i civile sager, undertegnet i Haag den 17. november 1967 (4);

og for så vidt den er i kraft:

— traktaten mellem Belgien, Nederlandene og Luxembourg om retternes kompetence, om konkurs samt om gyldighed og fuldbyrdelse af rets-

(2) Niende led indsat ved artikel 24 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

(3) Tiende led indsat ved artikel 8 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

(4) Trettende og fjortende led indsat ved artikel 24 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

afgørelser, voldgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Bruxelles den 24. november 1961.

Artikel 56

Den traktat og de konventioner, der er nævnt i artikel 55, bevarer deres gyldighed på de sagsområder, hvor denne konvention ikke finder anvendelse.

De bevarer ligeledes deres gyldighed, for så vidt angår retsafgørelser, der er truffet, og officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt før denne konventions ikrafttræden.

Artikel 57⁽¹⁾

Denne konvention berører ikke konventioner, som de kontraherende stater har tiltrådt eller vil tiltræde, og som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser⁽²⁾.

⁽¹⁾ Som ændret ved artikel 25, stk. 1, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Artikel 25, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1978 indeholder følgende bestemmelse:

2. Med henblik på at sikre en ensartet fortolkning af artikel 57, første afsnit, skal denne artikel anvendes på følgende måde:

- a) Konventionen af 1968 som ændret er ikke til hinder for, at en ret i en kontraherende stat, der er part i en konvention vedrørende et særligt område, kan anse sig for kompetent i medfør af denne sidstnævnte konvention, også selv om sagsøgte har bopæl i en kontraherende stat, der ikke er part i den pågældende konvention. Den ret, ved hvilken sagen er anlagt, skal under alle omstændigheder anvende artikel 20 i konventionen af 1968 som ændret.
- b) Afgørelser, der i en kontraherende stat træffes af en ret, som har anset sig for kompetent i medfør af en konvention vedrørende et særligt område, skal anerkendes og fuldbyrdes i de øvrige kontraherende stater i overensstemmelse med konventionen af 1968 som ændret.

Såfremt både domsstaten og den stat, som begæringen rettes til, er parter i en konvention vedrørende et særligt område, som fastsætter betingelser for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, anvendes disse betingelser. Under alle omstændigheder kan de bestemmelser i konventionen af 1968 som ændret, der vedrører fremgangsmåden ved anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, finde anvendelse.

Artikel 1, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1982 indeholder følgende bestemmelse:

2. Den hellenske Republik tiltræder blandt andet artikel 25, stk. 2, samt artikel 35, og 36 i konventionen af 1978.

Den udelukker ikke anvendelsen af bestemmelser, som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser, og som er eller vil være indeholdt i retsakter fra De europæiske Fællesskabers institutioner eller i de harmoniserede, nationale lovgivninger til gennemførelse af disse retsakter.

Artikel 58

Bestemmelserne i denne konvention berører ikke rettigheder, der er indrommet schweiziske statsborgere ved den mellem Frankrig og Det schweiziske Edsforbund den 15. juni 1869 indgåede konvention om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af domme i borgerlige sager.

Artikel 59

Denne konvention er ikke til hinder for, at en kontraherende stat inden for rammerne af en konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme over for en tredjestat forpligter sig til ikke at anerkende en retsafgørelse, som i en anden kontraherende stat er truffet mod en sagsøgt, der har sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted på denne tredjestats område, såfremt afgørelsen i et af de i artikel 4 nævnte tilfælde kun har kunnet støttes på en af de kompetenceregler, som er nævnt i artikel 3, andet afsnit.

Ingen kontraherende stat kan dog over for en tredjestat forpligte sig til ikke at anerkende en retsafgørelse truffet i en anden kontraherende stat af en ret, der har kompetence som følge af, at der i denne stat findes gods tilhørende sagsøgte eller af, at sagsøger har gjort udlæg eller arrest i derværende gods,

1. såfremt begæringen vedrører ejendomsretten til eller besiddelsen af det nævnte gods, går ud på at opnå tilladelse til at råde over dette eller vedrører andre tvister om godset, eller
2. såfremt dette gods er stillet som sikkerhed for en fordring, der er genstand for begæringen⁽³⁾.

⁽³⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 26 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

AFSNIT VIII

Artikel 61 (2)

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

Artikel 60 (1)

Denne konvention gælder for de kontraherende stater europæiske områder, herunder Grønland, for de franske oversøiske departementer og territorier samt for Mayotte.

Kongeriget Nederlandene kan i forbindelse med undertegnelsen eller ratifikationen af denne konvention eller på ethvert senere tidspunkt ved en meddelelse til generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber erklære, at denne konvention skal gælde for De nederlandske Antiller. Såfremt en sådan erklæring ikke afgives, anses retssager, der verserer inden for kongerigets europæiske område som følge af en kassationsappel vedrørende afgørelser truffet af retterne på De nederlandske Antiller, som sager, der verserer for disse retter.

Uanset første afsnit gælder denne konvention ikke:

1. for Færøerne, medmindre anden erklæring fremsættes af kongeriget Danmark,
2. for europæiske områder uden for Det forenede Kongerige, hvis internationale forbindelser varetages af dette, medmindre anden erklæring fremsættes af Det forenede Kongerige vedrørende et sådant område.

Disse erklæringer kan til enhver tid fremsættes ved meddelelse til generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.

Appelsager og genoptagelsessager, der i Det forenede Kongerige indledes mod afgørelser truffet af retter i et af de områder, der er omhandlet i tredje afsnit, nr. 2, betragtes som sager, der verserer for disse retter.

De sager, der i kongeriget Danmark behandles efter reglerne i lov for Færøerne om rettens pleje, betragtes som sager, der verserer ved retter på Færøerne.

(1) Som ændret ved artikel 27 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Denne konvention skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.

Artikel 62 (2)

Denne konvention træder i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument.

Artikel 63

De kontraherende stater anerkender, at enhver stat, som bliver medlem af Det europæiske økonomiske Fællesskab, skal erklære sig indforstået med, at denne konvention anvendes som grundlag for de

(2) Ratificeringen af tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 38, der har følgende ordlyd:

»Denne konvention skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.«

Ratificeringen af tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 14, der har følgende ordlyd:

»Denne konvention ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne deponeres hos generalsekretæren for Rådet for de europæiske Fællesskaber.«

(3) Ikrafttrædelsen af tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 39, der har følgende ordlyd:

Artikel 39

Denne konvention træder i kraft med virkning for de stater, der har ratificeret den, den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument fra Fællesskabets oprindelige medlemsstater og en ny medlemsstat.

For hver ny medlemsstat, der ratificerer konventionen på et senere tidspunkt, træder den i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af denne stats ratifikationsdokument.

Ikrafttrædelsen af tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 15, der har følgende ordlyd:

Artikel 15

Denne konvention træder i kraft med virkning for de stater, der har ratificeret den, den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument fra Den hellsenske Republik og de stater, som har sat konventionen af 1978 i kraft i overensstemmelse med artikel 39 i sidstnævnte konvention.

For hver medlemsstat, der ratificerer konventionen på et senere tidspunkt, træder den i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af denne stats ratifikationsdokument.

forhandlinger, der er nødvendige for, mellem de kontraherende stater og den pågældende stat, at sikre gennemførelsen af artikel 220, sidste stykke, i traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab.

De nødvendige tilpasninger kan fastsættes i en særlig konvention mellem de kontraherende stater på den ene side og den pågældende stat på den anden side.

Artikel 64 (1)

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument;
- b) datoen for denne konventions ikrafttræden;
- c) erklæringer modtaget i henhold til artikel 60 (2);
- d) erklæringer modtaget i henhold til artikel IV i protokollen;
- e) meddelelser i henhold til artikel VI i protokollen.

Artikel 65

Den protokol, der efter fælles aftale mellem de kontraherende stater er knyttet som bilag til denne konvention, udgør en integrerende del af konventionen.

Artikel 66

Denne konvention er indgået for ubegrænset tid.

(1) Notifikationerne vedrørende tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 40, der har følgende ordlyd:

Artikel 40

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument,
- b) datoen for denne konventions ikrafttræden mellem de kontraherende stater.

Notifikationerne vedrørende tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 16, der har følgende ordlyd:

Artikel 16

Generalsekretæren for Rådet for de europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument,
- b) datoerne for denne konventions ikrafttræden for de kontraherende stater.

(2) Litra c) som ændret ved artikel 28 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel 67

Enhver kontraherende stat kan fremsætte anmodning om ændring af denne konvention. I så fald indkalder formanden for Rådet for De europæiske Fællesskaber til en konference med henblik på ændring af konventionen.

Artikel 68 (3)

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke fire tekster har samme gyldighed, deponeres i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer (4).

(3) Angivelsen af de tekster til tiltrædelseskonventionen af 1978, som har retsgyldighed, er indeholdt i pågældende konventions artikel 41, der har følgende ordlyd:

Artikel 41

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke syv tekster har samme gyldighed, deponeres i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.

Angivelsen af de tekster til tiltrædelseskonventionen af 1982, som har retsgyldighed, er indeholdt i pågældende konventions artikel 17, der har følgende ordlyd:

Artikel 17

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke otte tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.

(4) Udfærdigelsen på de tiltrædende medlemsstaters officielle sprog af de tekster til konventionen af 1968, som har retsgyldighed, er

— for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1978 omhandlet i pågældende konventions artikel 37, der har følgende ordlyd:

Artikel 37

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber fremsender til regeringerne for kongeriget Danmark, Irland og Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirland en bekræftet genpart på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968 og af protokollen af 1971.

Teksterne til konventionen af 1968 og til protokollen af 1971, udfærdiget på dansk, engelsk og irsk er knyttet som bilag til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på dansk, engelsk og

(Fortsættes på næste side)

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne konvention.

Udfærdiget i Bruxelles, den syvogtyvende september nitten hundrede og otteogtres.

For Hans Majestæt belgiernes konge

Pierre HARMEL

For præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland

Willy BRANDT

For præsidenten for Den franske Republik

Michel DEBRÉ

For præsidenten for Den italienske Republik

Giuseppe MEDICI

For Hans kongelige Højhed storhertugen af Luxembourg

Pierre GREGOIRE

For Hendes Majestæt dronningen af Nederlandene

J.M.A.H. LUNS

(Fodnote fortsat fra side 19)

irsk har gyldighed på samme vilkår som de oprindelige tekster til konventionen af 1968 og protokollen af 1971.

- for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1982 omhandlet i pågældende konventions artikel 13, der har følgende ordlyd:

Artikel 13

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber fremsender til regeringen for Den hellenske

Republik en bekræftet genpart på dansk, engelsk, fransk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968, af protokollen af 1971 og af konventionen af 1978.

Teksterne til konventionen af 1968, til protokollen af 1971 og til konventionen af 1978, udfærdiget på græsk er knyttet som bilag til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på græsk har gyldighed på samme vilkår som de øvrige tekster til konventionen af 1968, protokollen af 1971 og konventionen af 1978.

PROTOKOL (*)

De høje kontraherende parter er blevet enige om følgende bestemmelser, der knyttes som bilag til konventionen:

Artikel I

Enhver person, der har bopæl i Luxembourg, og som i henhold til artikel 5, nr. 1, sagsøges ved en ret i en anden kontraherende stat, kan gøre indsigelse mod den pågældende rets kompetence. Såfremt sagsøgte ikke giver møde, skal denne ret på embeds vegne erklære sig for inkompetent.

Enhver aftale om kompetence som nævnt i artikel 17 får kun gyldighed for en person, der har bopæl i Luxembourg, såfremt den pågældende udtrykkeligt og specielt har accepteret aftalen.

Artikel II

Med forbehold af mere gunstige nationale bestemmelser kan personer, der har bopæl i en kontraherende stat, og mod hvem der indledes retsforfølgning for en uagtsom lovovertrædelse ved retter kompetente i straffesager i en anden kontraherende stat, hvor de pågældende ikke er statsborgere, selv når de ikke personligt giver møde, til deres forsvar vælge personer, der er bemyndiget hertil.

Den ret, der behandler sagen, kan dog bestemme, at den pågældende skal give møde personligt; såfremt dette ikke sker, skal den afgørelse, der er truffet med hensyn til et borgerligt krav, uden at den pågældende har haft mulighed for at varetage sine interesser under sagen, ikke anerkendes eller fuldbyrdes i de øvrige kontraherende stater.

Artikel III

Ingen form for skat, afgift eller gebyr, som beregnes i forhold til sagens værdi, må i forbindelse med behandlingen af en begæring om fuldbyrdelsespåtegning opkræves i den stat, som begæringen rettes til.

Artikel IV

De inden- og udenretslige dokumenter, der udfærdiges inden for en kontraherende stats område, og som skal meddeles eller forkyndes for personer, der befinder sig inden for en anden kontraherende stats område, skal fremsendes i overensstemmelse med

de fremgangsmåder, der er fastsat ved konventioner eller aftaler indgået mellem de kontraherende stater.

Medmindre modtagerstaten ved en erklæring rettet til generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber modsætter sig dette, kan de pågældende dokumenter ligeledes fremsendes direkte af vedkommende offentligt godkendte personer i den stat, hvor dokumenterne er udfærdiget, til vedkommende offentligt godkendte personer i den stat, på hvis område dokumentets adressat befinder sig. I dette tilfælde fremsender vedkommende offentligt godkendte person i domsstaten en genpart af dokumentet til vedkommende offentligt godkendte person i den stat, begæringen rettes til, når den pågældende er kompetent til at aflevere det til adressaten. Denne aflevering sker efter de regler, der er foreskrevet i lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til. Afleveringen bekræftes ved en attestation, som sendes direkte til vedkommende offentligt godkendte person i den stat, hvor dokumentet er udfærdiget.

Artikel V

Den i artikel 6, nr. 2, og artikel 10 fastsatte kompetence i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller ved intervention kan ikke gøres gældende i Forbundsrepublikken Tyskland. I denne stat kan enhver, der har bopæl inden for en anden kontraherende stats område, inddrages i sagen i henhold til civilproceslovens artikel 68, 72, 73 og 74 vedrørende procesunderretning.

De retsafgørelser, der træffes i de øvrige kontraherende stater i medfør af artikel 6, nr. 2, og artikel 10, skal anerkendes og fuldbyrdes i Forbundsrepublikken Tyskland i overensstemmelse med afsnit III. De retsvirkninger, som domme, afsagt i Forbundsrepublikken Tyskland, har over for tredjemand i henhold til artikel 68, 72, 73 og 74 i civilprocesloven, skal ligeledes anerkendes i de andre kontraherende stater.

Artikel Va⁽¹⁾

I sager om underholdspligt omfatter udtrykkene »dommer«, »ret« og »domsmyndighed« også de danske administrative myndigheder.

Artikel Vb⁽²⁾

I tvister mellem en skibsfører og et besætningsmedlem på et søgående skib, der er indregistreret i Dan-

(*) Tekst som ændret ved tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved tiltrædelseskonventionen af 1982.

⁽¹⁾ Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ændret ved artikel 9 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

mark, Grækenland eller Irland, om hyre eller andre forhyringsvilkår, skal retterne i en kontraherende stat undersøge, om den diplomatiske repræsentant eller konsularagent, som skibet henhører under, er blevet underrettet om tvisten. De skal udsætte sagen, så længe denne repræsentant eller agent ikke er blevet underrettet. De skal på embeds vegne erklære sig inkompetente, såfremt denne repræsentant eller agent, behørigt underrettet, har udøvet de beføjelser, som er ham tillagt i sagen ved en konsularaftale, eller, i mangel af en sådan aftale, har gjort indsigelse vedrørende kompetencen inden for den indrømmende frist.

Artikel Vc⁽¹⁾

Når artikel 52 og 53 i denne konvention i medfør af artikel 69, stk. 5, i konventionen om det europæiske patent for fællesmarkedet, undertegnet i Luxembourg den 15. december 1975, anvendes på bestemmelser vedrørende »residence« i den engelske tekst til sidstnævnte konvention, skal udtrykket »residence« i den pågældende tekst forstås som »domicile« i ovennævnte artikel 52 og 53.

⁽¹⁾ Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel Vd⁽¹⁾

Med forbehold af den kompetence, der i henhold til konventionen om meddelelse af europæiske patenter, undertegnet i München den 5. oktober 1973, er tillagt Den europæiske Patentmyndighed, har retterne i hver kontraherende stat, uanset bopæl, enekompetence for så vidt angår registreringen og gyldigheden af et europæisk patent, der er meddelt for denne stat, og som ikke er et fællesskabspatent i henhold til artikel 86 i konventionen om det europæiske patent for fællesmarkedet, undertegnet i Luxembourg den 15. december 1975.

Artikel VI

De kontraherende stater skal meddele generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber teksterne til lovbestemmelser, som medfører ændringer enten med hensyn til de bestemmelser i deres lovgivning, der er nævnt i konventionen, eller med hensyn til de retter, der er anført i afsnit III, afdeling 2, i konventionen.

⁽²⁾ Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne protokol.

Udfærdiget i Bruxelles, den syvogtyvende september nitten hundrede og otteogtres.

For Hans Majestæt belgiernes konge

Pierre HARMEL

For præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland

Willy BRANDT

For præsidenten for Den franske Republik

Michel DEBRÉ

For præsidenten for Den italienske Republik

Giuseppe MEDICI

For Hans kongelige Højhed storhertugen af Luxembourg

Pierre GRÉGOIRE

For Hendes Majestæt dronningen af Nederlandene

J.M.A.H. LUNS

FÆLLESERKLÆRING

Regeringerne for kongeriget Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Den franske Republik, Den italienske Republik, storhertugdømmet Luxembourg og kongeriget Nederlandene —

som på tidspunktet for undertegnelsen af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager,

ønsker at sikre en så effektiv gennemførelse som muligt af konventionens bestemmelser,

tilstræber at undgå, at forskellige fortolkninger af konventionens bestemmelser skal skade dens enheds karakter, og

erkender, at der eventuelt kan opstå positive eller negative kompetencekonflikter ved konventionens anvendelse —

erklærer sig rede til:

1. at undersøge disse spørgsmål, og i særdeleshed at undersøge muligheden for at tillægge De europæiske Fællesskabers Domstol kompetence på visse områder, og i påkommende tilfælde indlede forhandlinger om en aftale med henblik herpå;
2. at etablere kontakter med regelmæssige mellemrum mellem deres repræsentanter.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne fælleserklæring.

Udfærdiget i Bruxelles, den syvogtyvende september nitten hundrede og otteogtres.

Pierre HARMEL	Willy BRANDT	Michel DEBRÉ
Giuseppe MEDICI	Pierre GRÉGOIRE	J.M.A.H. LUNS

PROTOKOL

vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (*)

DE HØJE KONTRAHERENDE PARTER I TRAKTATEN OM OPRETTELSE AF DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE FÆLLESSKAB HAR —

under henvisning til den erklæring, der er knyttet som bilag til konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Bruxelles den 27. september 1968 —

vedtaget at afslutte en protokol, ved hvilken der tillægges De europæiske Fællesskabers Domstol kompetence til at fortolke den nævnte konvention, og har med dette mål for øje udpeget som befuldmægtigede:

HANS MAJESTÆT BELGIERNES KONGE:

Alfons VRANCKX,
justitsminister;

(*) Tekst som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om kongeriget Danmarks, Irlands og Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1978« — og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den hollandske Republiks tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1982«.

PRÆSIDENTEN FOR FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND:

Gerhard JAHN,
forbundsjustitsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN FRANSE REPubLIK:

René PLEVEN,
seglbevarer,
justitsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN ITALIENSKE REPubLIK:

Erminio PENNACCHINI,
understatssekretær i justitsministeriet;

HANS KONGELIGE HØJHED STORHERTUGEN AF LUXEMBOURG:

Eugène SCHAUS,
justitsminister,
viceministerpræsident;

HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN AF NEDERLANDENE:

C.H.F. POLAK,
justitsminister;

SOM, forsamlet i Rådet, efter at have udvekslet deres fuldmagter og fundet dem i god og behørig form,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE BESTEMMELSER:

Artikel 1

De europæiske Fællesskabers Domstol har kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, og af den til denne konvention som bilag knyttede protokol, undertegnet i Bruxelles den 27. september 1968, samt af nærværende protokol.

De europæiske Fællesskabers Domstol har endvidere kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af konventionen om kongeriget Danmarks, Irlands og Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse af konventionen af 27. september 1968 samt af nærværende protokol⁽¹⁾.

De europæiske Fællesskabers Domstol har endvidere kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af konventionen om Den helleenske Republiks tiltrædelse af konventionen af 27. september 1968 samt af nærværende protokol, som tilpasset ved konventionen af 1978⁽²⁾.

Artikel 2

Følgende retter kan anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål:

1. — i Belgien: la Cour de Cassation — het Hof van Cassatie og le Conseil d'État — de Raad van State,
— i Danmark: højesteret,
— i Forbundsrepublikken Tyskland: die obersten Gerichtshöfe des Bundes,

⁽¹⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 30 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Stk. 3 indsat ved artikel 10 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

- i Grækenland: τὰ ἀνώτατα δικαστήρια,
 - i Frankrig: la Cour de Cassation og le Conseil d'Etat,
 - i Irland: the Supreme Court,
 - i Italien: la Corte Suprema di Cassazione,
 - i Luxembourg: la Cour supérieure de Justice i dens egenskab af kassationsret,
 - i Nederlandene: de Hoge Raad,
 - i Det forenede Kongerige: the House of Lords og de retsinstanser, for hvilke en sag indbringes i henhold til artikel 37, andet afsnit, eller artikel 41 i konventionen ⁽¹⁾;
2. — retterne i de kontraherende stater, såfremt de træffer afgørelse som appelinstans;
 3. — i de i konventionens artikel 37 anførte tilfælde, de i samme artikel nævnte retter.

Artikel 3

1. Såfremt et spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster rejses under en retssag ved en i artikel 2, nr. 1, anført ret, skal denne ret, hvis den skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, for at den kan afsige dom, anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.
2. Såfremt et sådant rejses ved en i artikel 2, nr. 2 og 3, anført ret, kan denne ret på de i stk. 1 fastsatte betingelser anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.

Artikel 4

1. Den kompetente myndighed i en kontraherende stat kan anmode Domstolen om at udtale sig om et spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster, såfremt afgørelser truffet af retter i denne stat er i modstrid med den fortolkning, der er anlagt af Domstolen eller kommet til udtryk i en afgørelse truffet af en i artikel 2, nr. 1 og 2, nævnt ret i en anden kontraherende stat. Bestemmelserne i dette stykke gælder kun for retskraftige afgørelser.

2. Den fortolkning, som anlægges af Domstolen i anledning af en sådan anmodning, er uden virkning for de afgørelser, der har givet anledning til anmodningen om en fortolkning.

3. Det offentliges øverste repræsentant ved kassationsretterne i de kontraherende stater eller enhver anden myndighed udpeget af en kontraherende stat har kompetence til at anmode Domstolen om en fortolkning i henhold til stk. 1.

4. Justitssekretæren ved Domstolen giver meddelelse om anmodningen til de kontraherende stater, samt til Kommissionen og Rådet for De europæiske Fællesskaber, som inden to måneder fra denne meddelelse kan indgive indlæg eller andre skriftlige udtalelser til Domstolen.

5. Den i nærværende artikel fastlagte fremgangsmåde giver ikke anledning til hverken opkrævning eller godtgørelse af gebyrer og sagsomkostninger.

Artikel 5

1. Medmindre andet er bestemt i denne protokol, finder de bestemmelser i traktaten om oprettelse af Det europæiske Fællesskab og i den dertil knyttede protokol vedrørende statuten for Domstolen, der gælder ved Domstolens afgørelse af præjudicielle spørgsmål, tilsvarende anvendelse på fremgangsmåden ved fortolkning af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster.

2. Domstolens procesreglement tilpasses og suppleres om nødvendigt i henhold til artikel 188 i traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Artikel 6 ⁽²⁾

Denne protokol gælder for de kontraherende staters europæiske områder, herunder Grønland, for de franske oversøiske departementer og territorier samt for Mayotte.

Kongeriget Nederlandene kan i forbindelse med undertegnelsen eller ratifikationen af denne protokol eller på ethvert senere tidspunkt ved en meddelelse til generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber erklære, at denne protokol skal gælde for De nederlandske Antiller.

Uanset første afsnit gælder denne protokol ikke:

1. for Færøerne, medmindre anden erklæring fremsættes af kongeriget Danmark;

⁽¹⁾ Nr. 1 som ændret ved artikel 31 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 11 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

⁽²⁾ Som ændret ved artikel 32 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

2. for europæiske områder uden for Det forenede Kongerige, hvis internationale forbindelser varetages af dette, medmindre anden erklæring fremsættes af Det forenede Kongerige vedrørende et sådant område.

Disse erklæringer kan til enhver tid fremsættes ved meddelelse til generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.

Artikel 7⁽¹⁾

Denne protokol skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.

Artikel 8⁽²⁾

Denne protokol træder i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det

sidste ratifikationsdokument. Den træder dog tidligst i kraft samtidig med konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager.

Artikel 9

De kontraherende stater anerkender, at enhver stat, som bliver medlem af Det europæiske økonomiske Fællesskab, og på hvilken artikel 63 i konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelsen af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, finder anvendelse, skal godkende bestemmelserne i denne protokol, med forbehold af de nødvendige tilpasninger.

Artikel 10⁽³⁾

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument;
- b) datoen for denne protokols ikrafttræden;
- c) erklæringer modtaget i henhold til artikel 4, stk. 3;
- d) erklæringer modtaget i henhold til artikel 6⁽⁴⁾.

(¹) Ratificeringen af tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 38, der har følgende ordlyd:

»Denne konvention skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.«

Ratificeringen af tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 14, der har følgende ordlyd:

»Denne konvention ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber.«

(²) Ikrafttrædelsen af tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 39, der har følgende ordlyd:

Artikel 19

Denne konvention træder i kraft med virkning for de stater, der har ratificeret den, den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument fra Fællesskabets oprindelige medlemsstater og en ny medlemsstat.

For hver ny medlemsstat, der ratificerer konventionen på et senere tidspunkt, træder den i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af denne stats ratifikationsdokument.

Ikrafttrædelsen af tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 15, der har følgende ordlyd:

Artikel 15

Denne konvention træder i kraft med virkning for de stater, der har ratificeret den, den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument fra Den hellenske Republik og de stater, som har sat konventionen af 1978 i kraft i overensstemmelse med artikel 39 i sidstnævnte konvention.

For hver medlemsstat, der ratificerer konventionen på et senere tidspunkt, træder den i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af denne stats ratifikationsdokument.

(³) Notifikationerne vedrørende tiltrædelseskonventionen af 1978 er fastlagt i pågældende konventions artikel 40, der har følgende ordlyd:

Artikel 40

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument,
- b) datoen for denne konventions ikrafttræden mellem de kontraherende stater.

Notifikationerne vedrørende tiltrædelseskonventionen af 1982 er fastlagt i pågældende konventions artikel 16, der har følgende ordlyd:

Artikel 16

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument,
- b) datoerne for denne konventions ikrafttræden for de kontraherende stater.

(⁴) Litra d) som ændret ved artikel 33 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel 11

De kontraherende stater skal meddele generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber teksterne til lovbestemmelser, som medfører en ændring i listen over de i artikel 2, nr. 1, nævnte retter.

Artikel 12

Denne protokol er indgået for ubegrænset tid.

Artikel 13

Enhver kontraherende stat kan fremsætte anmodning om ændring af denne protokol. I så fald indkalder formanden for Rådet for De europæiske Fællesskaber til en konference med henblik på ændring af protokollen.

Artikel 14⁽¹⁾

Denne protokol, udfærdiget i ét eksemplar på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke fire

⁽¹⁾ Angivelsen af de tekster til tiltrædelseskonventionen af 1978, som har retsgyldighed, er indeholdt i pågældende konventions artikel 41, der har følgende ordlyd:

Artikel 41

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke syv tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.

Angivelsen af de tekster til tiltrædelseskonventionen af 1982, som har retsgyldighed, er indeholdt i pågældende konventions artikel 17, der har følgende ordlyd:

Artikel 17

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke otte tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.

tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer ⁽²⁾.

⁽²⁾ Udfærdigelsen på de tiltrædende medlemsstaters officielle sprog af de tekster til konventionen af 1968, som har retsgyldighed, er

- for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1978 omhandlet i pågældende konventions artikel 37, der har følgende ordlyd:

Artikel 37

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber fremsender til regeringerne for kongeriget Danmark, Irland og Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirland en bekræftet genpart på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968 og af protokollen af 1971.

Teksterne til konventionen af 1968 og til protokollen af 1971, udfærdiget på dansk, engelsk og irsk er knyttet som bilag til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på dansk, engelsk og irsk har gyldighed på samme vilkår som de oprindelige tekster til konventionen af 1968 og protokollen af 1971.

- for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1982 omhandlet i pågældende konventions artikel 13, der har følgende ordlyd:

Artikel 13

Generalsekretæren for Rådet for De europæiske Fællesskaber fremsender til regeringen for Den helleenske Republik en bekræftet genpart på dansk, engelsk, fransk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968, af protokollen af 1971 og af konventionen af 1978.

Teksterne til konventionen af 1968, til protokollen af 1971 og til konventionen af 1978, udfærdiget på græsk er knyttet som bilag til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på græsk har gyldighed på samme vilkår som de øvrige tekster til konventionen af 1968, protokollen af 1971 og konventionen af 1978.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne protokol.

Udfærdiget i Luxembourg, den tredje juni nitten hundrede og enoghalvfjerds.

Lov om gennemførelse af konvention om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, m.v.

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1. Bestemmelserne i artiklerne 1-16, 18 og 19, stk. 1, i konvention af 19. juni 1980 om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, jfr. bilaget til denne lov, gælder her i landet.

Stk. 2. Uanset konventionens artikel 1, stk. 3, skal konventionens bestemmelser anvendes på forsikringsaftaler, som dækker risici beliggende i Det europæiske økonomiske Fællesskabs medlemsstater.

Stk. 3. Konventionens bestemmelser finder ikke anvendelse i det omfang, særlige lovalgsregler er fastsat i andre retsforskrifter.

§ 2. I det omfang der gælder forskellige retsregler vedrørende kontraktlige forpligtelser i forskellige dele af det danske rige, skal konventionens bestemmelser i samme omfang som nævnt i § 1 anvendes ved afgørelsen af, hvilken landsdels regler der skal anvendes.

§ 3. I lov nr. 122 af 15. april 1964 om, hvilket lands retsregler der skal anvendes på løsorekøb af international karakter, indsættes i § 1, stk. 2, som nyt *litra d*:

»d. forbrugerkøb, jfr. købelovens § 4 a.«

§ 4. Loven træder i kraft den 1. juli 1984.

Stk. 2. Konventionens bestemmelser, jfr. §§ 1 og 2, finder med undtagelse af artikel 5 og artikel 6, stk. 1, også anvendelse på aftaler, som er indgået før lovens ikrafttræden. § 3 finder anvendelse på køb, som er indgået efter lovens ikrafttræden.

§ 5. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Givet på Christiansborg slot, den 9. maj 1984

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/ ERIK NINN-HANSEN